

בעזה"ש

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

בית הרשבי"י

על שמירת ותיקון פגם הברית

דיניו ומנהגיו

סדר בראשית = שמות

בו יבואר גודל ענין הלימוד של שכר ועונש על עניני פגם ותיקון הברית. גם יבואר בו גודל העונש הרע והמדר המגיע אל הפוגם פגם הברית, והפגם הגדול והנורא הנעשה על ידי חטא פגם הברית קודש, ושהוא ברוק ומנוסה שמי שמקלקל הברית קודש אפילו נולד במזל טוב להיות עשיר מתהפך לו למזל רע רחמנא לעלן אפילו זהב ביד מתהפך לו לנחושת. ועוד הפוגם הברית גודם לו להיות נע זנר ולשפוך דם נפשות אביונים. גם יבואר בו סדר התיקון והתשובה להפגם הזה המבוארים בדברי האריז"ל והאחרונים, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה.

עוד יבואר בו גודל מעלת שומרי הברית,

ותיקונים וסגולות מלוקטים לתקן פגם הזה.

ועיקד התיקון תלוי ביסוד לתקנו, ובו תלוי גם כן ביאת משיח בן דוד.

(כן מובא אור צדיקים ובספר זוהר חי פרשת נח ופרשת ויחי)

ועל ידי הלימוד בספר הזה יתבונן בשכלו הזך כי יפה שעה אחת

בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא,

וכמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה.

יוצא לאור סיון תשס"ד לפ"ק

הספר נדפס לזכות הרבים,

ומתחלק בחינם לכל דורש ומבקש

בעזרת השם יתברך

על הטוב יזכר

זאת נדבת

מוהר"ר יעקב סרויה נ"י

לטובת נשמת אביו

מוהר"ר מיימון בן מאיר ז"ל,

נפטר כ"ב אדר שנת תשכ"ב לפ"ק

*

אמו שמחה בת ר' יעקב ז"ל,

נפטרה כ"ט מנחם אב תשנ"ט לפ"ק

*

הספר נדפס לזכות את הרבים
ומתחלק בחנם לכל דורש ומבקש

גודל לימוד עניני קדושת הברית,
השכר הגדול להשומרו,
והעונש הגדול להפוגם פגם הברית
הוא אחד מהיסודות הגדולים
בקדושת ישראל וטהרתן

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס טעמים
מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה
ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם
ולעזור לבות אחינו בני ישראל לתשונה שלימה.

שם המחבר לא נזכר, כי לא הבאנו בו
אומר הבא מן החדש רק דברים בשם
אומרם, וקבל האמת ממי שאמרה.

ספר בית הרשב"י

על שמירת ותיקון פגם הברית

בו יבואר גודל לימוד עניני תיקון עון פגם הברית,
והעונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בעולם הזה
ובעולם העליון על עון פגם הברית.

גם יבואר בו עניני יראת שמים והתעוררות, וגודל
הפגם המגיע לנפש וגוף האדם הנכשל באי ידיעת
עניני יראת שמים ויראת העונש בעון פגם הברית
חס ושלום, ואופני ותיקוני התשובה על עון זה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים,
זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר
וספרי ח"ן מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב
זצללה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים להבות אש,
מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים
ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים
והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהי יד הכל
ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים
ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר
יעשו. גם כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך
להדריך את בתיהם לתורה ויראת שמים.

המעין בספר זה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות
בלתי גבול להתאמץ ולהתחזק לקיים מצוות הבורא יתברך שמו
על ידי שידע כל עניני שכר ועונש וזהירות בעניני פגם הברית.

**כשאדם פוגם בברית
הסטרא אחרא לוקחת ממנו
כל התורה ומצות עשה**

(זהר ח' - אור לישדים - תובת הלכות)

ביאת משיחנו תלוי בתיקון

הברית קודש

עיקר התיקון תלוי ביסוד לתקנו,

ובו תלה גם כן

ביאת משיחנו

באלף הששי ועיכוב הגאולה. (אור הגנוז)

וישא משלו ויאמר איתן משבך, איתן זה יסוד בוקר דאברהם והיינו הבוקר אור וגוי עיני שם. ונראה לי שזה שאמר הכתוב "הבוקר אור", בוקר הוא יסוד אור גימטריא ר"ז הוא סוד הגאולה העתידה, ורמז גם בנביא לעת ערב יהיה אור (זכריה יד).

ערב הוא אלף הששי שהוא יסוד יהיה אור גדול שיתגלה אור הגנוז הוא סוד היסוד כשיתוקן, וזה שאמר הכתוב הבוקר אור שהוא תיקון יסוד, והאנשים שלחו מהגלות והוא מבית יוסף שהוא גם כן מדה זו. (זהר סבא י"ח ע"א, אור צדיקים, זהר ח' פי"ח ופי' יח).

וזכרון משיח בן דוד עבדך נבויח דיהוה - ח' היא המילה שניתנה לשמיני (כתבי הארז"ל) והיא נקראת יסוד צדיק - רבא לציון ג' זאל לילשבי פישע ראשי תיבות גר"ף (ספר הכותות דף ל"ז עמוד א').

בעזרת השם יתברך

סדר בראשית

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ

(בראשית פרק א' פסוק א')

איתא בתיקוני זוהר בראשית ברא ברית אש. בראשית
בגימטרי' ברית אש.

איתא בזוהר: קם רבי שמעון¹ פתח ואמר: בראשית ברי"ת
א"ש. דאיהו אות ורשימו, דעלאין ותתאין בה קימין.
איהו אות דצבא דלעילא, דבהון אתקרי קודשא בריך הוא
יקו"ק צבאות. ואיהו אות דצבא דלתתא. איהו אות וברית
דבה קימין שמיא וארעא, כמה דאת אמר (ירמיה לג, כה) אם לא
בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. איהו אות
ודאי, דאיהו רשימו דחותמא דמלכא.

---

1) קם רבי שמעון פתח ואמר: בראשית ברי"ת א"ש. שהוא
אות ורושם, שעליונים ותחתונים בו עומדים. הוא אות הצבא
שלמעלה שבהם נקרא הקדוש ברוך הוא יקו"ק צבאות. והוא אות
הצבא שלמטה. הוא אות וברית שבו עומדים שמים וארץ, כמו
שאתה אומר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא
שמת. הוא אות ודאי, שהוא רושם של חותם המלך.

**ברית איהו ודאי צדיק ח"י עלמין
סוד ה' ליריאיו ובריתו להודיעם**

אדהכי² הא סבא קא נחית לגבה מלקדמין, פתח ואמר, רבי רבי, (י"י) ברית איהו ודאי צדיק ח"י עלמין. דאיהו י"י זעירא מסטרא דחכמה דלעילא. דכד נחתא י"י לקבה, אף על גב דבאתרה י"י עלאה אתקרי, כד נחית לגבי צדיק י"י זעירא אתקרי. ואת ו' אף על גב דאיהו ו' עלאה באתרה בעמודא דאמצעיתא. כד נחית לגבי צדיק לאתחברא בה'. ו' זעירא אתקרי. אלפא ביתא דאתון זעירן (דף ס"ה עמוד א') בה אינון. וה' עלאה כד נחתא לגבי צדיק. זעירא אתקריאת. ואף על גב דאתון דשמא קדישא בה כלילן. סתימין אינון בה. ובגינה אתמר (תהלים פרק כ"ה פסוק י"ד) **סוד ה' ליריאיו ובריתו להודיעם**. ואי סתימין אינון בה, במאי אשתמודעאן. בשכינתא. דאיהי אספקלריאה דנהרא כד נחית יקו"ק לגבי

---

(2) בינתים הרי הזקן ירד אצלו כמקודם פתח ואמר, רבי רבי, (י"י) ברית הוא ודאי צדיק ח"י עולמים.

שהוא י"י קטנה מצד החכמה שלמעלה. כאשר יורדת י"י אצלו, אף על פי שבמקומה י"י עליונה נקראת, כאשר יורדת לגבי צדיק י"י קטנה נקראת, ואת ו' אף על פי שהיא ו' עליונה במקומה בעמוד האמצע. כאשר יורדת אצל צדיק להתחבר בה. ו' קטנה נקראת. אלף בית של אותיות קטנות בו הן. וה' עליונה כאשר יורדת אצל צדיק, קטנה נקראת. ואף על פי שאותיות השם הקדוש בו כלולות, סתומות הן בו. ובשבילו נאמר **סוד ה' ליריאיו ובריתו להודיעם**. ואם סתומות הן בו, במה ניכרות. בשכינה שהיא מראה שמאירה כאשר יורד יקו"ק לגבי צדיק להאיר בה ודאי. וממנה ניכרים. זה הוא שכתוב כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו. אם הוא שם נקראת מראה שמאירה. ובאותו זמן כי אם בזאת יתהלל יהמתהלל ה'שכל וידוע. ואם יסתלק מצדיק ונשאר הוא חרב ויבש, מיד נקראת מראה שלא מאירה. באותו זמן אל יתהלל חכם בחכמתו.

צדיק לנהרא בה ודאי. ומנה אשתמודען. הדא הוא דכתיב (ירמיה פרק ט' פסוק כ"ב) כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו. ובההוא זמנא כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל ויידוע (שם שם כ"ג). ואם יסתלק מצדיק ואשתאר איהו חרב ויבש, מיד אתקריאת אספקלריאה דלא נהרא. בההיא זמנא אל יתהלל חכם בחכמתו.

**ומאן גרים לאנהרא לה, ולאשמודעא בה
לקודשא בריך הוא, מאן דנטיר ברית**

ומאן³ גרים לאנהרא לה, ולאשמודעא בה לקודשא בריך הוא, מאן דנטיר ברית ורזא דמלה זה השער לה' צדיקים יבאו בו (תהלים פרק קי"ח פסוק כ'). דא איהי תרעא צדיקיא, ואית לון רשו לאעלא תמן. ודא איהו מאן דאיהו צדיק, ובה יקו"ק. איהו זכי בשכינתא וירית לה, וסליק בה למלכא דאיהו עמודא דאמצעיתא. דאיהו מלך, ואיהי מלכות דילה. ורזא דמלה ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ (ישעיה פרק ס' פסוק כ"א) ודא איהו שכינתא דאתמר בה (ישעיה פרק ס"ו פסוק א') והארץ הדם רגלי.

(תיקוני זוהר תקון כ"ב דף ס"ד עמוד ב', ודף ס"ה עמוד א')

ובמדרש הנעלם ובעוללות אפרים ובילקוט ראובני כתבו גם כן שמרמז על ברית מילה.

3) ומי גורם להאיר לה, ולהכיר בה את הקדוש ברוך הוא. מי ששומר ברית.

וסוד הדבר זה השער לה' צדיקים יבאו בו. זו היא שער הצדיקים, ויש להם רשות להכנס שם. וזה הוא מי שהוא צדיק, ובו יקו"ק, הוא זוכה בשכינה ויורש אותה, ועולה בה למלך שהוא עמוד האמצע. שהוא מלך, והיא מלכות שלו. וסוד הדבר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ, וזו היא השכינה שנאמר בה והארץ הדם רגלי.

עוד בראשית ירא שבת.

(בזוהר הקדוש מבואר ששבת הוא תיקון לברית)

שבת ראשי תיבות לַשַׁבַּת תִּיקוֹן בְּרִית

**וכאשר נכנסה בי"ת סוד הברית בין שתי אותיות אלו, שהן
שי"ן תי"ו (נכנסו) ונעשו שב"ת**

ואיתא בזוהר: ותא חזי⁴, כד קימו ישראל על טורא דסיני,
עאל בין תרין אתון אלין רזא דברית, ומאן איהו,
בי"ת, ועאל בין תרין אתון דאשתארו ויהיב לה לישראל. וכד
עאל בי"ת רזא דברית בין תרין אתון אלין, דאנון שי"ן תי"ו,
(עאלו) ואתעבידו שב"ת כמה דאת אמר (שמות ל"א) ושמרו בני
ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם, כמה
דהוה שירותא דעלמא לאתיחסא בהו כל דרי עלמא מאלין
תרין אתון, ש"ת הוו תלין עד דאשתכלל עלמא כדקא יאות,
ועאל ביניהו ברית קדישא ואשתכלל בשלימו ואתעבידו שב"ת.

(זוהר חלק א' פרשת בראשית דף נ"ו עמוד א')

ואי האי איהו צדיק גמור דנטר אות ברית אות שבת אות
ימים טובים אות תפילין יהבין ליה נפש יתירה מצדיק
וכו' עיין שם.

(זוהר בראשית דף ר"ג ורף רמ"ד)

4) **וכאשר נכנסה בי"ת סוד הברית בין שתי אותיות לו, שהן**

שי"ת תי"ו, (נכנסו) ונעשו שב"ת

ובוא וראה, כאשר עמדו ישראל על הר סיני, נכנסה בין שתי
אותיות אלו סוד הברית, ומי היא, בי"ת, ונכנסה בין שתי האותיות
שנשארו ונתן אותו לישראל. וכאשר נכנסה בי"ת סוד הברית בין
שתי אותיות לו, שהן שי"ת תי"ו, (נכנסו) ונעשו שב"ת כמו שאתה
אומר ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם
ברית עולם, כמו שהיתה התחלת העולם להתיחס בהם כל דורות
העולם מאלו שתי אותיות, ש"ת היו תלויות עד שנשלם העולם
כיאות, ונכנסה ביניהם ברית הקודש ונתקן בשליות ונעשו שב"ת.

יוסף הצדיק האכיל לשבטים משיירי סעודת שבת

זכור את יום השבת ברזא דברית דאיהו יסוד דאחיד ביה יוסף, ועל דא איקרי שבת דהא יוסף כל איקרי, ושבת נמי איקרי כל, ויוסף איקרי נמי שבת, וכן כתב שם פי תולדות דמוסף שבת נמי מקבל צדיק יסוד עולם דאיקרי כל ואיקרי שבת, ועל כן האכיל יוסף לשבטים משיירי סעודת שבת שלו להכניס בהם קדושת שבת מדת צדיק יסוד עולם דאיקרי שבת.

(זוהר שמות, פרי צדיק)

שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. שהמשמר את השבת מרוחק מן העבירה וניצול וקטרוג יצר הרע וכו' מעשות כל רע, רע דייקא שמרמז על פגם הברית שנקרא רע (כמבואר בזוה"ק) ועל ידי שמירת שבת זוכין לתיקון זה.

ויאמר אלקים ישרצו המים שרץ נפש חיה **ועוף יעופף על הארץ**
על פני רקיע השמים
(בראשית פרק א' פסוק כ')

דא ברית קיימא קדישא וכו'.

(זוהר בראשית)

ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו **עץ פרי עושה פרי**
למינו וירא אלקים כי טוב
(בראשית פרק א' פסוק י"ב)

דא ברית קודש וכו'.

(זוהר בראשית דף ל"ג)

ויאמר אלקים ישרצו המים שרץ נפש חיה **ועוף יעופף על**
הארץ על פני רקיע השמים
(בראשית פרק א' פרק כ')

דא אליהו דטאס כל עלמין בדי טאסין למיהוי חמץ בגזירו

דקיימא קדישא, וכו' שם י"ג.

(זוהר בראשית דף י"ג)

**ויברא אלקים את התנינים הגדולים ואת כל נפש החיה
הרמשת אשר שרצו המים למינהם ואת כל עוף כנף למינהו
וירא אלקים כי טוב**

(בראשית פרק א' פסוק כ"א)

איתא בזוהר, תרין אלין ערלה ופריעה וכו'.

(זוהר בראשית דף ל"ג)

ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אתו זכר ונקבה ברא
אתם

(בראשית פרק א' פסוק כ"ז)

מאן דנטר ליה להאי קיימא קדישא איהו בהיקש עמי
בשותפי עמי.

(תיקוני זוהר)

ויצמח ה' אלקים מן האדם כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל
ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע

(בראשית פרק ב' פסוק ט')

תא חזי כל מאן דנטיר ברית וכו'.

(זוהר)

ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה
לארבעה ראשים

(בראשית פרק ב' פסוק י')

ראשי תיבות מילה.

(עיינן זוהר ויקרא קס"ו ועיינן שרביט הזהב)

ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכלו ממנו כי ביום אכלך

ממנו מות תמות

(בראשית פרק ב' פסוק י"ז)

וכן ברית מילה איהו כגוונא דאגוז וכו'.

(תיקוני זוהר כד.)

ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרבים **ואת להט**

החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים

(בראשית פרק ג' פסוק כ"ד)

אמר אדם קדמאה קמיה דקודשא בריך הוא מי מציל את

בני מחרב המתהפכת אמר לו חרבא דמילה וכו'.

(תיקוני זוהר לז.)

הן גרשת אותי **היום מעל פני האדמה** ומפניך אסתר והייתי

נע ונד בארץ והיה כל מצאי יהרגני

(בראשית פרק ד' פסוק י"ד)

סופי תיבות מילה.

(עיין זוהר בראשית ובשל"ה)

ויאמר לו ה' לכן כל הרג קין שבעתים יקם וישם ה' לקין אות לבלתי

הכות אתו כל מצאו

(בראשית פרק ד' פסוק ט"ו)

ברית מילה תיקוני זוהר ס"ט ע'. ועיין שם.

הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב **לפתח חטאת רובץ** ואלוך

תשוקתו ואתה המשל בו

(בראשית פרק ד' פסוק ז')

דא פתחא דגופא ואיזה זה פתחא דגופא זה המילה.

(זוהר פרשת בא)

ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש אז הוחל לקרא
בשם ה'

(בראשית פרק ד' פסוק כ"ו)

ע"י בתיקוני זוהר ס"ט.

ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן
האדמה אשר אררה ה'

(בראשית פרק ה' פסוק כ"ט)

בתרי טעמי לפי דאיתיליג מהול וכו'. ע"י שם.

ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את
שמו שת

(בראשית פרק ה' פסוק ג')

אבל עד כא לא הוליד בדמותו כצלמו רק הוליד שדין רוחין
לילין מטיפות קרי שראה באותן ק"ל שנה שפירש
מאשתו והן הם נגעי בני אדם.

(מקובלים)

סדר נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלקים
התהלך נח

(נח פרק ו' פסוק ט')

צדיק תמים נקרא שומר הברית.

(זוהר הקדוש)

ויגברו המים וירכו מאד על הארץ ותלך התיבה על פני המים

(נח פרק ז' פסוק י"ח)

סופי תיבות מילה וגוי והמים גברו מאד מאד כד לא נטרין ישראל ברית מילה והמים גרו מאד מאד מתגברין אומין דעלמא פלחי כוכביא וגוי. (מקובלים)

ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התבה כי מים על פני כל הארץ וישלח ידו ויקחה ויבא אתה אליו אל התבה
(נח פרק ח' פסוק ט')

סופי תיבות מילה כי בני ישראל נמשלה ליונה שאינה מכרת אלא בן זוגה והם שומרי הברית.

(מקובלים)

פרשת לך לך

ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' אל אברהם ויאמר אליו
אני א-ל-ל שד-י התהלך לפני **והיה תמים**
(לך-לך פרק י"ז פסוק א')

צדיק תמים נקרא השומר על הברית.

(זוהר הקדוש)

אני הנה **בריתי** אתך, והיית לאב המון גוים
(נח פרק י"ז פסוק ד')

"הנה בריתי אתך" רומז על שמירת הברית.

(זוהר הקדוש)

ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה
בשנה האחרת
(לך-לך פרק י"ז פסוק כ"א)

אקים ראשי תיבות אישר קידש ידיד מיבטן.

(מקובלים)

סדר זירא

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום
מאן פתח האהל דא אתר דאיקרי ברית וכו'.

(זוהר שמות דף ל"ד)

סדר חי-שרה

עקב אשר שמעת בקולי וישמר משמרתי מצותי חקותי
ותורתי

(תולדות פרק כ"ו פסוק ה')

סופי תיבות ברית.

(עיין זוהר ויקרא ד' כ"ג)

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא לאמר אשתי פן
יהרגוני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה הוא

(פרק כ"ו פסוק ז')

סופי תיבות מילה ולכן אמר אחותי הוא איתא בזוהר פרשת
תולדות דף ק"ד בגין דשכינתא עמיה ועם אחתיה
דאתקריאת אחותי. אמור לחכמה אחותי את ומאן דנטיר
ברית שכינתא עמיה ועל כן לא ירא מהם.

סדר ויצא

וללכן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל. ועיני
לאה רכות ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה

(ויצא פרק כ"ט פסוקים ט"ז-י"ז)

סופי תיבות מילה. רחל אולידת תרין צדיקים וכו'

(עיין בזוהר דף קנ"ג עיין שם)

וישלח

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו
עמו

(וישלח פרק ל"ב פסוק כ"ו)

רצה להכשילו בפגם הברית.

סדר וישב

ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור ריק אין בו מים

(וישב פרק ל"ז פסוק כ"ד)

אבל נחשים ועקרבים ישבו. יוסף בגין דנטר ברית לכן
אשתזיב מן גובא מנחשים ועקרבים.

(זוהר הקדוש שם)

תיקון סדר בראשית הברית יג

ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי
יוסף וישתחוו לו אפים ארצה
(מקץ פרק מ"ב פסוק ו')

כי מדת יסוד הוא המשפיע והשליט

(עיין זוהר)

כלנו בני איש אחד נחנו כנים אנחנו לא היו עבדיך מרגלים
(מקץ פרק מ"ב פסוק י"א)

אנחנו מיבעיי לוי אמאי חסר א'.

(עיין זוהר שם ד' ר')

ויאמרו שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד אביכם חי היש
לכם אח ונגד לו על פי הדברים האלה הידוע נדע כי יאמר הורידו את
אחיכם

(מקץ פרק מ"ג פסוק ז')

סופי תיבות מילה, עיין רש"י כי על ידי שמירת הברית
דמטמרון גליין ליה כנזכר לעיל.

(זוהר שם)

ואת גביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטן ואת כסף שברו ויעש
כדבר יוסף אשר דבר

(מקץ פרק מ"ד פסוק ב')

גביע בגימטריא מילה.

(עיין ליקוטי תורה מהאריז"ל)

סדר זיגש

כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך
וחטאתי לאבי כל הימים. ועתה ישב נא עבדך תחת

הנער עבד לאדני והנער יעל אם אחיו

(ויגש פרק מ"ד פסוקים ל"ב-ל"ג)

סופי תיבות מילה. עיין רש"י בבי עולמות.

(עיין זוהר הקדוש, ועיין מגלה עמוקות)

ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר

מכרתם אתי מצרימה

(ויגש פרק מ"ה פסוק ד')

עיין רש"י הראה להם שהוא מהול. רצה לומר, שלא פגמו
 בריתו חס וחלילה.

והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם

(ויגש פרק מ"ה פסוק י"ב)

בגימטריא הראה להם את המילה.

(בעל הטורים)

ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי

לא האמין להם

(ויגש פרק מ"ו פסוק כ"ו)

שלא פגם בריתו חס וחלילה, והא ראייה וכי הוא מושל בכל

ארץ מצרים. כנזכר לעיל.

תיקון סדר בראשית הברית טו

ויאמר אנכי הא-ל אלקי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול
אשימך שם

(ויגש פרק מ"ז פסוק ג')

שיהיו מצוינים ומגודרים בגדר ערוה כידוע שלא פגמו
בריתם במצרים.

**כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה יצאי ירכו מלבד נשי בני
יעקב כל נפש ששים ושש**

ראשי תיבות מילה כנזכר לעייל.

(ועיין במדרש לך פרק מ"ט)

סדר ויחי

ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן
בעיניך שים נא ירך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברנו
במצרים

(ויחי פרק מ"ז פסוק כ"ט)

השביעו במצות מילה ורמז לו שבזכות שמירת הברית וגדר
ערוה יהיו נגאלים ממצרים.

(עוללות אפרים)

ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך מצרימה **לי**
הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי

(ויחי פרק מ"ח פסוק ה')

אותיות מילה. רוצה לומר, זו המתנה נותן לו ששני
בניו יתחלקו לבית שבטים ונתן לו הבכורה
לפי ששמר בריתו.

(עיין רש"י שם)

תיקון סדר בראשית טז הברית טז

ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה ויאמר קחם נא אלי ואברכם

(ויחי פרק מ"ח פסוק ט')

אחמי ליה רזא דברית דנטר ליה וכו'.

(זוהר בראשית דף רכ"ט)

ויברכם ביום ההוא לאמר כך יברך ישראל לאמר ישמך אלקים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים לפני מנשה

(ויחי פרק מ"ח פסוק כ')

(עיין תרגום יונתן)

בסודם אל תבא נפשי בקהלים אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור

(ויחי פרק מ"ט פסוק ו')

(עיין זוהר דף רל"ו)

ותשב באיתן קשתו ויפזו זרעי ידיו מידי אביר יעקב משם רעה אבן ישראל

(ויחי פרק מ"ט פסוק כ"ד)

משם זכה שיהא אבן ישראל אב ובן.

(עיין בזוהר הקדוש)

כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אתם

(ויחי פרק מ"ט פסוק כ"ח)

סופי תיבות מילה, כי כולם שמרו בריתם כנזכר לעיל. כל הנפש וגו'.

וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף

(ויחי פרק נ' פסוק כ"ג)

(עיין תרגום יונתן)

וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנמו אתו ויישם בארון
במצרים

(ויחי פרק נ" פסוק כ"ו)

בגין דיוסף נטר ברית ההיא יו"ד ניתוסף ליה כד אזיל
לעלמא דאתי וגו'.

(זוהר שם)

תיקון סדר בראשית הברית יז

וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנמו אתו ויישם בארון
במצרים

(ויחי פרק נ' פסוק כ"ו)

בגין דיוסף נטר ברית ההיא יו"ד ניתוסף ליה כד אזיל
לעלמא דאתי וגו'.

(זוהר שם)

הפייל הזה קוראים הקדמה 2 בדירעקטערי קדושה

בעזרת השם יתברך

שמות

סדר שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו
(שמות פרק א' פסוק א')

סופי תיבות **מילה** "ישראל הבאים" ראשי תיבות וסופי תיבות **מילה** לרמוז כנזכר לעיל פרשת ויגש, ולרמוז כי שמרו ברית הלשון וברית המעור שלא שינו את לשונם וכו'.

איתא בשמות רבה (פרשה א), ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו, הדא הוא דכתיב (משלי יג) חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר, בנוהג שבעולם אדם שאומר לו חבירו פלוני הכה לבנך יורד עמו עד לחייו, ומה תלמוד לומר חושך שבטו שונא בנו, ללמדך שכל המונע בנו מן המרדנות סוף בא לתרבות רעה ושונאהו, שכן מצינו בישמעאל שהיו לו געגועים על אברהם אביו ולא רידהו ויצא לתרבות רעה ושנאהו והוציאו מביתו ריקס, מה עשה ישמעאל כשהיה בן ט"ו שנה התחיל להביא צלם מן השוק, והיה מצחק בו ועובדו כמו שראה מאחרים, מיד (בראשית כא) ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק וגוי, ואין מצחק אלא עבודת כוכבים כדבר אחר (שמות לב) ויקומו לצחק, מיד (בראשית כא) ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה שמא ילמד בני אורחותיו, מיד (שם בראשית כ"א) וירע הדבר מאד בעיני אברהם וגוי על שיצא לתרבות רעה (שם בראשית כ"א) ויאמר אלוקים אל אברהם אל ירע בעיניך וגוי, מכאן אתה למד שהיה

אברהם טפל לשרה בנביאות, מיד (שם בראשית כ"א) וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ללמדך שהיה שונא לישמעאל על שיצא לתרבות רעה, ושלתו הוא ואמו הגר ריקם וטרדו מביתו על כך, וכי תעלה על דעתך שאברהם שכתוב בו (שם בראשית יג) ואברם כבד מאד במקנה וגו', היה משלח אשתו ובנו מביתו ריקם בלא כסות ובלא מחיה, אלא ללמדך כיון שיצא לתרבות רעה לא נפנה עליו, מה היה סופו כשגרשו ישב בפרשת דרכים והיה מלסטם את הבריות, שנאמר (שם בראשית טז) והוא יהיה פרא אדם^ק.

כיוצא בו (שם בראשית כה) ויאהב יצחק את עשו, לפיכך יצא לתרבות רעה על אשר לא רידהו, כמו ששנינו

(א) השלטון עד בוא הגאולה - בידי הישמעאלים

ואמר רבה בר בר חנא לדידי חזי לי ההוא אקרוקתא - צפרדע - דהוה כי אקרא דהגרונאי - גדול הי' כאותו כרך - ואקרא דהגרונאי כמה הוי שיתין בתי, אתא תנינא, בלעה, אתא פושקנצא - עורב נקבה - ובלעה לתנינא וסליק יתיב באילנא, תא חזי כמה נפיש חיליה דאילנא (ב"ב דף ע"ג).

וח"ל המהרש"א שם: יש לפרש בזה כמו שראה דניאל המלכיות המושלות בעולם כחיות רעות, כדוגמא זו ראה רבה בר בר חנא המלכיות מבית שני עד ביאת גואלנו במהרה בימינו, ואמר דחזי אקרוקא רמז על מלכיות יון וכו' ואמר דאתא תנינא ובלעה הוא מלכות אדום שבלעה מלכות יון וקראן תנין על שם נחש הקדמוני ועל שם כעסו עמנו שהחריבו בית המקדש, וכתוב כי חמת תנינים יינם, ואמר דאתא פושקנצא ובלעה, הוא מלכות ישמעאל וכו', ואמר דסליק לארץ ישראל וכבשה ויתיב שם באילנא, דהיינו בזכות אברהם שהבטיחו הקב"ה על ישמעאל והפרתי אותו וגו' ונתתיו לגוי גדול, שאברהם הוא אילנא דחיי על שם אם יש בה עץ ועל שם ויטע אשל בבאר שבע, ואמר חזי כמה נפיש זכותיה וחיליה דההוא אילנא דויטע אשל, דעוד זכותיה והבטחתו נטויה ובידו ארץ ישראל ורוב הגולה עד בוא יום הגאולה במהרה בימינו אמן סלה. עכ"ל של המהרש"א.

חמש עבירות עבר עשו הרשע באותו היום, בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכפר בתחיית המתים, וכפר בעיקר, ובזה את הבכורה, ועוד שתאב מיתת אביו, וביקש להרוג את אחיו, שנאמר (שם בראשית כז) יקרבו ימי אבל אבי וגוי, וגרם ליעקב לברוח מאבותיו, והלך אף הוא אצל ישמעאל ללמוד ממנו תרבות רעה ולהוסיף על נשיו שנאמר (שם בראשית כח) וילך עשו אל ישמעאל, כיוצא בו דוד שלא ייסר לאבשלום בנו ולא רידהו יצא לתרבות רעה וביקש להרוג את אביו, ושכב עם פלגשיו, וגרם לו לילך יחף והוא בוכה, ונפלו מישראל כמה אלפים וכמה רבבות, וגרם לו דברים קשים הרבה שאין להם סוף.

איתא בשמות רבה (פרשה א): ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב (שמות א'), השוון הכתוב כולם ליעקב, שכולם צדיקים כיוצא בו, הוי, ואהבו שחרו מוסר. ואלה שמות בני ישראל הבאים סופי תיבות **תהלים**. כי קריאת ספר תהלים הוא **תיקון לפגם הברית** עכ"ל יעוי"ש.
(פני דוד להחיד"א פרשת שמות אות י"ב)

דוד המלך עליו השלום התפלל, יהיו לרצון אמרי פי שהקורא תהלים, יהא חשוב כעוסק בנגעים ואהלות.

וכתבו גורי האר"י זצ"ל כי העוסק בסדר טהרות הוא תקון לפגם הברית. ואפשר שזו היתה כונת דהע"ה דהקורא תהלים יהיה חשוב כנגעים ואהלות ויהיה **תיקון משום פגם הברית**, וכמו שכתבתי לעיל מערכת טי"ת אות טי ע"ש.
(מדבר קדמות מערכת ת)

יגמור כל התהלים בכוונה ובכיה רבה

להזהר מאוד בטבילת עזרא ויתפלל וילמוד הכל בטהרה ואם הוא אנוס שלא יוכל לטבול לא יבטל מתורה ותפלה עבור זה כי השוכן אתם בתוך טומאותם כתיב ואם חס ושלום אירע מקרה לילה בשוגג תיכף יטבול עצמו בשחרית

באותו היום דוקא תיכף ויבלה כל היום בתורה ותפלה ותשובה בוידוי ובבכי ויגמור כל תהלים בכוונה ובכיה רבה.

ואם ירצה לעשות תשובה בשלימות אזי בטבת ושבט ראשון הבאה עלינו לטובה יטבול עצמו בכל יום, ויעמוד במים קרים ערום עד צווארו כמו חלק ששית מן השעה.

(הנהגות רבי משה טייטלבוים זי"ע)

לומר תהלים בלב נשבר מעומקא דלבא.

(הנהגות רבי נחמן מטולטשיץ זי"ע)

כל האומר תהלים בכל יום כאלו קיים כל התורה כולה וזהו תכו לרגליך ישא מדברותיך רי"ת תלי"ם וסמך ל"י תורה צוה לנו משה. (רבינו אפרים בפירושו עה"ת כ"י פרשת וזאת הברכה).

וראיתי לרבינו אפרים בפירושו על התורה כתב יד פרשת וזאת הברכה שכתב וז"ל כל האומר תהלים בכל יום כאלו קיים כל התורה כלה וזהו תכו לרגלך ישא מדברתיך רי"ת תלים וסמך ליה תורה צוה לנו משה עכ"ל. (מדבר קדמות מערכת ת)

ואפשר להוסיף על דבריו כי תכו לרגלך ישא מדברתיך רי"ת תלים רומז, לתיקון הרגלים, שהוא תיקון הברית קודש, ואיך יכול לתקנו על ידי ישא מדברותיך שיאמר תהלים בבכיות שה' שומע קול בכיות, ועל ידי זה בוודאי יתקבל תפילתו.

ימי השובבי"ם

מנהג ישראל שמרבים באמירת תהלים החשובים (כנגעים ואהלות) ובפרט במנין, בפרט בע"ש בעלות הבקר.

א ימים אלה מכונים שובבי"ם, רי"ת שמות הפרשיות: שמות, וארא וכו' לפסוק בירמי' פרק ג': "שובו בנים שובבים, ארפה (כצ"ל שהוא גם מלשון רפיון) משובותיכם...".

ב בשם האריז"ל מובא שימים אלה מסוגלים לתקן פגמי הנפש במדת יסוד (יוסף), מתחילים בפרי שמות, לפי שקוראים בה מענין שעבוד מצרים, שעל ידו נתקן פגם אדה"ר (ר' עירו' ח"י:), ומסיימים בפרי משפטים שקוראים בה פרשת "כי תקנה עבד עברי...".

ג בלבוש כתב הטעם שתקנו הקדמונים כן, כי ראו שהמעוברות עלולות להפיל בשנים מעוברות, ולפי"ז מובן מה טעם מתחילים בפרשה זו, שקוראים בה: "ובני ישראל פרו וישרצו...".

ד ובהג"ה שבנכצ"י (עמי קצא) כ': לעולם היו צריכים להתחיל התענית ביום ב' (כמו בה"ב, וגם דזריזין מקדימין) אלא עקב מאמר "פרו ורבו" (לדגים, שגם כל פו"ר נקראת על שמם, וכמאה"כ: "וידגו לרוב...": וגם מפני שהדגים פו"ר ביותר) שלהם נאמר ביום ה', מתחילים ביום זה. ועיי בתלדות יצחק בפס' ובני"י פרו... ע"כ. (לוח דבר יום ביומו)

ה ימי השובבים הם מ"ב ימים, כמנין ודברת ב"ם. ופשוטו כמשמעו (לעסוק בתורה יותר. והרגיל ללמוד דף ילמד שני דפים..., וכן יוסיף וילך בתעצומות עוז). וכן "ואלה" (שמות) בגימט' מ"ב. ("אמרי חיים")

ו בספר נחלת עזריאל במס' ע"ז דיי"ט וז"ל: אשרי האיש בגמטריא זה בעל תשובה. ובספר דברי יחזקאל פרשת שמות וז"ל ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה הנה הר"ת מן "שמות" בני ישראל "הבאים" מצרימה, הביא השבים, וס"ת תהלים, כי מסוגל לחטא ז"ל ר"ל ובפרט בימי השובבים לומר תהלים ואמרו משמו של הרה"ק מוהר"ר מרדכי מטשערנאבל זצ"ה"ה שסגולה לזה להתענות בעש"ק

ובש"ק יאמר תהלים וטוב לתיקון החטא הזה ועיין עוד מזה הענין בס' אגרא דכלה מהרה"ק רצ"א זצ"ל.

ז. העיד הרה"ק הר"ב מראדשיץ שהגיד לו רבו הרה"ק מלובלין שהרבה דרכים יש למקום לעבודת השי"ת בתורה ויש בתפלה ויש באמירת תהלים ויש באכילה ויש בתענית ויש בגמ"ח וכיו"ב, וכולם הם דרכים נכונים לעבודת השי"ת, אך כל אחד צריך לראות לאיזה דרך לבו מושך, ובזה יעשה בכל כחו. (דרך צדיקים דף כ"א אות א')

ח. בימי השובבים יאמר כל ספר תהלים בכל יום.

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו

(שמות פרק א' פסוק ט')

סופי תיבות מילה, וכתוב בתריה רב ועצום.

איתא בספרי (במדבר פסקא מ') יברכך ה' וישמרך². יברכך בבנים ובבנות. וישמרך ר' יצחק אמר וישמרך מיצר

(ב) ראה במדבר (פרק ו' פסוק כ"ד), ועיין עוד שם ספרי (במדבר פסקא מ'). - איתא בספרי, יברכך ה', בברכה המפורשת בתורה וכן הוא אומר ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו' ברוך טנאך ומשאריתך ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך אימתי כי תשמע בקול ה' אלהיך (דברים כח ג), וכו'. דבר אחר, וישמרך מן המזיקים וכן הוא אומר כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך (שם תהלים צא יא) דבר אחר וישמרך ישמור לך ברית אבותיך וכן הוא אומר ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך (דברים ז יב) דבר אחר וישמרך ישמר לך את הקץ וכן הוא אומר משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל אמר שומר אתא בוקר וגם לילה (ישעיה כא יב). דבר אחר וישמרך ישמר את נפשך בשעת המיתה וכן הוא אומר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים (שמואל א כה כט) שומע אני בין הצדיקים בין הרשעים תלמוד לומר ואת נפש אויביך יקלענה

רע, שנאמר (משלי ג' כ"ה) כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד. ר"א אומר וישמרך ישמור לנו את הקץ, כדכתיב שומר מה מלילה. ד"א וישמרך שלא ישלטו אחרים עליך וישמרך מן המזיקין.

אם אינו נזהר בשמירת הברית הסטרא אחרא עושקות נשמות ילדיו הקטנים

וידוע מה שכתב ר' חיים וויטאל ז"ל מאחר שהתורה נקראת אמת על כן כל הפלוגתות שבש"ס בין תנאים ואמוראים הכל אמת ואלו ואלו דברי אלוקים חיים. ועל כן כל דרשות הללו דברים אחדים הם, דידוע דאם אינו נזהר בשמירת הברית כראוי אז הסטרא אחרא עושקות עבור זה נשמות ילדיו הקטנים רחמנא ליצלן.

ואיתא בספר מאורי אור דיסוד מכונה רגל (וכן איתא בגמרא "ואץ ברגלים חוטא" וכו' עירובין דף ק:), ומינה אם נזהר בשמירת היסוד הלא מדה טובה מרובה, מכל שכן שיהי' מכלל לאו הן בודאי ראוי לו שיתברך בבנים ובנות שתגדלם ואימתי תזכה לזה. וישמרך מיצר רע, מאיזה יצר הרע, ושמר רגלך מלכד. רגלך דייקא, אם תהיה נזהר בשמירת הברית מגוף העבירה ובכל ענפיה אשר מסתעפים הימנה. ובזה ניחא גם כן דרשה שניה. דידוע דגאולה העתידה במהרה בימינו אמן תהיה עבור תיקון היסוד (עיין בהקדמה) וזהו משום וישמרך מיצר הרע, אז וישמרך ישמור לך את הקץ.

בתוך כף הקלע (שם שמואל א' כ"ה כ"ט) דבר אחר וישמרך ישמור רגלך מגיהינם וכן הוא אומר רגלי חסידיו ישמור ורשעים בחשך ידמו (שם שמואל א' ב ט) דבר אחר וישמרך ישמרך בעולם הבא וכן הוא אומר וקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים (ישעיה מ לא), עד כאן.

וכן דרשה ג' דאיתא בזוהר מאן דנטר ברית כד אסתליק אתקשר בשכינתא וזהו מיתת נשיקה. ולא תצא נפשו מחרבו של מלאך המות שבו ג' טיפין מרה שממנו מת, ממנו מסריח, ממנו פניו מוריקות, וזהו וישמרך מיצר הרע זה, ושמר רגלך מלכד שתהיה מניטרי משום הכי וישמרך ישמור את נפשך בעת מיתה שתזכה לאתקשר בשכינתא וזהו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים.

שתהיה נזהר בשמירת היסוד דבר זה יגרום לך להיותך עליון

וכן דרשה ד' דאיתא בזוהר מאן דנטיר ברית כל נזקיה לא יכול לקרבה ליי ומלכו אתנטרית ליי, וזהו משום וישמרך מיצר הרע שתהיה נזהר בשמירת היסוד דבר זה יגרום לך להיותך עליון ולא ישלטו אחרים עליך מן המזיקין.

(משכיל אל דל)

וזהו מרומז בפסוק (בראשית מ"ג) ואל שדי יתן לכם רחמים. ידוע שהנזהר בשמירת היסוד. שם של שדי"י שורה עליו, וכל רחמים הוא ריבוי עם כדכתיב, ונתן לך רחמים ורחמך והרבה. וכן אל שדי פרה ורבה. וברכה הזאת מרומז בשם **ישראל** ראשי-תיבות **אל שדי יתן לכם רחמים**. ועוד אמרו חכמינו זכרונם לברכה **מי שיש לו בנים נקרא חי**, ומי שאין לו בנים נקרא מת, וידוע ששמירת היסוד תלוי בשמירת הלשון. וזהו החיים והמות ביד הלשון.

(אבקת רוכל)

על ידי שמירת היסוד נעשה מרכבה למדת היסוד הנקראת ציון

כתיב (שמות א') ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד, ומפרש האלשיך הקדוש בריבוי עם, ובריבוי עושר, לפי שהיו ישראל במצרים גדורים מעריות. וכן

הוא מרומז בפסוק הנה עם בני ישראל. סופי-תיבות מילה, ועל כן זכו לריבוי בנים ולריבוי עושר, ועל זה מרמז תיבת "במאד" ראשי-תיבות אשמרה דרכי מחטוא בלשוני שהיו נוהרים בכל כחם מפגם הלשון, ועל ידי כן היו מרכבה למדת היסוד דקדושה המכונה ציון ועל כן, "כן ירבה".

ובזה נוכל לפרש פסוק (שם ל"ד) וכל בכור בניך תפדה ולא יראה פני ריקם. בכור בניך תפדה היינו שתטריח בכל כחד לתקן מה שפגמת ביסוד, ועל כן תרויח שלא יתמשכן בנד בכורך, כמדורש ילקוט דלקמן ואם כן תעשה מצוה גוררת מצוה, ולא יראה פני ריקם אלא תזכה כשם שבא לראות כך בא ליראות, ותקיים מצוה לעלות וליראות, וזה תליא בשמירת הברית כמו שפירש הזוהר משפטים יראה כל זכורך חסר ו', ובזה שבזכות שמירת היסוד זוכה לגדל בניו בנחת יהיה זוכה גם כן לפרנסה בריוח. ובזה יש לפרש פסוק (שם) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך. כפירוש הזוהר שישא אשה בבחרותו, ואז לא תבשל גדי בחלב אמו תתברך התבואה ותתברך בגידול בנים.

ובזה יש לפרש פסוק (תהלים י"ט) אז איתם ונקיתי מפשע רב כשאזכה להיות נוהר מפגם הברית שהוא דין חמור מכל הפשעים, ולפירוש רש"י איתם אהיה תמים. או מרמז תיבת איתם ראשי-תיבות מעשה ידיך אל תרף, אל תגרמו ליתן להם רפיון ונכלל בזה לגדל בניו בנחת. ובזה נוכל לרמז מה שכתוב (תהלים א') אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב (כי אלה הדברים הם סיבות למקרה לילה ולפגם הברית) מה כתיב בתריה, והיה כעץ שתול על פלגי מים וגו' אשר פריו יתן בעתו שלא תשכל אשתו פרי בטנה חס ושלום, ויהיה לו בנים קיימים, וכל אשר יעשה יצליח שיגדלם בנחת ולא ימותו בחייו. עוד כתיב (תהלים ל"ו) ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. צדיק נקרא שומר

הברית, לא ראיתי אותו שיהיה נעזב בלי בנים ובלא פרנסה, אדרבה וזרעו לברכה, וכל זאת בעבור שהוא סר מרע ששמר הברית ולא פגמו שנקרא רע, על כן לא יעזוב את חסידי לעולם נשמרו.

כתיב (תהלים קכ"ח) אשתך כגפן פוריה וגוי דאיתא במסכת שבועות (דף י"ח) על פסוק והזרתם את בני ישראל מטומאתם שיפרשו מנשותיהם סמוך לווסתן וכו' אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל שאינו פורש מאשתו סמוך לווסתה וכו' בניו מתים כשהם קטנים. וזהו מרומז בפסוק הנזכר לעיל אשתך כגפן פוריה שדמתה לגפן היינו שדמיה מרובין, ולכן כתיב כגפן כל שעדיין אינה בת דמים אלא שקרובה להיות בת דמים דהיינו סמוך לווסתה אפילו הכי צריכה שתהיה בירכתי ביתך בסוף הבית, היינו שלא תתרגל עמה, ואם תעשה כן תזכה שיהיה בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך שלא יהיו מתים, וגם יהיו כשתילי זיתים שלא יהיה בהם פסול, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה שזתים אינם מקבלין הרכבה ממין אחר שאינו מינו. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה הנזהר בפרישה הוין ליה בנים שראוין להוראה ותורה מכונה בשם זית, והשנית הוא שיהיה לו על ידי שמירת היסוד ואביזריה שיגדל בניו בנחת וזה מרומז בתורה, כי עם קדוש אתה וגוי לא תבשל גדי בחלב עמו כנזכר לעיל. עוד כתיב (תהלים שם) אם ישמרו בניך בריתי וגוי גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך.

עוד נרמז בפסוק (תהלים ל"ז) כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את חסידי לעולם נשמרו. ואיתא בספר קהלת יעקב שהשומר הברית נקרא חסיד, ועבור פגם הברית מתים בניו חס ושלום, וזהו ולא יעזוב את חסידי לעולם נשמרו. אבל הכתוב סותם ולא אמר במה הם נשמרים אלא מסיפיה דקרא, "וזרע

רשעים נכרת", מוכח דהכוונה על גידול בנים משום שהוא חסיד ושומר הברית יהיה נשמר שלא ימותו בניו בחייו.

עוד כתיב (תהלים קכ"ח) יברכך ה' מציון וראה בטוב וגוי וראה בנים לבניך וגוי בזכות ציון היו פרים ורבים כך פירש רש"י. והכוונה שעל ידי שמירת הברית כי ציון בגימטריא יוסף, וידוע שעל ידי שמירת הברית זוכה לבנים קיימים דכתיב בן פורת יוסף ותרגום ברי דיסגי יוסף. וזהו יברכך ה' מציון בזכות שמירת היסוד תזכה וראה בנים לבניך. וכן כתיב מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו.

כתיב (ישעי' נ"ו) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגוי ומחזיקים בבריתי. ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב, ואיזה שם טוב אתן להם, מבנים ומבנות שיהיו להם בנים ובנות ועל כן שם עולם אתן להם אשר לא יכרת.

כתיב (איוב ה') וידעת כי שלום אהלך. רצה לומר כי אם לא תדע זרה רק זוגתך ועל כן ופקדת נוד ולא תחטא בפגם הברית וידעת כי רב זרעך וצאצאיך כעשב הארץ.
(שפת אמת)

ותהר האשה ותלד בן **ותרא אותו כי טוב הוא** כי טוב הוא

ותצפנהו שלשה ירחים

(שמות פרק ב' פסוק ב')

שנולד מהול ושנתמלא כל הבית אורה זו תורה וזו אור הגנוז. וכן מצינו באברהם אבינו עליו השלום אחר שנימול ושמרה בטהרה, זכה להתגלות אלוקית, דכתיב, וירא אליו ה'.

רזא דברית טוב אקרי

איתא בזוהר חלק ב' (פרשת שמות דף יא עמוד ב), ותהר

האשה² ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא, מאי כי טוב הוא, אמר רבי חייא דאתייליד מהול. בגין דרזא דברית טוב אקרי, דכתיב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

רבי יוסי אמר¹, נהירו דשכינתא דנהיר ביה חמאת, דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא, כתיב ותרא אותו כי טוב הוא, וכתיב (בראשית א') וירא אלוקים את האור כי טוב, ועל דא כי טוב הוא כתיב, וכלא הוה

וכן איתא במסכתות קטנות (מסכת אבות דרבי נתן הוספה ב לנוסחא א פרק ב): ומה תלמוד לומר איש תם וישר ירא אלוקים וגוי אלא מלמד כשיצא איוב ממעי אמו **יצא מהול**. ולא איוב בלבד יצא מהול אלא אף אדם הראשון **נברא מהול** שנאמר ויברא אלוקים את האדם בצלמו. אף **שת נולד מהול** שנאמר ויולד בדמותו בצלמו. ואף **נח יצא מהול** שנאמר נח איש צדיק תמים. ואף **שם יצא מהול** שנאמר ומלכי צדק מלך שלם. ואף **יעקב יצא מהול** שנאמר ויעקב איש תם. ואף **יוסף יצא מהול** שנאמר ואלה תולדות יעקב יוסף והלא אינו ראוי לומר אלא תולדות יעקב ראובן. אלא שכשם שיעקב יצא מהול כך יוסף יצא מהול. אף **משה יצא מהול** שנאמר ותרא אותו כי טוב הוא. אלא מה ראת אמו של משה שהוא נאה ומשובח מכל בני אדם אלא מלמד שראתה אמו יצא כשהוא מהול.

ובפרקי דרבי אליעזר (פרק מז): רבי אומר, ראו אבותיו של משה את הנער תארו כמלאך אלוקים, ומלו אותו

(ג) **פירוש התרגום**: ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא. מהו כי טוב הוא, אמר רבי חייא שנולד מהול. מפני שסוד הברית טוב נקרא, שכתוב ותרא אותו כי טוב הוא.

(ד) **פירוש התרגום**: רבי יוסי אמר, אור השכינה שמאיר בו ראתה, שבשעה שנולד התמלא כל הבית אור, שכתוב ותרא אותו כי טוב הוא, וכתוב וירא אלקים אתה אור כי טוב, ועל כן כי טוב הוא כתוב, והכל היד.

לשמנה ימים, וקראו את שמו יקותיאל, ר' שמעון אומר טוב קראו אותו, שנאמר ותרא אותו כי טוב הוא.

מאי כי טוב דאתייליד מהול

איתא בזוהר חדש (תיקונים כרך ב דף סג עמוד ב), **דנולד מהול** וההוא ינוקא איהו עשיראה מסטרא דמלכות איהו טפה עשיראה, ובגין דא זכה לטי דרגין אלין. קמו מארי מתניי ואמרו רעייא מהימנא טול אבנא דילך לגבך, דאנת הוא דאיתמר עלך ותרא אותו כי טוב הוא ואוקמוה מכל מקום (סוטה ד"ב) **מאי כי טוב דאתייליד מהול.**

בעבור המילה אנו ניצולין מדינה של גיהנם

בספר אבודרהם הלכות מילה וברכותיה, כתב, **שעל ידי המילה אנו ניצולים מדינה של גיהנום**, נאמר זכר לעולם בריתו וגומר, ואומר אשר כרת את אברהם וגו', ויעמידה ליעקב לחק וגו', ואומר פסוק הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, על שם שהמילה נקראת טוב כדאמרינן במסכת סוטה (יב, א) ותרא אותו כי טוב הוא שנולד מהול, וזהו הודו לה', **כי בעבור המילה אנו ניצולין מדינה של גיהנם** כמו שאמרנו.

ויבאו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיען וישק את צאנם

(שמות פרק ב', פסוק י"ז)

חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, לסבובים ליראיו

איתא בראשית רבה (פרשה ע), ויאמרו לא נוכל וגו' עודנו מדבר עםס ורחל באה, אמר רבן שמעון בן גמליאל בוא וראה כמה בין שכינות לשכינות, להלן שבע היו **ובקשו הרועים להזדווג להם** הדא הוא דכתיב ויבאו הרועים ויגרשום (שמות ב יז), ברם הכא אחת הייתה ולא נגע בה ברייה, על שם

חונה מלאך ה' סביב ליריאיו ויחלצם (תהלים לד ח) לסבובים ליריאיו.

וכן איתא בילקוט שמעוני (פרשת ויצא רמז קכד): על הפסוק: "ורחל באה עם הצאן אשר לאביה", ארשב"ג בוא וראה מה בין שכונות לשכונות להלן שבע ובקשו הרועים להזדווג להם דכתיב ויבאו הרועים ויגרשום, **ברם הכא אחת היתה ולא נזדווג לה בריה על שם חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם לסבובים ליראיו**, עד כאן.

וישמע אלקים את נאקתם ויזכר אלקים את בריתו

את אברהם את יצחק ואת יעקב

(שמות פרק ב' פסוק כ"ד)

וישמע אלקים את נאקתם, בשביל ויזכור אלקים את בריתו וגו'. כנזכר לעיל בפסוק ואלה שמות.

ברזא דא ואלוקים פקוד יפקוד

איתא בזוהר חדש חלק ב (מגילת שיר השירים דף י עמוד ב), אתערותא דצדייק ואיהו מיל"ה בפריעו בלא סטר ערלה כלל, ודא איהו כד אדכר שמא דא לטב, כגון ויזכור אלוקים את בריתו דאתער ברית. ברזא דא ואלוקים פקוד יפקוד. (ראה עוד זוהר חלק א' פרשת וירא דף קי"ז עמוד א', ובשאלות ותשובות הרשב"א חלק א סימן תיח).

ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה **נדוע לא**

יבער הסנה

(שמות פרק ג' פסוק ג')

ראשי תיבות מילה לרמז שאין אש של גיהנם שולטת במי ששומר בריתו, כמבואר בזוהר לעיל.

ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי

את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם

(שמות פרק ג' פסוק ט')

סופי תורה מילה, במדרש שגזרו עליהם לבטל את המילה.

הצדיק בעת צרה יוסיף יותר אומץ,

ויבטח בה' שיוציאהו מצרה לרוחה

איתא בספר העיקרים (מאמר רביעי פרק מו): אין לאיש

חזקה באמונתו להיות נאמן **בבריתו כשיהיה שומר**

ברית ותורה ועובד את ה' בהיותו שאנן ושלו בביתו ורענן

בהיכלו ומעשיו מצליחים ואין פשתנו לוקה ולא יינו מחמיץ,

אבל כי גם בהתהפך עליו בלהות הזמן ויאחזוהו ימי עוני

וירדפוהו עד השברים לא יסיר תומתו ממנו.

ובזה יבחן הצדיק אם הוא עובד מאהבה, כי בעת שיבואו

עליו צרות רבות ורעות יחזיק במעוזו ולא ימס את לבב

אחיו כלבבו ויבטח בשם בכל עתותיו, **כי בעת השלוח**

וההשקט ההצלחה **יכיר שהכל בא מאתו ולא יאמר כחי**

ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, כי הוא יתברך הנותן כח

לעשות חיל, **ויבקש מלפניו להתמיד הטוב ההוא, ובעת צרה**

יוסיף אומץ ויבטח בו שיוציאהו מצרה לרוחה ויבקש מלפניו

שיעשה שלום לו, ועל זה אמר המשורר בטחו בו בכל עת עם

(תהלים פרק ס"ב פסוק ט'), **רוצה לומר בעת ההצלחה ובעת**

צרה, ושפכו לפניו לבבכם ואמרו אלוקים מחסה לנו סלה.

ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם

ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה

(שמות פרק ג' פסוק י"ב)

איתא בזוהר חדש (תיקונים כרך ב דף פא עמוד ב), **וביום**

ההוא יהיה ה' אחד לעילא ושמו אחד לתתא. ויהון אבא ואמא
 בייתודא חדא י"ה לעילא וקב"ה ושכינתיה ביחודא חדא
 דאינון ו"ה לתתא. והכי סליק יהו"ה לחושבן אח"ד אח"ד.
 בההוא זימנא דיהון ארבע חד. שריין על צדיק ודא איהו יפה
 נוף משוש כל הארץ ויתער לתתא משיח ויסתלק שמועתיה
 בכל עלמא. משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון מאי הר ציון
 דא ההוא הר דאתמר ביה הר העברים מתמן יקים. ותרין
 משיחין דאינון משיח בן דוד ומשיח בן יוסף יהון ירכין דיליה
 ואיהו אות בינייהו בגין דעליה אתמר (שמות ג' פסוק י"ב) וזה
 לך האות. ובההוא זימנא שכינתא עילאה דאיהי קרית מלך
 רב דאיהו חכמה נחיתת עטרה עליה. (ועיין שבת דף קל"ב עמוד א').

ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל כני ישראל ואמרת לי להם
 אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי הנה שמו מה אמר אלהם
 (שמות פרק ג' פסוק י"ג)

לי מה אותיות מילה, לרמז כי הנימולים שאלוהו על שם
 המיוחד, (ועיין פסיקתא רבתי פרשה ל"ו).

(רבינו בחיי)

ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר
 כה תאמר לכני ישראל אהיה שלחני אליכם
 (שמות פרק ג' פסוק י"ד)

סופי תיבות מילה. בזכות ששמרו בריתם ולא פגמו בשם
 אהיה כידוע. (ועיין לעיל פרשת בראשית על הפסוק "והנחש היה
 ערום וכו', ועיין עוד זוהר חדש תיקונים דף ע"ב עמוד ב', ועיין באור החיים
 הקדוש).

ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני
 ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק
 ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר
 (שמות פרק ג' פסוק ט"ו)

סופי תיבות **מילה**. שבזכות ששמרו האבות הברית וגם
 המה גדרו עצמם מן הערוה.

ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר כי חתן
 דמים אתה לי
 (שמות פרק ד' פסוק כ"ה)

(עיי' תרגום יונתן)

על ידי שנתעצל משה במילה ביקש המלאך להורגו

איתא בירושלמי (מסכת נדרים פרק ג דף לח טור ב' הלכה ט'), ועל ידי
 שנתעצל משה במילה ביקש המלאך להורגו הדא הוא
 דכתיב ויפגשהו ה' ויבקש המיתו, אמר רבי יוסי חס ושלוס לא
 נתעצל משה במילה, אלא שהיה דן בעצמו ואומר, אם למול
 ולצאת סכנה היא, ואם לשהות הקדוש ברוך הוא אמר לו לך
 שוב מצרימה, **אלא על ידי שנתעצל בלינה קודם המילה**, הדא
 הוא דכתיב ויהי בדרך במלון.

אמר רבן שמעון בן גמליאל חס ושלוס לא ביקש המלאך
 להרוג למשה אלא לתינוק, בוא וראה מי קרוי חתן
 משה או התינוק, אית תניי תני משה קרוי חתן, ואית תניי תני
 התינוק קרוי חתן, מאן דמר משה קרוי חתן חתן דמים
 מתבקש מידך, ומאן דמר התינוק קרוי חתן חתן בדמים את
 עומד לי, ותקח צפורה צר ותכרות את ערלת בנה ותגע לרגליו
 וגוי, רבי יודה ורבי נחמיה ורבנין חד אמר לרגליו של משה,
 וחרנה אמר לרגליו של מלאך, וחרנה אמר לרגליו של תינוק,
 מן דמר לרגליו של משה, הילך גזי חובך מן דמר לרגלו של
 מלאך הילך עבד שליחתך מן דמר לרגליו של תינוק נגעה בגוף

התינוק, וירף ממנו, אז אמרה חתן דמים למולות, **מיכן לשתי מילות, אחת לפריעה ואחת לציצין.** (ועיין לעיל בפרשת לך לך באריכות, בענין מכשולי המילה בזמנינו).

ימול בשר ערלתו, אף על פי שיש שם בהרת, מה אני מקיים השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות וגו', אף במילה. מה אני מקיים ימול בשר ערלתו, בזמן שאין שם בהרת, תלמוד לומר בשר, אף על פי שיש שם בהרת, על דעתיה דרבי יונה דאמר מצות עשה דוחה את מצות לא תעשה אף על פי שאינה כתובה בצידה ניחא, על דעתיה דרבי יוסה דאמר אין מצות עשה דוחה למצות בלא תעשה אלא אם כן היתה כתובה בצידה מכיון דכתיב בשר ערלתו כמי שהיא כתובה בצידה.

וירף ממנו אז אמרה חתן דמים למולת

(שמות פרק ד' פסוק כ"ו)

איתא ברשב"ם (שמות פרק ד פסוק כו), על הפסוק אז אמרה חתן דמים למולות, על עיכוב המילה נתחייב בעלי מיתה. כי המילה הצילתו עתה.

ואיתא בתלמוד ירושלמי (מסכת שבת פרק יט דף יז טור א ה"ב): אמר רבי יודה בן פזי אז אמרה חתן דמים למולות מיכן לשני מילות **אחת למילה ואחת לפריעה אחת למילה ואחת לציצים**, רב אמר המול ימול מיכן לנולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית.

ואיתא בשמות רבה (פרשה ה), על הפסוק: ויהי בדרך במלון, **חביבה מילה שלא נתלה משה עליה אפילו שעה אחת, לפיכך כשהיה בדרך ונתעסק במלון ונתעצל למול לאליעזר בנו מיד ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו**, את מוצא מלאך של רחמים היה, ואף על פי כן ויבקש המיתו, ותקח צפורה צור, וכי מנין ידעה צפורה שעל עסקי מילה נסתכן משה, אלא

בא המלאך ובלע למשה מראשו ועד המילה, כיון שראתה צפורה שלא בלע אותו אלא עד המילה, הכירה, שעל עסקי המילה הוא ניזוק, **וידעה כמה גדול כח המילה שלא היה יכול לבלעו יותר מכאן**, מיד ותכרת את ערלת בנה ותגע לרגליו, ותאמר כי חתן דמים אתה לי, אמרה חתני תהיה אתה נתון לי בזכות דמים הללו של מילה, שהרי קיימתי המצוה, מיד וירף המלאך ממנו, אז אמרה חתן דמים למולות, אמרה כמה גדול כח המילה שחתני היה חייב מיתה, שנתעצל במצות המילה לעשותה ולולי היא לא ניצל.

ובספר אור זרוע (חלק ב' הלכות מילה סימן קו), וזה לשונו: **ירושלמי, המול ימול מיכן לשתי מילות אחת למילה ואחת לפריעה אחת למילה ואחת לציצין** כדברי ר"ע ולר' ישמעאל דס"ל דברה תורה כלשון בני אדם נפקא ליה מהא דאמר ר' יהודה בן פזי אז אמרה חתן דמים למולות מיכן לשתי מילות למילה לפריעה למילה לציצין.

תנו רבנן: מהלקטין את המילה אם לא הילקט ענוש כרת פרי"ח מהלקטין, יש מי שאומר מלקטין ציצין המעכבין את המילה, וכן סבירא לן. ויש מי שאומר מהלקטין מלשון ילקוט שהערלה היא כמו ילקוט ובתוכו העטרה, וצריך לחתוך הילקוט כולו לגלות העטרה, ואם לא חתכו כולו כאילו לא מל עכ"ל. וכדאי מאוד לעורר על דבר זה, **כי ישנם הרבה מוהלים קלים שאינם נזהרים בזה כלל וכלל, כידוע. והילד אף שהיה לו ברית מילה נשאר ערל כל ימי חייו**, רח"ל, וכל זה בא מפני שאביהם ואמם לא דקדקו לקחת מוהל מומחה וירא שמים גדול, ויש הרבה מכשולות גדולות בעניני מילה, ומי יתן ויתעוררו כמה אנשים חשובים ויעוררו את הקהל על המכשולות הגדולות האלו. שרק על ידי זכות המילה יצאנו ממצרים, ובזכות קדושת הברית נזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

איתא בזוהר, (חלק ב' פרשת פקודי דף רסו עמוד ב), ותחות אלין רוחין^ה קיימין כל אינון דאקרון ערלה. זמורי ערלה, ענפי ערלה ועילא מנהון חד ממנא דאקרי גזר דינייא. והאי איהו קיימא על כל אינון דלא נטרי שני ערלה דאילנא, ועל כל אינון דמעכבי את קיימא לברייהו. ועל דא בעא תויא לקטלא לבריה דמשה, עד דגזרת ליה צפורה דכתיב (שמות ד) ותקח צפורה צר ותכרות את ערלת בנה וגומר.

והאי רוחא' ממנא על בני נשא דמחבלי ארחייהו, ולא חיישי ליקרא דמאריהון למיטר את קיימא קדישא, והאי אעיל לון לגיהנם לההוא אתר דאקרי שאול ואבדון, ואתדן תמן כמה דאוקימנא הכא.

(ה) פירוש הזוהר: ותחת אלו רוחות עומדים כל אלו שנקראים ערלה. זמורות ערלה, ענפי ערלה. ולמעלה מהם ממונה אחד שנקרא גז"ר דיני"ם. וזה הוא עומד על כל אלו שלא שומרים שני ערלה של האילן, ועל כל אלו שמעכבים אות ברית לבניהם. ועל כן רצה הנחש להרוג בנו של משה, עד שמלה אותו צפורה שכתוב ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה וגומר.

(ו) פירוש הזוהר: וזה הרוח ממונה על בני אדם שמשחיתים דרכם, ולא חוששים לכבוד אדונם לשמור אות ברית קודש, וזה מכניס אותם לגיהנם לאותו מקום שנקרא שאול ואבדון, ונדון שם כמו שהעמדנו כאן.

בעזרת השם יתברך

סדר וארא

וארא אל אברהם וגו' בא-ל-ל' T-W-1 ושמי ה' לא נודעתי להם

(וארא פרק ו' פסוק ג')

המילה נקראת על שם שד-י ושם הבטחתיו וכו', כמבואר
בזוהר הקדוש.

**למה נקרא שמו של מרדכי יהודי, לפי שייחד
שמו של הקדוש ברוך הוא כנגד כל באי עולם**

איתא באסתר רבה (פרשה ו), איש יהודי היה בשושן הבירה,
איש מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו
דכתיב ביה (במדבר י"ב) והאיש משה ענו מאד, מה משה עמד
בפרץ דכתיב (תהלים ק"ו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו
עמד בפרץ וגו', אף מרדכי כן דכתיב **דורש טוב לעמו ודובר
שלום לכל זרעו**, מה משה לימד תורה לישראל, דכתיב (דברים
ד') ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים, אף מרדכי כן, דכתיב
דברי שלום ואמת, וכתוב (משלי כ"ג) אמת קנה ואל תמכור,
וכו', ושמו מרדכי לפי שדומין לבוראן דכתיב (שמות ו') ושמי
ה' לא נודעתי ושמי ה' לא נודעתי להם.

**יהודי: למה נקרא שמו יהודי והלא ימיני הוא, לפי שייחד
שמו של הקדוש ברוך הוא כנגד כל באי עולם,**
הדא הוא דכתיב, **לא יכרע ולא ישתחוה**, וכי קנתרן היה,
ועובר על גזירת המלך, אלא כשצוה אחשורוש להשתחוות
להמן, חקק עבודת כוכבים על לבו ונתכוון כדי שישתחוו
לעבודת כוכבים, וכשהיה רואה המן שאין מרדכי משתחוה לו,
נתמלא חימה, ומרדכי אומר לו יש אדון המתגאה על כל גאים,
היאך אני מניחו ואשתחוה לעבודת כוכבים, **ולפי שייחד שמו
של הקדוש ברוך הוא נקרא יהודי, לומר יהודי יחידי, ויש**

אומרים, שהיה שקול כאברהם בדורו, מה אברהם אבינו מסר את עצמו לתוך כבשן האש, והחזיר והכיר לבריות גדולתו של הקדוש ברוך הוא, הדא הוא דכתיב (בראשית י"ב) ואת הנפש אשר עשו בחרן, אף מרדכי בימיו הכירו הבריות גדולתו של הקדוש ברוך הוא, הדא הוא דכתיב ורבים מעמי הארץ מתייחדים, וייחד שמו של הקדוש ברוך הוא, וקדשו, ולפיכך נקרא יהודי דכתיב איש יהודי אל תקרי יהודי אלא יחידי.

ושמי ה' לא נודעתי להם. שלא עשיתי נקמה בהם, שכל מקום שנאמר שמי ה' זהו נקמה

איתא במדרש אגדה (שמות פרק ה'), דבר אחר, וארא אל אברהם וגוי' **באל שדי**. כלומר עשיתי להם כמה נסים ושדי שאני הצלתי אותם מיד אויביהם ולא הרגתי את שונאיהם שהצלתי את אברהם מיד פרעה ואת יצחק מיד אבימלך ואת יעקב מיד לבן: **ושמי ה' לא נודעתי להם. שלא עשיתי נקמה בהם, שכל מקום שנאמר שמי זהו נקמה, שנאמר לכן [הנני מודעם] בפעם הזאת וגוי' [וידעו כי שמי ה'] (ירמיי מז כא), זהו נקמה, שכך אמר הקדוש ברוך הוא אם בימי הנביאים סבלתי אתכם, עכשו אני עושה נקמה בכם.**

איתא בילקוט שמעוני (פרשת וארא רמז קעו): דבר אחר, וארא אל אברהם וגוי' ושמי ה' לא נודעתי להם לא פרשתי להם אם מפורש הוא ולך גליתי אותה הולך לגאול את ישראל כדי שתצליח, אמר הקדוש ברוך הוא בעולם הזה ליחידיים גליתי שמי, אבל לעולם הבא לכל ישראל אני מודיע שמי שנאמר לכן ידע עמי שמי.

וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את
ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה
(וארא פרק ו' פסוק ד')

הקימותי ההבטחה שהבטחתים בזכות ברית מילה.

(עוללות אפרים ועייץ בזוהר הקדוש שם)

איתא בזוהר חלק ב (פרשת וארא דף כו עמוד א), תא חזי^א
דלא אתפרשן לעלמין, הדא הוא דכתיב וגם הקימותי
את בריתי אתם, דהא ברית אתחבר עמה.

מקודשא בריך הוא^ב אית ליה לבר נש למילף, דהא איהו
קאמר דלא פריש לון, דכתיב באל שדי, וכתיב וגם
הקימותי את בריתי אתם, בגין לקיימא קיומא ביחודא חד.
וגם הקימותי את בריתי אתם וגומר, הא אתמר מאן דזכי
לברית ירית לארעא.

רבי חייא^ג ורבי יוסי הוו שכיחי יומא חד קמיה דרבי שמעון.

(א) **פירוש הזוהר**: בוא ראה שלא נבדלים לעולמים, זה הוא
שכתוב וגם הקימותי את בריתי אתם, שהרי ברית התחבר עמה.

(ב) **פירוש הזוהר**: מהקדוש ברוך הוא יש לו לבן אדם ללמוד,
שהרי הוא אמר שלא הבדיל אותם, שכתוב באל שדי, וכתוב וגם
הקימותי את בריתי אתם, כדי לקיים הברית ביחוד אחד. וגם
הקימותי את בריתי אתם וגומר, הרי נאמר מי שזוכה לברית יורש
אתה ארץ.

(ג) **פירוש הזוהר**: רבי חייא ורבי יוסי היו מצויים יום אחד לפני
רבי שמעון.

פתח רבי שמעון^א ואמר, (איוב י"ט) גורו (ויקרא נ"ב ב') לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. גורו לכם מפני חרב, **מאן חרב, דא חרב** (ויקרא כ"ו) נוקמת נקם ברית, **דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית דכל מאן דמשקר בברית נוקמא** (ויחי ר"מ ב') דנקמין מניה האי חרב הוא.

הדא הוא דכתיב^ב (איוב י"ט) כי חמה עונות חרב. מאי טעמא, בגין דמאן דמשקר בברית פריש תיאובתא, ולא נטיל מאן דנטיל, ולא יהיב לאתריה, דהא לא אתער לגבי אתריה. וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית, איהו גרים לאתערא להאי ברית לאתריה, ואתברכאן עלאין ותתאין.

מאן אתער^א האי ברית לאתריה. כד אשתכחו זכאין בעלמא. מנא לן, מהכא, דכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם

(ד) פירוש הזוהר: פתח רבי שמעון ואמר, גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתוב. גורו לכם מפני חרב, מי היא חרב, זו חרב נוקמת נקם ברית, שהרי זו החרב עומדת להסתכל במי שמשקר בברית, שכל מי שמשקר בברית, נקמה שנוקמים ממנו, בזו החרב היא.

(ה) פירוש הזוהר: זה הוא שכתוב כי חמה עונות חרב. מה הטעם, מפני שמי שמשקר בברית מרחיק הרצון, ולא נוטל מי שנוטל, ולא נותן למקומו, שהרי לא מתעורר לגבי מקומו. וכל מי ששומר את זו הברית, הוא גורם להעיר זו הברית למקומו, ומתברכים עליונים ותחתונים.

(ו) פירוש הזוהר: מי מעורר זו הברית למקומו כאשר נמצאים צדיקים בעולם. מנין לנו, מכאן, שכתוב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם. מה מגוריהם, כמו שאתה אומר גורו לכם מפני חרב. מפני שהוא מקום שמטיל מגור בעולם ועל זה גורו לכם מפני חרב.

לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם. מאי מגוריהם כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב. בגין דאיהו אתר דאשדי מגור בעלמא ועל דא גורו לכם מפני חרב.

אשר גרו בה'. מיומא דאתקריבו לגבי קודשא בריך הוא, דחילו בה דחילו, ודחילו (נ"א ודחילו דחילו) עלאה בה למיטר פקודוי. דאי בהאי לא ישדי (נ"א דהא אי לא ישרי) דחילו על רישיה דבר נש, לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין בשאר פקודוי.

תא חזי" באתערותא דלתתא, כד אתערו ישראל לגבי קודשא בריך הוא וצווחו לקבליה מה כתיב ואזכור את בריתי דהא בברית הוי זכור. וכדין אתער תיאובתא לאתקשרא כלא בקשורא חד, כיון דהאי ברית אתער, הא קשורא דכלא אתער, **ואזכור את בריתי**, לאזדווגא ליה באתריה, ועל דא לכן אמור לבני ישראל אני ה'.

כתיב בפרשת נח (בראשית פרק ט פסוק יב), ויאמר אלוקים זאת אות הברית אשר אני נותן ביני וביניכם ובין כל נפש

(ז) **פירוש הזוהר:** אשר גרו בה. מיום שהתקרבו לגבי הקדוש ברוך הוא, יראו בה יראה, ויראה (נ"א ויראו יראה) עליונה בה, לשמור מצותיו. שאם בזה לא ישרה (נ"א שהרי אם לא ישרה) יראה על ראש האדם, לא ייראה מהקדוש ברוך הוא לעולמים בשאר מצותיו.

(ח) **פירוש הזוהר:** בוא ראה בהתעוררות שלמטה, כאשר נתעוררו ישראל לגבי הקדוש ברוך הוא וצווחו כנגדו מה כתוב ואזכור את בריתי שהרי בברית הוא זכור. ואז התעוררה התאווה להתקשר הכל בקשר אחד. כיון שזו הברית מתעוררת, הרי קשר של הכל מתעורר. ואזכור את בריתי, לחבר אותו במקומו. ועל כן לכן אמור לבני ישראל אני ה'.

חיה אשר אתכם לדורות עולם. ושם בפרשת נח (פרק ט פסוק יז),
ויאמר אלוקים אל נח זאת אות הברית אשר הקמותי ביני ובין
כל בשר אשר על הארץ.

איתא באוצר המדרשים (עמוד תו), קשת בריתו של אדם
שנאמר בקשת זאת אות הברית, ובאדם נאמר ברית,
שנאמר, והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם.

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני
פרעה ואני ערל שפתיים

(וארא פרק ו' פסוק י"ב)

שלא אוכל לדבר אתו בלשון מצרי כי בזה אנכי ערל שפתיים
ותמיד השכינה עמדי ודיבורי הוא בלשון הקודש ואיך
אפגום את לשוני לדבר עמו בלשון טמא כי ידוע ברית הלשון
וברית המעורר הם זה לעומת זה והפוגם את לשונו פוגם את
בריתו. ולכן סופי תיבות **מילה**, (ועיין לעיל בתיקון הברית חלק א'
פרשת ויגש).

ויחפרו כל מצרים סביבת היאר מים לשתות
כי לא יכלו לשתות ממימי היאור

(וארא פרק ז' פסוק כ"ד)

ראשי תיבות **מילה**, לפי שגזרו על המילה ולא הניחו את
נשיהם לטבול מטומאתם, ורצו שעל ידי זה יפגמו את
בריתם, לכן נענשו ונהפכו המים לדם.

ויעש ה' את הדבר הזה ממחרת וימת כל מקנה
מצרים וממקנה בני ישראל לא מת אחד
(פרק ט' פסוק ו')

סופי תיבות **מילה**.

כתיב (פרשת ויחי פרק נ' פסוק י"ז) "ויבואו עד גורן האטד אשר
בעבר הירדן ויספדו שם מספר גדול וכבד מאד ויעש

לאביו אבל שבעת ימים", וקשה אטו בתוך עי' יום של חניטה שהיה במצרים לא עלתה על לבם לעשות לו הספד גדול, ומה היום מיומים שעשו לו עתה, ועל כרחך שנתחדש להם עתה דבר מה. ומה הוא אותו החידוש, ועוד למה עשה לאביו אבל שבעה ימים, אחר השבעים יום ואחר ההספד הגדול. אך אפשר לפרש דהנה רש"י זכרוננו לברכה מפרש גורן אטד, מוקף אטדין היה. וצריך הסבר מה חידש רש"י בזה. וגם מה המשך יש בזה לאידך דרשא של רש"י, וזה לשונו על שם המאורע שבאו כל מלכי כנען ונשיאי ישמעאל למלחמה, וכיון שראו כתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב, עמדו כולם ותלו כתריהם בו, והקיפוהו כתרים כגורן האטד סייג של קוצים. עד כאן לשונו.

וזה לשון הזוהר שם^ט: גורן האטד דאיהו גזרא דדינא שלטא. עד כאן לשונו. וידוע דכתרין תתאין כתרין דמסאבותא הם כחות החיצונים, מה שרצונם לעשות באומות שלמטה הנתונים תחתיהם עושים שליחותם והקליפות נקראים אטד, וזהו אפשר כוונת רש"י "גורן האטד" אטדין היה. שכל פעל ה' למענהו והקליפות והמזיקין הם שלוחי הדין, וזה המשך הדרשא שמשום הכי לעשות רצון שריהם של מעלה באו למטה מלכי כנען למלחמה.

ואיתא בזוהר מאן דנטיר ברית כל נזקי' לא יכול לקרבא ליה. וזהו הכוונה, דהנה אמרו חכמינו זכרונם לברכה שאלו בא הקדוש ברוך הוא בחשבון עם האבות היה מקום לכחות הטומאה לקטרג ולעשות רע ליעקב אבינו גם כן, אבל כיון שראו כתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב, דהיינו שיעקב כל ימי חייו היה מרכבה למדת היסוד, שמכונה יוסף, וזכה להיות מרכבה לו, אז נחלש כחם מלהרע לו, ועבור כן

(ט) ראה זוהר חלק א' פרשת בראשית דף ר"ג עמוד ב'.

מדת יסוד שהוא יוסף, כצנע רצון תעטרנו, וזה עמדו ותלו כתרניהם בו. וכיון שראה יוסף וכל אחיו גודל צדקת אביהם שכל כתרין דמסאבותא היו נכנעים לו וכפופים תחתיו, ונודע להם עתה ביותר גודל האבדה שנאבד מהם משום הכי ויספדו לו שם מספד גדול וכבוד מאוד.

(משכיל אל דל)

והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים
ולא ימות מכל לבני ישראל דבר

(וארא פרק ט' פסוק ד')

וישם ה' מועד לאמור, ראשי תיבות **וימל** ב' פעמים. גם כן כנזכר לעיל.

(ילקוט ראובני, בית יצחק)

איתא בשמות רבה (פרשה יא), והפלא ה' בין מקנה ישראל [ובין מקנה מצרים] (שמות ט'). מהו, ולא ימות מכל לבני ישראל דבר (שמות ט'), אפילו בהמה שהיה ביד גוי והיה לישראל תרעומת עליה, שיש לו חלק בה, היתה ניצולת ובכך ידעו דינם של ישראל, עד כאן.

וכן איתא בזוהר מאן דנטיר ברית כל נזקיה לא יכול לקרבא ליה.

על ידי שמירת היסוד זוכה ליראת שמים בכל המצות

איתא בזוהר (פרשת וארא, דף כ"ו ע"א) דאי בהאי לא ישרי דחילו על רישא דבר נש (פירוש, שאם בשמירת הברית לא תשרה יראה על ראשו של אדם, והיינו יראה עילאה שלא מחמת העונש), לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין בשאר פקודוי (פירוש, שוב אין לו עוד יראה מהקדוש ברוך הוא לעולם מלעבור על שאר המצות, אלא ירא לגופו ולבניו ולממונו, וזהו עיקר היראה להיות האדם ירא מהחטא, ויאמר

למה אחטא ואכעיס את בוראי, ואגרום בסיבתי שהשכינה תהיה נדחית מהיכל המלך ברוך הוא), עד כאן לשונו.

ומינה מכלל לאו אתה שומע הן. וזה כוונת הפסוק (ויקרא י"ט) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך אני ה', ודרשו חכמינו זכרונם לברכה מנין לזקן שלא יטריח את הציבור, ודרשו עוד זקן זה קנה חכמה (קידושין ל"ב ע"ב). ומקשין העולם היכן נרמז בתיבת זקן שקנה חכמה, הלא זק"ן הוא ראשי תיבות זה קנה.

אך דאיתא בזהר דשמירת הברית מכונה בשם זה (זקן). מעתה אפשר לומר ולפרש הפסוק זקן ויראת, אם זוהי האדם לבא למדרגה זו להיות זקן ראשי תיבות זה קנה, רצה לומר לשמירת היסוד בכל פרטיו וענפיו ופארותיו לקדש ולטהר את עצמו מכל עבירה בפועל ומהרהור הלב ולקדש את עצמו ממותרות, ושומר את עיניו מראות ברע, ושומר פיו לא לבד מדברים האסורים אלא גם מרגיל את עצמו בכל יכולתו לקיים מאמר חכמינו זכרונם לברכה האמנם אלם, מה אומנתו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו אלם עד שזוכה להיות מרכבה למדת היסוד, על כן מצוה זו גוררת מצוה וזוכה ליראת שמים בכל המצות. וזהו זקן ויראת, על ידי זה קנה חכמה ויראת מאלקיך.

(משכיל אל דל)

בעזרת השם יתברך

סדר בא

לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים
ולכל בני ישראל היה אור במושבות

(בא פרק י' פסוק כ"ג)

סופי תיבות **מילה**, ורק תיבות אור מפסיק בינתים, לפי
שלא פגמו בריתם היה להם אור הגנוז שאדם צופה בו
מסוף העולם ועד סופו, לכן היה אותו אור נכנס עמהם והיו
רואים מה שבתוך התיבות והמגדלים.

ויאמר ה' אל משה עוד נגע אחד אביא **על פרעה ועל מצרים**
אחר כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה

(בא פרק י"א פסוק א')

סופי תיבות **מילה**.

(עייך לעיל בצרור המור)

שה תמים זכר בן שנה **יהיה לכם מן הכבשים** ומן העזים

תקחו

(בא פרק י"ב פסוק ה')

ראשי תיבות **מילה**. ידוע כי אז קדשו השם על ידי דם מילה
וגם פסח כדכתיב ב' פעמים בדמיו חי, כמבואר

במדרש ובזוהר הקדוש

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על
הבתים אשר יאכלו אתו בהם
(בא פרק י"ב פסוק ז')

איתא בזוהר, (חלק ג פרשת אמור דף צה עמוד א), תא חזי^א
בשעתא דקודשא בריך הוא הוה קטל לבוכרי
דמצראי, כל אינון דקטל בפלגות ליליא, ואחית דרגין מעילא
לתתא, ביה שעתא עאלו ישראל בקיומא דאת קדישא,
אתגזרו ואשתתפו בכנסת ישראל ואתאחדו בה. כדין ההוא
דמא אחזיאו ליה על פתחא, ותרין דמי הוו, חד דפסחא וחד
דמא דאתגזרו, והוה רשים על פתחא רשימא דמהימנותא, חד
הכא וחד הכא וחד בינייהו, והא אתמר (שמות יב), ונתנו על
שתי המזוזות ועל המשקוף בגין לאחזאה מהימנותא.

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם
ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'
(בא פרק י"ב פסוק י"ב)

סופי תיבות מילה, שעל ידי שמירת הברית וקידוש השם
נעשה שפטים וכוי והיה הדם לכם לאות, לכם
בגימטריא המילה,

(בעל הטורים, ועיין בתרגום יונתן)

א) פירוש הזוהר: בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא היה
הורג בכורי המצרים, כל אלו שהרג בחצות הלילה, והוריד דרגות
מלמעלה למטה. באותה שעה נכנסו ישראל בקיום האות הקדוש,
נימולו והשתתפו בכנסת ישראל ונאחזו בה. אז אותו דם הראו
אותו על הפתח. ושני (ס"א שלשה) דמים היו, אחד של פסח ואחד
דם שנימולו, והיה רשום על הפתח רושם האמונה, אחד כאן
ואחד כאן ואחד ביניהם, והרי נאמר ונתנו על שתי המזוזות ועל
המשקוף, כדי להראות אמונה.

ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר

(בא פרק י"ב פסוק כ"ב)

איתא במדרש, שמות רבה (פרשה יז), דבר אחר ולקחתם אגודת אזוב, כלומר אני עושה אתכם אגודה לעצמי, אף על פי שאתם שפלים כאזוב, שנאמר (שמות יט) והייתם לי סגולה מכל העמים, וטבלתם בדם אשר בסף.

מה ראה הקדוש ברוך הוא להגן עליהם בדם, כדי לזכור להם דם מילת אברהם, ובנ' דמים ניצולו ישראל ממצרים בדם פסח ובדם מילה, שנאי' (יחזקאל טז) ואומר לך בדמך חיי ואומר לך בדמך חיי, בדם פסח ובדם מילה, והגעתם אל המשקוף, בזכות אברהם, ואל שתי המזוזות, בזכות יצחק ויעקב, ובזכותם ראה את הדם ולא יתן המשחית.

ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר

(בא פרק י"ב פסוק כ"ב)

"מן הדם" בגימטריא דמי מילה.

(בעל הטורים)

ועבר ה' לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף

(בא פרק י"ב פסוק כ"ג)

איתא בזוהר, אמר רבי יוסי (אמר רבי חזקיה), מאי דכתיב (שמות יב כג) ופסח יהו"ה על הפתח, מאי על הפתח, ופסח יהו"ה עליכם מבעי ליה, אבל על הפתח, על הפתח ממש, זהו פתח הגוף, ואי זהו פתח הגוף, הוי אומר זו מילה.

(זוהר חלק ב פרשת בא דף ל"ו ע"א, ועיין זוהר פרשת ויקרא דף י"ד עמוד א', ובפרשת אחרי מות דף ע"א עמוד ב')

השמטה לדף יא מעוללות אפרים

כתיב (שמות י"ב) ופסח ה' על ספתח. איתא בזוהר דאפתחא דגופא רצה לומר בזכות שמירת היסוד שנקרא פתח לא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. ועל כן במכת הערוב כתיב, ומלאו בתיך ובתי כל מצרים את הערוב וגוי והפלתי ביום ההוא את ארץ גשן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערוב ולא נאמר לבלתי שלוח שם ערוב, אך לבלתי היות שם ערוב. רצה לומר שלא יהא שם שום הוי"ה לערוב, אלא יהיו בני תרבות ולא יזיקו שום אחד מישראל, כדי שע"י נס זה יתפרסמו שבטי י-ה עדות לישראל ששמרו את בריתם ויחוסיהם כי עיקר ביאת הערוב היה על שהם שטופים בזימה.

וכן איתא בתיקוני זוהר (תי' תלתין) ההוא רצועה איהו יראה רעה. איהו ערלה. זכאה איהו מאן דאעבר לה מניה דלית ליה רשות לרצועה לאלקאה ליה. עד כאן לשונו. ופירש שם הכסא מלך, כי השומר בריתו ולא בא אל הגויה, שאז הוא מושך בערלתו, ואברהם אבינו לא מבשקר ליה. ואם נשמר לית ליה לרצועה רעה רשו לאלקאה ליה אפילו יעשה עבירות אחרות, אך יראת ה' תייסרהו ברחמנות.

ויש לרמז בזה פסוק (דברים י"א) פחדכם ומוראכם יתן ה' אלקיכם על פני וגוי סופי-תיבות מילה, שעל ידי שמירת הברית כל הבריות מתפחדים ומתייראים ממנו. נח נכנס לתיבה בזכות שמירתה ברית, והגין ה' עליו בעדו שלא הרגוהו רשעים שבדור, והיה מכניס אריות ונמרים ולא יזיקוהו, כדכתיב, בא אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, וצדיק נקרא שומר הברית.

(עוללות אפרים)

אחר ההשמטה בא 714 הכנסתיו כבר

**הקדוש ברוך הוא שומר הפתח אפילו בשעה
שניתן רשות למלאך המשחית לחבל**

איתא בזוהר חדש חלק ב' (מגילת רות דף מב עמוד ב), ותנינן אמר רבי יוסי בר יהודה **פתח המצויין במזוזה אין מזיק ואין שטן ואין פגע רע מתקרב אליו מפני שהקדוש ברוך הוא שומר הפתח אפילו בשעה שניתן רשות למלאך המשחית לחבל זוקף עיניו ורואה ששם שדי עומד על הפתח (כדכתיב) [כביכול], ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. לפיכך צריך האדם שיהא תמיד מצוי במצות מזוזה.**

פתח רבי נהוראי בפרשת ציצית, ודרש, ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורותם, מאי שנא [דהכא] ובשבת לדרתם חסר, דכתיב לעשות את השבת לדרתם חסר. דתנינן תקנו פרשת ציצית בקריאת שמע. (וברייתו) [ובדירתו] של אדם נמצא פרשת קריאת שמע חוץ מפרשת ציצית שחסר משם. במה נשלם. אלא כשאדם מתעטף [בביתו] בציצית ויוצא בו לפתחו הרי נשלם. והקדוש ברוך הוא שמח בו ומלאך המות זו משם, [והיינו לדרתם שיהיה שלם ויצא מפתח ביתו במצוה זו ומלאך המשחית זו משם] וניצול האדם מכל נזק. מנלן ממאי דכתיב מזוזות מאותיותיו משמע ז"ז מו"ת שלא ניתן לו רשות לחבל וזו מפתחו.

ישראל יצאו ממצרים בזכות שמירת הברית

על כן היה הענן הורג כל הנחשים והעקרבים כדי שלא יזקו בהם, כנזכר לעיל שעל ידי שמירת הברית כל נזקים לא יכול לקרבא ליה, וכן כתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד **רמה לעיני כל מצרים**, רמיה לעיניי **כיל** מצריים סופי תיבות **מיל"ה**, לרמוז שעל ידי שמירת הברית גרמו להם

תיקון סדר בא הברית לה

התרוממות ושרמה קרנם בה' לעיני כל מצרים שראו ולא היה בידם למחות את ישראל מלצאת ולהרע להם.

(עוללות אפרים)

ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם

(בא פרק י"ב פסוק כ"ד)

"את הדבר" בגימטריא ברית כו'.

(ש"ך על תורה)

ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים

ותהי צעקה בכל מצרים כי אין בית אשר אין שם מת

(בא פרק י"ב פסוק ל')

סופי תיבות מילה.

(עיין בצרור המור)

ליל שמרים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה

הזה לה' שמורים לכל בני ישראל לדרתם

(בא פרק י"ב פסוק מ"ב)

סופי תיבות מילה.

(עיין רש"י, ועיין זוהר חלק ב' פרשת בא דף ל"ו עמוד א', ועיין

עוללות אפרים, ועיין זוהר פרשת פנחס דף רל"ו עמוד ב')

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח

כל בן נכר לא יאכל בו

(בא פרק י"ב פסוק מ"ג)

אם אין סימנו של אברהם בבשרכם לא תטעמו ממנו

איתא בשמות רבה (פרשה יט), זאת חוקת הפסח, אמר ר"ש

בן חלפתא כיון שיצאו ישראל ממצרים, אמר הקדוש

ברוך הוא למשה הזהר לישראל על מצות הפסח, כל בן נכר לא

יאכל בו, וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו וגוי, כיון שראו

ישראל שפסל לערלים לאכול בפסח, עמדו כל ישראל לשעה

קלה ומלו כל עבדיהם ובניהם, וכל מי שיצא עמהם, שנאמר וילכו ויעשו בני ישראל, משל למלך שעשה משתה לאוהביו אמר המלך אם אין סימנטרי על כל המסובין אל יכנס אחד מהם לכאן, כך האלקים עשה משתה להם צלי אש על מצות ומרורים מפני שגאלן מן הצרה, אמר להם **אם אין חותמו של אברהם בנשרכם לא תטעמו ממנו, מיד כל הנולד במצרים נמולו לשעה קלה**, עליהם נאמר (תהלים נ) אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח, ורבותינו אמרו לא בקשו ישראל למול במצרים אלא כלם בטלו המילה במצרים חוץ משבטו של לוי שנאמר (דברים לג) וללוי אמר תומיך ואוריך, למה כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו במצרים, והיה הקדוש ברוך הוא מבקש לגאלן ולא היה להם זכות מה עשה הקדוש ברוך הוא קרא למשה ואמר לו לך ומוהל אותם.

איתא במסכת פסחים (דף ג עמוד ב), ההוא ארמאה דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים, אמר, כתיב (שמות יב) כל בן נכר לא יאכל בו, כל ערל לא יאכל בו ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי. אמר ליה רבי יהודה בן בתירא, מי קא ספו לך מאליה? אמר ליה, לא. כי סלקת להתם אימא להו, ספו לי מאליה. כי סליק אמר להו, מאליה ספו לי. אמרו ליה, אליה לגבוה סלקא. אמרו ליה, מאן אמר לך הכי? אמר להו, רבי יהודה בן בתירא, אמרו, מאי האי דקמן? בדקו בתריה ואשכחוהו דארמאה הוא, וקטלוהו. שלחו ליה לרבי יהודה בן בתירא, שלם לך רבי יהודה בן בתירא! דאת בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים. (עיין מסכת יבמות דף ע עמוד ב),

איתא בזוהר (חלק ג פרשת אחרי מות דף עג עמוד א), רבי שמעון פתח³ (שמות יב) זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו, וכתוב וכל עבד איש וגוי, וכתוב תושב ושכיר לא

תיקון סדר בא הברית לז

יאכל בו, ומאי פסחא דאיהו בשרא למיכלא, על דאתרמיז במלה קדישא אסיר לכל הני למיכל ביה, ולמיהב להו למיכל עד דאתגזרו, אוריתא דהיא קדש קדשים (דקודשיא), שמא עלאה דקדשא בריך הוא, על אחת כמה וכמה.

וכל עבר איש מקנת כסף **ומלתה** אותו או יאכל בו
(בא פרק י"ב פסוק מ"ד)

ומלתה ה' יתירה לרמז כי כל השומר בריתו הוא כנגד חמשה חומשי תורה.

(מהרי"ל)

ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את ישראל
מארץ מצרים על צבאותם
(בא פרק י"ב פסוק נ"א)

ותרגומו על חיליהון. רצה לומר, בזכות עצמם **צבא שיש להם אות ברית קודש**, (ועיין מדרש תנחומא פרשת פקודי סימן ט').

היום אתם יוצאים בחדש האביב
(בא פרק י"ג פסוק ד')

איתא במכילתא דרבי ישמעאל מסכתא דפסחא בא פרשה טז, **רבי שמעון בן יוחאי אומר בזכות המילה** הוציאם הקדוש ברוך הוא שנאמר, ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך וגוי (יחזקאל טז).

ושמרתם את החקקה הזאת למועדה נימים ימימה
(בא פרק י"ג פסוק י')

ראשי תיבות **מילה**, כי חוק הפסח תלוי במילה כנזכר לעיל. עוד רמז כי מצות מילה הוא חוק לעולם ולא בטלוח מעולם כידוע.

בעזרת השם יתברך

סדר בשלח

ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים

הם בארץ סגר עליהם המדבר

(בשלח פרק י"ד פסוק ג')

סופי תיבות **מילה**. עיין תרגום יונתן ואמר פרעה לדתן ואבירם שנשארו במצרים ולא רצו לצאת. וקשה למה לא מתו בג' ימי אפילה שמתו כולם אותם שלא רצו לצאת, מפני שאלו שמתו לא היו נימולים, ודתן ואבירם היו נימולים, ולכן מרומז כאן מילה.

ה' ילחם לכם ואתם תחרשון

(בשלח פרק י"ד פסוק י"ד)

סופי תיבות בגימטריא **מילה**, (והח' באמצע רמז שנימול לח' ימים), לפי ששמרו את בריתם, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה לגוזר ים סוף לגזרים, **לנימולים**.

(חומת אנך)

ואפשר לבאר מה שכותב החיד"א בספרו (חומת אנך): ח' **רומז שנימול לשמונה**, על פי דאיתא בבראשית רבה (פרשה נג): **ויקרא אברהם את שם בנו יצחק**, יצא חוק לעולם ניתן דורייה לעולם, אמר רבי יצחק חפושית יו"ד **עשרה** כנגד עשרת הדברות, **צדי"ק תשעים**, ואם שרה הבת תשעים שנה תלד, **קו"ף מאה** הלבן מאה שנה, **חי"ת כנגד המילה שניתנה לשמונה**, וימל אברהם את יצחק וגו', הדא הוא דכתיב (בראשית יז) ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם.

על ידי שיוסף הצדיק היה שומר הברית - נבקע הים

ובכח יוסף צדיק שהיה שומר הברית נבקע הים, כדאיתא

טיקון סדר בשלח הברית לט

בזוהר הקדוש (בשלח דף מ"ט עמוד א'), "**הים ראה**" (תהלים קיד), מאי^ל חמא ימא, ארונא דיוסף קא חמי וערק מקמיה, מאי טעמא, דכתיב וינס ויצא החוצה. עד כאן לשונו. **הרי שהים נבקע בזכות יוסף הצדיק שומר הברית.**

ויסע מלאך האלקים **ההולך לפני מחנה ישראל** וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם (בשלח פרק י"ד פסוק י"ט)

ראשי תיבות **מילה**. עיין במדרש ובספר מעבר יבק, כי ההולכים אל ברית המילה כאלו מקבלים פני שכינה. ועוד כי לשומרי הברית כתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בדרך וגו'.

ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבודות ויאמר מצרים אנוסה מפני **ישראל כי ה' נלחם** להם במצרים (בשלח פרק י"ד פסוק כ"ה)

סופי תיבות **מילה**, בזכות ששמרו ברית, השם נלחם להם.

אז **ישיר משה** ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים (בשלח פרק ט"ו פסוק א')

בזכות המילה שניתנה לשמונה, כמנין **אז**, עתיד הקדוש - ברוך - הוא להביא הגאולה לעתיד וכו'. (מדרש הגאונים. ועיי' בעוללות אפרים)

א) פירוש הזוהר: הים ראה. מה ראה הים, ארוננו של יוסף הוא ראה וברח מלפניו, מה הטעם, מפני שכתוב וינס ויצא החוצה, ועל כן הים ראה וינס.

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'
 ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים
 (בשלח פרק ט"ו פסוק א')

אין זאת אלא מילה, שנאמר זאת אות הברית. באים אנו
 לומר שירה שאין בנו טומאה שלא טמאנו את בריתנו.
 (מדרש רבה)

עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה
 זה א-לי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו
 (בשלח פרק ט"ו פסוק ב')

כי זמרת רמז לכריתת הערלה ושם י"ה מעיד על שמירת
 הברית.
 (עוללות אפרים)

ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב
 (בשלח פרק ט"ו פסוק ו')

שומרי ברית קודש ישארו בחיים בעת התחיה

בזוהר הקדוש פרשת בשלח (חלק ב' דף נ"ז עמוד ב') ימינך ה'
 נאדרי בכח² בזמנא דא בעלמא דין, ימינך ה' תרעץ
 אויב, בזמנא דמלכא משיחא, וברוב גאונך תהרוס קמין,
 לביאת גוג ומגוג, תשלח חרוןך יאכלמו כקש, לתחיית המתים,
 דכתיב (דניאל יב ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו, אלה לחיי
 עולם ואלה לחרפות לדראון עולם.

אמר רבי שמעון³, זכאין אינון דישתארוון בעלמא בההוא

(ב) פירוש הזוהר: ימינך ה' נאדרי בכח בזמן הזה בעולם הזה,
 ימינך ה' תרעץ אויב בזמן המלך המשיח. וברוב גאונך תהרוס
 קמין, לביאת גוג ומגוג. תשלח חרוןך יאכלמו כקש, לתחיית
 המתים, שכתוב ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם
 ואלה לחרפות לדראון עולם.

זמנא, ומאן אינון, תא חזי לא ישתאר מבני עלמא בר אינון גזירין, דקבילו את קיימא קדישא ועאלו בקיימא קדישא, באינון תרין חולקין כמה דאוקימנא, והוא נטיר ליה לההוא קיים, ולא עייליה באתר דלא אצטריך, אלן אינון דישתארו ויכתבון לחיי עלמא.

מנלן, דכתיב⁷ (ישעיהו ד ג) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם, משמע הנשאר בציון והנוותר בירושלם, **דכל מאן דאתגזר, באלין תרין דרגין עאל, ואי נטיר לההוא קיים כדקא חזי ויזדהר ביה, עליה כתיב הנשאר בציון והנוותר בירושלם, אלן ישתארו ביה הוא זמנא, ובהו זמין קודשא בריך הוא לחדתא עלמא, ולמחדי בהו, על ההוא זמנא כתיב, (תהלים קד לא) יהי כבוד ד' לעולם ישמח ד' במעשיו.**

וברב גאונך תהרם קמיך תשלח חרוגך יאכלמו כקש

(בשלח פרק ט"ו פסוק ז')

איתא בזוהר, (חלק ב פרשת בשלח דף נח עמוד ב): וברוב גאונך⁸ תהרוס קמיך. ר' חזקיה פתח ואמר (תהלים י)

ג) פירוש הזוהר: אמר רבי שמעון, זכאים אלו שישארו בעולם באותו זמן ומי הם. בוא ראה, לא ישאר מבני עולם זולת אלו נימולים שקבלו אות ברית קודש, ונכנסו בברית קדושה באלו שני חלקים כמו שהעמדנו. והוא שמר את אותה ברית ולא הכניסה במקום שלא צריך, אלו הם שישארו ויכתבו לחיי עולם.

ד) פירוש הזוהר: מנין לנו, שכתוב והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. נלמד הנשאר בציון והנוותר בירושלם, שכל מי שנימול באלו שתי דרגות נכנס, ואם שומר אותה ברית כפי שראוי ונזהר בה, עליו כתוב הנשאר בציון והנוותר בירושלם. אלו ישארו באותו זמן. ובהם עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש העולם ולשמוח בהם. על אותו זמן כתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה. בשעתא דחובי
 עלמא גרמו, קודשא בריך הוא סליק לעילא לעילא, ובני נשא
 צווחין ונחתין דמעין, ולית מאן דיסגח עלייהו, מ"ט בגין
 דאיהו סליק לעילא לעילא, ותשובה אתמנע מנייהו, כדין
 כתיבו ברב גאונך תהרוס קמיך.

רבי יצחק¹ אמר, האי קרא בשעתא דאתלבש קודשא בריך
 הוא גאותא על עממיא דיתכנשון עליה, כמה דכתיב (שם
 ב) ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו, ותאנא זמינין אינון
 שבעין קסטורין מכל עיבר (נ"א עמין), לאתכנשא בההוא זמנא
 באוכלוסין דכל עלמא ולמעבד קרבא על ירושלם קרתא
 קדישא, ולאחדא עיטין עליה דקודשא בריך הוא, ומאי אמרי
 נוקים על פטרונא בקדמיתא, ולבתר על עמיה ועל היכליה.

כדין זמין¹ קודשא בריך הוא לחייכא עלייהו, דכתיב (שם)
 יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. בההוא זמנא ילבש

(ה) **פירוש הזוהר:** וברוב גאונך תהרס קמיך. רבי חזקיה פתח
 ואמר, למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה. בשעה
 שחטאי העולם גורמים, הקדוש ברוך הוא עולה למעלה למעלה,
 ובני אדם צווחים ומורידים דמעות ואין מי שישגיח עליהם, מה
 הטעם, מפני שהוא עלה למעלה למעלה, ותשובה נמנעת מהם, אז
 כתוב וברב גאונך תהרוס קמיך.

(ו) **פירוש הזוהר:** רבי יצחק אמר, זה הפסוק בשעה שיתלבש
 הקדוש ברוך הוא גאות על העמים שיתכנסו עליו, כמו שכתוב
 ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. ושנה, עתידים אלו שבעים
 שרים מכל עבר (נ"א עמים), להיאסף באותו זמן באוכלוסי כל
 העולם, ולעשות מלחמה על ירושלים עיר הקודש, ולאחוז עצות
 על הקדוש ברוך הוא, ומה אומרים נקום על האדון בראשונה,
 ואחר כך על עמו ועל היכלו.

(ז) **פירוש הזוהר:** אז עתיד הקדוש ברוך הוא לשחוק עליהם,
 שכתוב יושב בשמים ה' ישחק ה' ילעג למו. באותו זמן ילבש
 הקדוש ברוך הוא גאות עליהם, וישמידם מן העולם כמו שכתוב

קודשא בריך הוא גאוותא עלייהו, ושיצינון מן עלמא, כמה דכתיב (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם המק בשרו, והוא עומד על רגליו.

רבי אבא^י אמר משמיה דרב ייסא סבא והכי ארייש זמין קודשא בריך הוא לאחייא לכל אינון מלכין דעקו לישראל ולירושלם, לאנדריאנוס ללופינוס ונבוכדנצר ולסנחריב ולכל שאר מלכי עמין דחריבו ביתיה, ולשלטאה לון כקדמיתא ויתכנשון עמהון שאר עמין, וזמין קודשא בריך הוא לאתפרעא מנייהו באתגלייא סחרני ירושלם, הדא הוא דכתיב, וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם, אשר יצבאו לא כתיב, אלא אשר צבאו, כדין כתיב וברב גאוונך תהרוס קמיך ודא לזמנא דאתא משיחא כתיב, ושירתא דא שירתא דעלמין היא.

וברוח אפיך^ט נערמו מים בההוא זמנא. ובגין כך אית בההוא זמנא, ולזמנא דמלכא משיחא, ולזמנא דגוג ומגוג.

וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם המק בשרו והוא עומד על רגליו.

(ח) **פירוש הזוהר:** רבי אבא אמר משמו של רב ייסא הזקן וכך אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות כל אלו מלכים שהצרו לישראל ולירושלם, את אנדריאנוס את לופינוס ונבוכדנצר ואת סנחריב ואת כל שאר מלכי עמים שהחריבו ביתו, ולהשליט אותם כבתחלה ויאספו עמהם שאר עמים, ועתיד הקדוש ברוך הוא להפרע מהם בגלוי סביב ירושלם. זה הוא שכתוב וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם, אשר יצבאו לא כתוב, אלא אשר צבאו. אז כתוב וברוב גאוונך תהרוס קמיך, וזה לזמן שיבוא המשיח כתוב, ושירה זו שירת עולמים היא.

נצבו כמו נד לזמנא דעלמא דאתי, דאיהו חדותא דכל עלמין.

אמר אויב' ארדוף אשיג אחלק שלל. אמר אויב, דא ההוא ממנא רברבא על מצראי, בשעתא דאתיהיב ליה שלטנותא על ישראל, חשיב דישיצינון תחות שלטניה, אלא דדכר קודשא בריך הוא טורי עלמא דהוו מגינין עליהו, ולא תימא דא בלחודוי, אלא כל אינון רברבין דממנן על כל עבודה זרה, וכד אתיהיב להו רשותא ושלטנותא על ישראל, כולהו בעאן דישיצון ישראל תחותיהו.

ועל דא^א אינון עמין דתחות שולטניהון דאינון ממנן, כלהו גזירין גזרין לשיצאה לון, אלא דקודשא בריך הוא דכר טורי עלמא ואגין עליהו. וכד חמא משה דא, שרא לשבחא לקודשא בריך הוא ואמר מי כמוכה באלים ה'.

אמר רבי שמעון^ב, אילנא חד רברבא עלאה תקיפא, ביה אתזנו עלאין ותתאין. והוא אתחם בתריסר תחומין,

(ט) **פירוש הזוהר:** וברוח אפיך נערמו מים, באותו זמן. ומשום כך יש באותו זמן, ולזמן המלך המשיח, ולזמן גוג ומגוג. נצבו כמו נד לזמן העולם הבא, שהוא שמחת כל עולמות.

(י) **פירוש הזוהר:** אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל. אמר אויב, זה אותו ממונה השר על המצרים, בשעה שניתן לו שלטון על ישראל, חשב שישמידם תחת שלטונו, אלא שזכר הקדוש ברוך הוא הרי עולם שהיו מגינים עליהם. ולא תאמר זה בלבדו, אלא כל אלו שרים גדולים שממונים על כל עובדי עבודה זרה, כאשר ניתן להם רשות ושלטון על ישראל, כולם רוצים שיושמדו ישראל תחתיהם.

(יא) **פירוש הזוהר:** ועל כן אלו עמים שתחת שלטון אלו ממונים, כולם גוזרים גזרות לכלות אותם, אלא שהקדוש ברוך הוא זוכר הרי עולם ומגן עליהם. וכאשר ראה משה זה, התחיל לשבח לקדוש ברוך הוא ואמר מי כמוכה באלים ה'.

(יב) אמר רבי שמעון, אילן אחד גדול עליון חזק, בו נזונים עליונים ותחתונים. והוא נתחם בשנים עשר תחומים, מתחזק

אתתקף בארבע סטרי עלמא דאסתחראן (נ"א דאתחברן) בדוכתייהו. שבעין ענפין סלקין בגויה ואתזנו מניה, בעקר שרשוי ינקין אינון סחרניה ואינון ענפין דמשתכחין באילנא.

שומר הברית יזכה לעמוד בתחיית המתים

איתא בזוהר, תשלח חרונדך יאכלמו כקש, לתחיית המתים, דכתיב (דניאל י"ב, ב') ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם.

אמר רבי שמעון, זכאין אינון דישתארוון בעלמא בההוא זמנא (פירוש, אשרי לאלו שישארו בעולם בזמן של תחיית המתים), ומאן אינון (פירוש, ומי הם אלו שישארו אז), תא חזי לא ישתאר מבני עלמא בר אינון גזירין (פירוש, בא וראה שלא ישארו מבני העולם רק אלו שנימולים), דקבילו את קיימא קדישא ועאלו בקיימא קדישא, באינון תרין חולקין כמה דאוקיימנא (פירוש, וקבלו את ברית קודש ונכנסו בברית קודש בשני חלקים, במילה ופריעה, כמו שפירשנו בסוף פרשת לך), והוא נטיר ליה לההוא קיים, ולא עייליה באתר דלא אצטריך (פירוש, והוא שמר את ברית קודש ולא הכניסו במקום שאינו ראוי, דהיינו שלא טמאו ופגמו באיסורי עריות), אלין אינון דישתארוון ויכתבון לחיי עלמא (פירוש, אלו הם שישארו ויכתבו לחיי עולם).

ציון היא סוד היסוד, וירושלים היא סוד המלכות

מנלן, דכתיב (ישעיה ד', ג') והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים, משמע הנשאר בציון והנותר בירושלים (פירוש, כי ציון היא

בארבעה צדדי העולם שמסובבים (נ"א שמתחברים) במקומם. שבעים ענפים עולים בתוכו ונזונים ממנו, בעיקר שרשיו יונקים הם סביבו, והם ענפים שנמצאים באילן.

סוד היסוד, וירושלים היא סוד המלכות), דכל מאן דאתגזר, באלין תרין דרגין עאל (פירוש, שהרי כל מי שנימול ונפרע נכנס באלו השתי מדרגות), ואי נטיר להווא קיים כדקא חזי ויזדהר ביה (פירוש, ואם שמר לברית הזה כראוי והיה נזהר בו שלא לפגמו), עליה כתיב, "הנשאר בציון והנותר בירושלים" פירוש, ואמר לשון נשאר ונותר, כלומר שמל ונשאר במילתו וטהרתו שלא טמאו ולא קלקלו), אלן ישתארוון בההוא זמנא (פירוש, אלו ישארו בזמן ההוא של תחיית המתים), ובהו זמין קודשא בריך הוא לחדתא עלמא ולמחדי בהו (פירוש, ובהם עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש את העולם ולשמוח עמהם), על ההוא זמנא כתיב (תהלים קי"ד, ל"א) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו (פירוש, בהצדיקים ששמרו את בריתם בטהרה).

(זוהר פרשת בשלח, דף נ"ז ע"ב)

תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך

פעלת ה' מקדש אדני כוננו יריך

(בשלח פרק ט"ו פסוק י"ז)

איתא בזוהר (חלק ב' פרשת בשלח דף נט עמוד ב): תביאמו²⁷ ותטעמו בהר נחלתך וגו', תביאמו ותטעמו, תביאם ותטעם מבעי ליה, מאי תביאמו, אלא רוחא דקודשא אמר על אינין דרא בתראה דגזר יהושע, ואתגליא בהו גלויא דרשימא קדישא דשמיה דקודשא בריך הוא, דאלין אחידן ביה בו', ואלין אתחזיאו למירת ארעא, כמה דכתיב (ישעיה ס) ועמך

(ג) פירוש הזוהר: תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וגומר. תביאמו ותטעמו, תביאם ותטעם היה צריך לו, מהו תביאמו. אלא רוח הקודש אמר על אלו דור אחרון שמל יהושע, והתגלה בהם גילוי הרושם הקדוש של שמו של הקדוש ברוך הוא, שאלו אחוזים בו בו', ואלו ראויים לירש הארץ כמו שכתוב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, וכל מי שנימול והתגלה בו הרושם הקדוש ושומר אותו נקרא צדיק, משום כך לעולם יירשו ארץ.

כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, דכל מאן דאתגזר ואתגליא ביה רשימא קדישא ונטיר ליה אקרי צדיק, בגין כך לעולם יירשו ארץ.

ועל דא תביאמו^ד ו' יתירה תביאמו לאינון דאחידן בו', ותטעמו כמה דאת אמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר, לאינון דאחידן בו', ולאינון בתראי אתער מלה. ולית לך מלה באורייתא או את זעירא באורייתא דלית בה רזין עלאין וטעמין קדישין, זכאה חולקהון דיזעין בהו.

ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים **שם שם לו חק ומשפט** ושם נסהו (בשלח פרק ט"ו פסוק כ"ה)

מצות מילה.

(מדרש וזוהר)

איתא במכילתא דרבי ישמעאל בשלח מס' דויסע בשלח (פרשה א): ר' אלעזר המודעי אומר מרים היו מתחלתם שני המים המים ב' פעמים: שם שם לו חק ומשפט, חק זה השבת ומשפט זה כיבוד אב ואם דברי ר' יהושע, ר' אלעזר המודעי אומר חק אלו עריות שני לבלתי עשות מחוקות התועבות (ויקרא יח פסוק ל).

איתא בילקוט שמעוני (פרשת בראשית רמז כב): אלא מעתה ושמרתם מצותי וגוי חקים שחקקתי לך כבר התם ושמרתם את חקותי חקים דהשתא הכא את חקותי תשמרו חקים דמעיקרא תשמורו, ודינין בני נח אפקוד והתניא עשר

(ד) פירוש הזוהר: ועל דא תביאמו, ו' יתירה, תבאמו את אלו שאחוזים בו'. ותטעמו כמו שאתה אומר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר, את אלו שאחוזים בו', ולאלו אחרונים עורר דבר. ואין לך דבר בתורה או אות קטנה בתורה שאין בו סודות עליונים וטעמים קדושים, זכאן חלקם של היודעים בהם.

מצות נצטוו ישראל במרה ז' שקבלו עליהן בני נח והוסיפו עליהן דינין דכתיב שם שם לו חק ומשפט שבת וכבוד אב ואם דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך, ואמר ר' יהודה אמר ר' כאשר צוך במרה. אמר ר' פפא האי תנא דבי מנשה היא אפיק ד"ך ומעייל ס"ך דתנא דבי מנשה ז' **מצות נצטוו בני נח ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים גזל ואבר מן החי סירוס וכלאים**, רבי יהודה אומר אף על ברכת השם ויש אומרים אף על הדינין, כמאן אזלא הא דאמר ר' יהודה ויצו ה' אלוקים על האדם, אלוקים אני ולא תקללני אלוקים אני ואל תמירני אלוקים אני יהי מוראי עליך כמאן, כיש אומרים ותנא דבי מנשה אי לא דריש ויצו הני מנא ליה לעולם לא דריש והני כל חדא וחדא באפי נפשייהו כתיבי, ע"א וגלוי עריות דכתיב ותשחת הארץ ותנא דבי רבי ישמעאל, כל מקום שנאמר השחתה אינו אלא ע"א וגלוי עריות, ע"א דכתיב פן תשחיתון, עריות דכתיב כי השחית כל בשר ואידך בעובדייהו הוא דקא מגלי, שפיכות דמים דכתיב שופך דם האדם ואידך קטלייהו הוא דקא מגלי, גזל דכתיב כירק עשב נתתי לכם וא"ר לוי כירק עשב ולא כירק גינה, ואידך ההוא למישרי בשר הוא דאתא, אבר מן החי דכתיב אך בשר בנפשו דמו ואידך ההוא למישרי שרצים הוא דאתא, סירוס דכתיב שרצו בארץ ורבו בה ואידך לברכה בעלמא, כלאים דכתיב מהעוף למינהו ואידך לצוותא בעלמא כי ביום אכלך ממנו מות תמות מיתה לאדם מיתה לחוה מיתה לו מיתה לתולדותיו ויאמר ה' לא טוב וגוי זהו אי מיי מאמרות שנברא בהן העולם ואית דאמר ורוח אלוקים מרחפת ר' יעקב בן קורשאי אומר מאמר ניתן לרוח בפני עצמו אמר ר' נחמן אמר שמואל אעפ"י שיש לו לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה משום שנאמר לא טוב היות וגוי.

איתא בזוהר חלק ג (פרשת נשא דף קכד עמוד ב): ויצעק אל ה' ^{טו} וגוי, אמר קודשא בריך הוא למשה משה מה את בעי הא כמה חבילין קיימין גבייכו הכא ואנא בעינא למבדק הכא נשיהון דישראל כתוב שמא קדישא ורמי למיאי ויבדקון כלהון נשי וגוברין ולא ישתאר לעז על בני ועד דיבדקון כלהו הכא לא אשרי שמי עליהו מיד ויורהו ה' עץ וישלך אל המים דא שמא קדישא ההוא דהוה כותב כהנא למבדק נשיהון דישראל כדין שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו.

ואי תימא ^{טז} נשיהון דישראל יאות אינון אמאי, אלא אוף אינון בעיין דלא אסתאבו בנשיהון דמצראי, ונשיהון דישראל לא אסתאבו במצראי כל אינון שנין דהוו בינייהו וכלהו נפקו גוברין ונוקבין זכאין ואשתכחו זרעא דישראל קדישין זכאין כדין. קודשא בריך הוא אשרי שמה בינייהו, ועל דא על מיא ודאי שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, אוף הכא במיא בדיק כהנא לאתתא ובשמא קדישא.

(טו) **פירוש הזוהר**: אמר הקדוש ברוך הוא למשה, משה, מה אתה מבקש, הרי כמה חבילות עומדים אצלכם כאן, ואני צריך לבדוק כאן נשותיהם ישראל, כתוב שם קדוש והשלך למים, ויבדקו כולם אנשים וגברים, ולא ישאר לעז על בני, ועד שיבדקו כולם כאן לא אשרה שמי עליהם. מיד ויורהו ה' עץ וישלך אל המים, זה שם קדוש אותו שהיה כותב כהן לבדוק נשותיהם ישראל, אז שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו.

(טז) **פירוש הזוהר**: ואם תאמר נשות ישראל יאות, הם מדוע. אלא אף הם צריכים שלא נטמאו בנשות המצרים. ונשות ישראל לא נטמאו במצרים כל אלו השנים שהיו ביניהם, וכולם יצאו גברים ונקבות צדיקים, ונמצאו זרע ישראל קדושים צדיקים, אז הקדוש ברוך הוא אשרה שמו ביניהם, ועל כן על מים ודאי שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אף כאן במים בודק הכהן את האשה ובשם הקדוש.

ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים
שם שם לו חק ומשפט **ושם נסהו**

(בשלח פרק ט"ו פסוק כ"ה)

בהאי את קדישא וכו'.

(זוהר בשלח דף נ"ח עמוד ב)

ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם
בבקר לשבע בשמע ה' את תלנותיכם אשר אתם
מלינם עליו ונחנו מה לא עלינו תלונותיכם כי על ה'

(בשלח פרק ט"ז פסוק ח')

סופי תיבות **מילה**. ידוע כי כל המתלוננים המה מערב רב
שלא שמרו בריתם. כי ברית הלשון כנגד ברית המעור
והפוגם בזה פוגם בזה. (וראה בספר הקדוש זוהר חי בראשית
(על זוהר ד' כ"ה ע"א בדפי הספר די צ"ו, ועיין עוד שם דף קי"ג) מהגאון
הקדוש מקמארנא זי"ע שמבאר באריכות מה שכתב בלקוטי
תורה להארי"י ז"ל (פרשת ואתחנן).

וירא בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה
הוא ויאמר משה אלהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה

(בשלח פרק ט"ז פסוק ט"ו)

ראשי תיבות **מילה**. כי מי שלא שמר בריתו לא היה מרגיש
שום טעם במן רק לחם פשוט.

ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו

(בשלח פרק ט"ו פסוק כ"ז)???

איתא במסכת שבת (דף קיח עמוד ב), אמר רב יהודה אמר
רב, אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן
אומה ולשון, שנאמר (שמות טז) ויהי ביום השביעי יצאו מן
העם ללקט וכתוב בתריה ויבא עמלק. אמר רבי יוחנן משום
רבי שמעון בן יוחי: **אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות**

כהלכתן, מיד נגאלים, שנאמר (ישעיהו נו) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגומר.

ראשי תיבות **מילה**. ידוע כי הצדיקים נפל המן על פתח בתיהם אבל הרשעים אותן שלא שמרו בריתם היו מוכרחים לצאת חוץ למחנה ללקוט.

על ידי פגם הברית בא לידי עניות

וזהו קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף (פסחים קיז.), משום דבקריעת ים סוף תלוי גם כן במדת היסוד, כמו שנאמר הים ראה וינוס, וארונו של יוסף ראה (מדרש תהלים קי"ד), ולכן ראשי תיבות של נדחי עמו ישראל **ענ"י** דעל ידי חטא זה בא לידי עניות.

(דוכר שלום)

שמירת הברית מביא פרנסה לאדם

כתיב (תהלים קי"א, ה) טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו. פירוש טרף לשון פרנסה, שזוכה לפרנסה בזכות יזכור לעולם בריתו.

(עוללות אפרים)

ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סימן **למסעיהם על פי ה'**

ויחנו ברפידיים ואין מים לשתת העם

(בשלח פרק י"ז פסוק א')

סופי תיבות **מילה**. וכתוב בתריה ויחנו ברפידיים ואין מים לשתות העם וירב העם וגוי' והכוונה ויסעו כל עדת בני ישראל הכשרים ששמרו בריתם למסעיהם על פי ה' ולא רבו ולא התלוננו אך אותן ויחנו ברפידיים שרפו ידיהם מן התורה ולא שמרו בריתם ועל כן ואין מים לשתות העם אלו הערב רב, ועל כן וירב העם עם משה וגוי', ועל כן ויבא עמלק וידוע כי

עמלק לא היה לו שליטה רק על אותן שפגמו בריתם. עיין בזוהר ומדרשים.

עמלק שלט רק על פוגמי ברית קודש

כתיב (שמות י"ז א') למסעיהם על פי ה', וכן כתיב בפרשת מסעי (במדבר ל"ג ב') סופי תיבות **מיל"ה**, לפי שכתוב שם (שמות י"ז א') ויחנו ברפידיים ויבא עמלק. וידוע כי עמלק לא היה לו שליטה רק על אותן שפלטן הענן לפי שפגמו בריתם¹

יז) ראה לעיל בפרשת ויגש על הפסוק כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש, פי בגימטרי' המילה, שעל ידי שיוסף שמר על הברית ולא פגמו, על ידי זה נשמר אצלו ברית הלשון וכו'. ונעתיק איזה גרגרים ממה שאמרו חז"ל בגודל העון של ניוול פה.

בעון נבלות פה צרות רבות, וגזירות קשות מתחדשות, ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין.

איתא במסכת שבת (דף לג עמוד א'): בעון נבלות פה צרות רבות, וגזירות קשות מתחדשות, ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין, שנאמר (ישעיהו ט) על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתמיו (ואלמנתיו) [ואת אלמנותיו] לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דבר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה. מאי ועוד ידו נטויה? אמר רבי חנן בר רבא: הכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה, אלא כל המנבל פיו אפילו חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה, הופכין עליו לרעה. אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא: כל המנבל את פיו, מעמיקין לו גיהנם, שנאמר (משלי כב) שוחה עמקה פי זרות. רב נחמן בר יצחק אמר: אף שומע ושותק, שנאמר (משלי כב) זעום ה' יפל שם.

ואיתא בילקוט שמעוני (ישעיהו רמז תטו): **בעון נבלות הפה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות בעולם ובחורי שונאי ישראל מתים ויתומים ואלמנות צועקים ואינם נענים** שנאמר על כן על בחוריו וגו' וכל פה דובר נבלה וגו', מאי ועוד ידו נטויה אמר רב חנן הכל יודעים כלה למה נכנסת לחופה אלא כל המנבל את פיו ומוציא דבר נבלה מפיו אפילו נחתם עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה נהפך עליו לרעה ויגזור על ימין ורעב, אמר רב חסדא מיום

כדכתיב ויזנב בך כל הנחשלים אחרֶיך תיבת הנחשלים הם

שחרב בית המקדש לא הוגשמה רוח דרומית שנאמר ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו וכתוב צפון וימין אתה בראתם, איש בשר זרועו יאכלו כו'.

ברי"ף במסכת שבת (דף יג עמוד ב) וזה לשונו: **בעון נבלות** הפה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים ויתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין שנאמר על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה מאי ועוד ידו נטויה אמר רב נחמן בר אבא אמר רב הכל יודעין למה כלה נכנסה לחופה אלא כל המנבל את פיו ומוציא דבר נבלה מפיו אפילו חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה הופכין אותו לרעה ואמר רבה בר רב שילא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם שנא' שוחה עמוקה פי זרות רב נחמן בר יצחק אמר אף השומע ושותק שנא' זעום ה' יפול שם.

בספר שערי תשובה לרבינו יונה (שער ג) וזה לשונו: החלק החמישי, **נבלות הפה**. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת לג, א): **כל המנבל את פיו אפילו נגזר עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה נהפך עליו לרעה**. ואמר ישעיה (ישעיה ט, טז): "על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה". ובעבור זאת, המנבל את פיו כבוד עון ונתעב ונאלח, כי עזב והניח הבושה והצניעות שהן המדות הידועות לזרע הקדש, והלך על שבילי עזות פנים שהיא מדת הנבלים הרעים, והשנית: כי חלל את קדש ישראל, שנאמר (דברים ד, ו): "ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה", וזה נהג על דרך הסכלים הנמאסים המרוחקים מדרך השכל שכולו יפה אף נעים, ועלה באשם ותעל צחנתם, וכל חכם ונבון שקץ ישקצם ותעב יתעבם, והנה הוא מחלל כלי השכל אשר הוא יקר מכל כלי חמדה, שנאמר (משלי כ, טו): "וכלי יקר שפתי דעת". והשומע דבר נבלות הפה ענשו גדול, כי לא יאטם אזנו ולא יבדל מתוך דוברי נבלה, ועליו נאמר (שם כב, יד): "שוחה עמוקה פי זרות זעום ה' יפול שם".

נחש מילה. אבל לאותן שהיו בענן והיה מסעיהם על פי ה' לא שלט בהם ולא יכול להרע להם, ולכן לא נאמר במסעות וילכו ויבואו אלא ויסעו ויחנו לפי שהיו נוסעים על פי הענן בתוך הענן.

(שפתי כהן)

ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי
(בשלח י"ז פסוק ט"ו)

**מאי ה' נסי, בגין דאנקים נקמתא
דההוא רשימא קדישא דישראל**

איתא בזוהר חלק ב (פרשת בשלח דף סו עמוד א): ויבן משה^י מזבח ויקרא שמו ה' נסי, ויבן משה מזבח, לקבל ההוא דלעילא, ויקרא שמו ההוא משה ה' נסי, מאי ה' נסי, **בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא קדישא דישראל, ומההוא זמנא אתקרי חרב נוקמת נקם ברית.**

רבי יוסי^ט אמר ויבן משה מזבח, מזבח לכפרא עלייהו. ויקרא שמו, שמו דמאן, אמר רבי חייא שמיה דמדבחא ההוא, ה' נסי. כמה דאת אמר ושם נסהו, וכלא מלה חד. על דאתפרעו ישראל ואתגלייא ההוא את קיימא רשימא קדישא. מכאן אוליפנא דכיון דאתגזר בריה דבר נש, ואתגלייא ביה את

(יח) **פירוש הזוהר:** ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי. ויבן משה מזבח, כנגד אותו שלמעלה. ויקרא שמו של אותו מזבח ה' נסי. מהו ה' נסי. מפני שנקם נקמת אותו רושם קדוש של ישראל, ומאותו זמן נקראת חרב נוקמת נקם ברית.

(ט) **פירוש הזוהר:** רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח, מזבח לכפרא עליהם. ויקרא שמו. שמו של מי. אמר רבי חייא שם המזבח ההוא. ה' נסי. כמו שאתה אומר ושם נסהו והכל דבר אחד. על שנפרעו ישראל והתגלה אותו ברית רושם קדוש. מכאן למדנו שכיון שנימול בנו של האדם, והתגלה בו אות קדוש הברית. זהו נקרא מזבח לכפרא עליו. ומה שמו, ה' נסי.

תיקון סדר בשלח הברית נה

רשימא קדישא קיימא. ההוא אקרי מזבח לכפרא עליה, ומה שמיה הי נסי.

בעזרת השם יתברך

סדר יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה

ולישאל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים

(יתרו פרק י"ח פסוק א')

פירש רש"י ששמע קריעת ים סוף שהיתה על ידי שמירת הברית, ומלחמת עמלק ששלט באותן שלא שמרו בריתם וכו'. וראה כמה גדול כח שמירת הברית ולפיכך נתגייר.

(עוללות אפרים)

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים כי בדבר אשר זדו

עליהם

(יתרו פרק י"ח פסוק י"א)

סופי תיבות מילה. על ידי שמירת הברית נתוודע כי גדול ה' מכל האלקים.

(עיי' בילקוט סופר)

כל מה שהאדם סובל בעולם הזה הוא, מפני שעבר על

עבירות, והעונש שהוא מקבל, הוא במדה כנגד מדה

איתא במכילתא דרבי ישמעאל (פרשת יתרו, פרשה א): כי

בדבר אשר זדו עליהם. אמר: מכירו הייתי לשעבר

ועכשיו ביותר שנתגדל שמו בעולם, שבמה שחשבו מצרים

לאבד את ישראל, בו בדבר נפרע מהם המקום, שנאמר כי

בדבר אשר זדו עליהם.

וכן איתא במדרש תנחומא (פרשת יתרו סימן ה): יתרו אמר

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים (שמות יח יא) לפי

שלא ראה בכל אלהות שלו גדול כה', כי בדבר אשר זדו עליהם

(שם שמות י"ח), א"ר אלעזר במה שחשבו מצרים לאבד את ישראל במים, בו הם אבדו ונשתקעו בתוך הים. וכן איתא בילקוט שמעוני (ירמיהו רמז שיט): גדול העצה ורב העלילה וכו' עד לתת לאיש כדרכיו וגו', אתה מוצא במחשבה שחשבו המצריים לאבד את ישראל בה אני מאבדם, הם חשבו לאבד במים בני דכתיב כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו בה אני מאבדם דכתיב וישובו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו, ואומר בור כרה ויחפרהו, ואומר ישוב עמלו בראשו, ואומר כורה שחת בה יפול, ואומר חופר גומץ בו יפול, ואומר מסיע אבנים יעצב בהם, וכן שלמה אומר מפרי פי איש תשבע בטנו, וכן ישעיה הוא אומר כעל גמולות כעל ישלם, ואומר ומדותי פעולתם ראשונה, ואומר שלמו לה כפעלה, ואומר כי בדבר אשר זדו עליהם.

מעשה נורא בבתו של ר' יוחנן בן תרדיון

ארשב"ל עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסבבין אותו ליום הדין, ועל דבר זה נענשה בתו של ר' יוחנן בן תרדיון, דאמר ר' יוחנן פעם אחת היתה מהלכת לפני גדולי רומי אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו מיד דקדקה בפסיעותיה והושיבוה בקובה וכשהוציאוה צדקה עליה את הדין ואמרה גדול העצה וגו' אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם.

הרי אנו רואים מכל הנ"ל כי השם יתברך משלם לכל אחד מדה כנגד מדה, וכל מה שהאדם סובל בעולם הזה הוא מפני שעבר על עבירות, שאם הוא צדיק, אין צדיק בארץ אשר לא יחטא, על כן צריך לקבל עונשו בעולם הזה כדי שיהיה נקי לעולם הבא, כמבואר בספרי מוסר.

ויקח יתרו חתן משה עלה זבחים לאלקים ויבא אהרן וכל זקני ישראל
לאכל לחם עם חתן משה לפני הא-ל-הים

(יתרו פרק י"ח פסוק י"ב)

סופי תיבות האלקים היא אותיות **מילה**, לרמז שנימול
באותו יום ועשה סעודה. ועוד כי שמירת הברית שקול
כנגד כל הקרבנות.

(ס"י)

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שנאי בצע
ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת

(יתרו פרק י"ח פסוק כ"א)

סופי תיבות **מילה**. רצה לומר, מהאנשים שהם שומרי
הברית המה יראי אלקים. והם ישפטו את העם משפט
צדק. וכמו שפירוש רש"י הקדוש (דברי הימים ב' פרק א'
פסוק י"א) על הפסוק: "יען אשר היתה זאת עם לבבך", **שאינ**
אדם שואל דבר זה, אלא מי שיש יראת שמים בלבו כענין
שנאמר ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים (שמות
י"ח): ואת נפש שונאיך, לנצחם.

איתא בזוהר, (רעיא מהימנא חלק ג') (פרשת פנחס דף רל
עמוד א): ובגין דא^א מני קודשא בריך הוא למשה
(שמות יח) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי

(א) **פירוש הזוהר**: ומפני זה ציוה הקדוש ברוך הוא למשה
ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שונאי
בצע. אנשי חיל, מצד הימין של אברהם ששם ראייה של התורה
מימינו אש דת למו. יראי אלקים, מצד של יצחק ששם שמיעה
שומר חבקוק הנביא ה' שמעתי שמעך יראתי. אנשי אמת, מצד
יעקב ששם ריח ניחח לה' בחוטם. שונאי בצע, מצד הדיבור, סומך
רביעי של אדם הראשון שמתחבר באבות. שלש חיות הן, אריה
שור נשר, בראיה שמיעה ריח. אדם בדיבור.

אמת שונאי בצע, אנשי חיל, מסטרא דימינא דאברהם דתמן ראייה דאורייתא (דברים לג) מימינו אש דת למו. יראי אלהים מסטרא דיצחק דתמן שמיעה דאמר חבקוק נביאה (חבקוק ג) ה' שמעתי שמעך יראתי. אנשי אמת, מסטרא דיעקב דתמן ריח ניחת לידוד בחוטמא, שונאי בצע, מסטרא דדבור, סמכא רביעאה דאדם הראשון דאתחבר באבהו. תלת חיון אינון, אריה שור נשר, בראיה שמיעה ריחא. אדם בדבור. עד כאן לשונו.

אם נזהר בכל יכלתו ובכל כחו להיות שומר הברית כמו דאפשר לו, אז מצוה הזאת תהיה בעזרו להיות ירא את ה' יראה גדולה, יראת הרוממות בכל דרכיו.

איתא בזוהר (פרשת וארא דף כ"ו עמוד א') אי בהאי לא ישדי דחילא לרישא דבר נש לא דחיל ליה לעלמין לכל פקודי דאורייתא ומינה מכלל לאו אתה שומע הן.

וזה כוונת הפסוק (ויקרא ל"ט) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן. ויראת מאלקיך אני ה', דרשו חז"ל מנין לזקן שלא יטריח הצבור זקן ויראת אזהרה לזקן שלא יטריח הצבור, ודרשו עוד זקן זה קנה חכמה. ומקשין העולם היכן נרמז כתיבת זקן שקנה חכמה, הלא זקן הוא ראשי-תיבות זה קנה.

אך דאיתא בזוהר דשמירת הברית מכונה בשם זה. מעתה אפשר לומר ולפרש הפסוק זקן ויראת, אם זוכה האדם לבא למדרגה זו להיות זקן ראשי-תיבות זה קנה, רצה לומר לשמירת היסוד בכל פרטיו וענפיו ופארותיו לקדש ולטהר את עצמו מכל עבירה בפועל ומהרהור הלב ולקדש את עצמו ממותרות ושומר את עיניו מראות ברע ושומר פיו, לא לבד מדברים האסורים, אלא גם מרגיל את עצמו בכל יכולתו לקיים מאמר חכמינו זכרונם לברכה האמנם אלם, מה אומנתו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו אלם, עד שזוכה

להיות מרכבה למדת היסוד, על כן מצוה זו גוררת מצוה, וזוכה ליראת שמים בכל המצות, וזהו זקן ויראת על ידי זה קנה חכמה ויראת מאלקיד.

(משכיל אל דל)

ובזה יש לפרש (משלי י"ד) הולך בישרו ירא ה' וגו' כי מי ששומר הברית נקרא ישר, ועל ידי שמירת הברית כראוי, זוכה ליראה, וזהו פירוש הולך בישרו מי שהוא ישר הולך, אזי עוזרתו לו מצוה זו להיות ירא את ה'. וגם מפרש הרמז בסופי-תיבות כובד אבן ונטלה חול שיזכה ליראה גדולה כל כך שכל הרוחות אין מזיזין אותו ממקומו בעבור שהם חזקים באמונתו.

הפורש מהעריות ומעבירה נעשה מרכבה ליסוד

ועוד יש לפרש (דברים כ"ו) ויצו משה וזקני ישראל לאמר. על ידי ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך, כמו שפירש"י קדושים תהיו, הוּו פרושים מעריות ומעבירה דהיינו להיות מרכבה ליסוד דקדושה על ידי זה תזכה שמור את כל מצוה אשר אנכי מצוך היום. וזה כוונת הפסוק (משלי פרק ד' פסוק כ"ו) פלס מעגלך רגלך וכל דרכיך יכונן². כי יסוד מכונה רגל ועל ידי

(ב) איתא בפירוש רש"י שם על הפסוק הנ"ל, שקול דרכך הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה ואז כל דרכיך יכונן.

איתא בזוהר חלק א' (פרשת וישב דף קצא עמוד א): קם ואתקין רגלוי למהך אינון סהדין אמריין ליה (שם) פלס מעגל רגלך וגו' ועל דא כד אזיל ב"נ בכל יומא בעי ליה לאסתמרא מחובוי, בכל יומא ויומא כד אתי ליליא בעי לאסתכלא ולמבדק בכל מה דעבד כל ההוא יומא בגין דייתוב מנייהו ויסתכל בהו תדיר בגין דייתוב קמי מאריה כמה דאת אמר (תהלים נ"א) וחטאתי נגדי תמיד בגין דייתוב מנייהו.

כן שתפלט מעגל רגלך שלא תפגום היסוד, אז וכל דרכיך יכוננו לקיים כל תרי"ג מצות.

וזה כוונת הפסוק (תהלים כ"ז) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש. כי ידוע כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומתחדש עליו בכל יום, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ועל זה אמר הכתוב (משלי פרק כ"ח פסוק י"ד) אשרי אדם מפחד תמיד², שצריך לדאוג תמיד ולהיות ירא שלא יבוא לידי חטא. אבל אם האדם טורח בכל כחו לקיים שמירת היסוד בכל אביזריה, יש לו לצפות שמצוה הזאת תהיה בעזרו שלא יטה מדרכי התורה כל ימי חייו. וזה בזאת, בשמירת היסוד המכונה זאת⁷. אני

איתא ברש"י במסכת מועד קטן (דף ט עמוד א): פלס מעגל רגלך, כלומר: שקול מצות ועיין בהן, איזו מצוה גדולה, ועשה הגדולה.

ג) ראה ברכות דף ס' עמוד א', גיטין דף נ"ה עמוד ב', ועיין מדרש במדבר רבה פרשה י"ט, וכן הוא מדת צדיקים אף על פי שהקב"ה מבטיחן אין פורקים ביראה, עיי"ש. - השמטה #727.
ד) כתיב בתהלים (פרק כז פסוק ג), אם תחנה עלי מחנה לא ירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח. ואיתא בזוהר חלק א' (פרשת לך לך דף צג עמוד ב): פתח אידך ואמר כתיב (תהלים כ"ז) אם תחנה עלי מחנה וגו' הכי תאנא בזאת אני בוטח מהו בזאת דא את קיימא דזמינא תדיר גבי בר נש ואתרמיזא לעילא ובגיני כך אתמר בזאת כמה דכתיב זאת את הברית, זאת בריתי.

וכן איתא בזוהר, (רעיא מהימנא חלק ב' (פרשת תרומה דף קנח עמוד ב'): ואמר (ירמיה ט) כה אמר ה' אל יתהלל וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, דוד דהוה ידע בה אמר (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה וגו', בזאת אני בוטח, וירמיה חזא גלותא אריך וסמאל (נ"א אתא) ונחש וכל ממנן דשבעין אומין ברבו רבוון דנחתי על ישראל וחזא האי קרא דאמר קודשא בריך הוא (ויקרא כז) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו' אמר נביא (איכה ג) זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל, ואשר לא שת לבו

בטוח שאחת שאלתי מאת ה' ומה היא השאלה הזאת, היא העיקר שאזכה שבתי בבית ה' כל ימי חיי עבור שמירת היסוד אקוה שלא תשתנה דעתי ולבי חס ושלוס אלא עד יום מותי יום האחרון אותו אבקש.

ומצאתי רמז לזה בפרשת יתרו (כ"ו) ובעבור תהיה יראתו על פניכם סופי-תיבות **מהול** לפי שעל ידי שמירת היסוד מגיע ליראת ה'.

(משכיל אל דל)

על ידי שמירת הברית זוכה לקיים תר"ו מצות

עוד רמז (תרומה) ויקחו לי תרומה, אותיות מילה תר"ו שעל ידי הברית זוכה לקיים תר"ו מצות מלבד ז' מצות בני נח.

(ייטב לב)

ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר
כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל
(יתרו פרק י"ט פסוק ג')

ראשי תיבות מילה.

גם לזאת עליה אתמר (תהלים צב) וכסיל לא יבין את זאת, (דברים לג) וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה בגין דנטיר מאי דמני ליה אבוי זכה למלכו, עד כאן לשונו.

ואפשר לפרש בזה במה שכתוב הזוהר, "זאת **אשיב** אל לבי על כן אוחיל", (איכה פרק ג) אם זאת אשיב אל לבי אם אקיים מדת היסוד אז לבי יוחיל, יהיה לי בטחון חזק בה'. וכמו שכתוב בזוהר חדש (תיקונים כרך ב דף סו עמוד ב'): אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגו' בזאת אני בוטח. כי אם בזאת יתהלל המתהלל (ירמי' ט). כי אם נשמר בשמירת היסוד אינו מפחד מכלום כמבואר בזוהר הקדוש כמה פעמים, וראה לעיל בהקדמה לסדר בראשית.

איתא בזוהר חלק ב' (פרשת יתרו דף עט עמוד ב): ומשה עלה^ה אל האלהים. זכאה חולקיה דמשה דזכי ליקרא דא, דאורייתא אסהיד בגיניה כך. (תאני ר' יהודה), תא חזי מה בין משה לשאר בני עלמא. שאר בני עלמא כד סלקין, סלקין לעתרא, סלקין לרבו, סלקין למלכו, אבל משה כד סליק מה כתיב ביה ומשה עלה אל האלהים, זכאה חולקיה.

רבי יוסי אמר^ל, מכאן אמרו חברייא הבא ליטהר מסייעין אותו. דכתיב ומשה עלה אל האלהים. מה כתיב בתריה ויקרא אליו ה', דמאן דבעי לאתקרבא מקרבין ליה.

ויקרא אליו^ל ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב וגומר. רבי יצחק פתח (תהלים סה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. זכאה חולקיה דההוא בר נש דקודשא בריך הוא אתרעי ביה, וקריב ליה למשרי בגו היכלא קדישא, דכל מאן דאיהו אתרעי ביה לפולחניה, רשים הוא מרשימין דלעילא, למנדע דהא הוא אתבחר מקמיה דמלכא קדישא עלאה למשרי

(ה) **פירוש הזוהר**: ומשה עלה אל האלקים. זכאי חלק משה שזכה לכבוד זה, התורה מעידה בשבילו כך. (שונה רבי יהודה), בוא ראה מה בין משה לשאר בני עולם. שאר בני עולם כאשר עולים, עולים לעושר, עולים לגדולה, עולים למלכות, אבל משה כאשר עלה מה כתוב בו ומשה עלה אל האלקים, זכאי חלקו.

(ו) **פירוש הזוהר**: רבי יוסי אמר, מכאן אמרו החברים הבא ליטהר מסייעים אותו. שכתוב ומשה עלה אל האלקים. מה כתוב אחריו ויקרא אליו ה', שמי שרוצה להתקרב מקרבים אותו.

(ז) **פירוש הזוהר**: ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב וגומר. רבי יצחק פתח אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. זכאי חלק אותו בן אדם שהקדוש ברוך הוא רוצה בו, ומקרב אותו לשרות בתוך ההיכל הקדוש, שכל מי שהוא רוצה בו לעבודתו, רשום הוא מרישומים שלמעלה, לדעת שהרי הוא נבחר מלפני המלך הקדוש עליון לשרות במדורו. וכל מי שנמצא בו אותו רושם, עובר בכל שערים שלמעלה ואין שימחה בידיו.

במדורוי, וכל מאן דאשתכח ביה ההוא רשימא אעבר בכל
תרעין דלעילא ולית דימחי בידוי.

(ראה רש"י מסכת שבת דף פ"ו עמוד ב' זוהר (חלק ב' פרשת שמות דף יא עמוד ב).

ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה
מכל העמים כי לי כל הארץ

(יתרו פרק י"ט פסוק ה')

(עיין תנחומא פרשה זו וילקוט ועיין ליקוטי תורה)

ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי
והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ

(יתרו פרק י"ט פסוק ה')

סופי תיבות מילה.

(ס"י)

על ידי ב' דמים ניצולו ישראל ממצרים

דס פסח ודס מילה

איתא בשמות רבה (פרשה יז), דבר אחר ולקחתם אגודת
אזוב, כלומר אני עושה אתכם אגודה לעצמי, אף על
פי שאתם שפלים כאזוב שנאמר (שמות יט) והייתם לי סגולה
מכל העמים, וטבלתם בדם אשר בסף, מה ראה הקדוש ברוך
הוא להגן עליהם בדם כדי לזכור להם דם מילת אברהם, ובב'
דמים ניצולו ישראל ממצרים בדם פסח ובדם מילה, שנאי
(יחזקאל טז) ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי, בדם
פסח ובדם מילה, והגעתם אל המשקוף, בזכות אברהם, ואל
שתי המזוזות, בזכות יצחק ויעקב, ובזכותם ראה את הדם
ולא יתן המשחית.

איתא בילקוט שמעוני (פרשת יתרו רמז רעו), **ושמרתם את**

בריתי ר' אליעזר אומר זה ברית שבת. ר"ע אומר זה

ברית מילה ועבודת אלילים. והייתם לי סגולה מכל העמים
שתהיו פנויין לי ועוסקין בדברי תורתני, ולא תהיו עוסקין

בדברים אחרים. סגולה מה סגולתו של אדם חביבה עליו כך תהיו חביבין עלי. ר' יהושע בן קרחה אומר כדי שתקבע אוזן. יכול כשם שהאשה מסגלת אחר בעלה והבן אחר אביו והעבד אחר אדוניו והשפחה אחר גברתה, יכול אף אתם מסגלין לי מאחורי, תלמוד לומר, כי לי כל הארץ.

ואתם תהיו לי כביכול איני מעמיד ואיני משליט עליכם אלא אני. וכן הוא אומר הנה לא ינום ולא יישן וגו', ממלכת כהנים איני ממליך מאומות העולם עליכם. וכן הוא אומר אחת היא יונתי וגו'. ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר מנין אתה אומר שכל אחד ואחד מישראל עתיד להיות לו בנים כיוצאי מצרים שנאמר תחת אבותיך יהיו בניך, אי בנים יכול דווים וכפופים תלמוד לומר תשיתמו לשרים, אי לשרים יכול פרגמטוטין תלמוד לומר ממלכת, אי מלך יכול חוזר ומכבש תלמוד לומר כהנים בטלנים כענין שנאמר ובני דוד כהנים היו, מכאן אמרו ראויין היו ישראל לאכול בקדשים עד שלא עשו את העגל משעשו העגל ניטלו מהם ונתנו לכהנים.

ועתה אם שמוע תשמעו סקלי ושמדתם את בריתי

והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ

(יתרו פרק י"ט פסוק ה')

לי כל הארץ עולה בגימטריי סמ"ך אל"ף למ"ד מ"ם ע"ה, כי בזה מבטלין כחו.

(שפת אמת)

**שמירת הברית הוא יתד וקשר להיות נשמר
מכל חטא, והיצהר הרע אינו שולט עליו,
והוא הכנה לקיום כל התורה והמצוות**

איתא בספר "שפתי כהן" על התורה כי מילה ופריעה הוא סוד נעשה ונשמע.

עוד נוכל לרמז בפ' בא "ושמרתם את הדבר הזה", **את הדבר** בגימטריא תרי"ג עם הכולל. או בגימטריא **ברית זה המילה** שהוא סיבה לשמירה לתרי"ג מצות.

(שפתי כהן)

עוד נוכל לרמז בסוף קהלת: סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור. **כי זה כל האדם סופי-** תיבות **מילה** הרי שבשמירת הברית תלוי כל התורה והיראה.

(משכיל אל דל)

על ידי תיקון הברית יכול לבוא לכל תרי"ג מצות

איתא בספר "שפת אמת" פרשת ויקהל: האדם צריך לדמות צורה ליוצרה לתקן ולטהר את שיעור קומתו ורמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ועיקר על ידי היסוד, שהוא נקרא ברית, שעם הכולל היא תרי"ג, כי על ידי תיקון הברית יכול לבוא לכל תרי"ג מצות, וזה השער לה' צדיקים יבואו בו. זה דוקא מדת היסוד שהוא השער להפתח בכל הקומה, ולכך נקרא בזוהר יסוד פתח, שבו צריכין להתחיל בהתחלה לתקן זאת המדה בכל הבחינות, ועל ידי זה שרוחץ ומטהר המדה הזאת בכל בחינותיה, על ידי זה נכנס לפנים לטהר את כל הקומה לדמות צורה ליוצרה.

על ידי שלא פגמו בריתם במצרים זכו לקבלת התורה

איתא בספר "חומת אנ"ך" פרשת בשלח וזה לשונו: וזמרת בגימטריא תרי"ג. ועוד מ' כנגד ד' יודין משם ע"ב, שתיקנו ישראל בזה שלא נמצא בחמשה פעמים ס' רבוא, באחד מהם איש או עשה, שיעשו עבירה. אחת היה ופירסמה הכתוב ובודאי הא מלתא דתמיהא וזכות גדול ועצום לישראל. ואףשישראל הם עזים שבאומות, דלפי גדולת נשמתם יצר הרע מתגרה בהם יותר מאומות העולם, ועם כל זה לא נמצא מי שפגם בבריתו במצרים. ולזה זכו לקבל את התורה שהוא

תרי"ג מצות, ותיקנו די' יודין דשם ע"ב שפוגם בהם החוטא בברית. כמו שכתוב רבינו האריז"ל, ומרובה מדה טובה מי ששומר הברית ודאי הוא מאיר ומשפיע בצחצחות בהם, וזהו רמז, עזי שאני עז שבאומות, לפי שיצר הרע מתגרה בנו, ועל כל זה לא חטאנו בזנות, וזכינו לתרי"ג מצות בכח די' יודין דע"ב שתקננו, וזהו וזמרת תרי"ג מ'. עד כאן לשונו.

הזהיר הקדוש ברוך הוא על שמירת הברית קודם שהזהיר על עשרת הדברות

מצינו שהזהיר הקדוש ברוך הוא על שמירת הברית קודם שהזהיר על עשרת הדברות, דכתיב ושמרתם את בריתי, רבי עקיבא אומר זו ברית מילה, כי מילה נרמז על ידיעת התורה דעל ידי חותם הברית אות ברית קודש ושמירתה בקדושה אנו נקנים לעבודתו יתברך שמו, כמו שעושים לעבד עולם חותם, וכיון שאנחנו עבדים, חוב עלינו לדעת מה שמוטל עלינו לעשות, ולפיכך כתיב והייתם לי סגולה מכל העמים סופי-תיבות **מילה**, כי המילה הוא חותם, ועל ידו יבא לשמירת התורה כדכתיב, ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי. וזהו ושמרתם את בריתי, תהיו לי סגולה מכל העמים, ועל ידי זה תוכלו בנקל לשלוט על כל התאוות להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, כי המילוי של יצר, יוד צדי ריש, הוא שם **שדי**, לרמז ששם זה מועיל לבטל היצר הרע. ועל כן ניתנה קודם העשרת הדברות, כי הוא עיקר, וקיום כל ישראל וכל התורה כולה בנוי רק עליה.

(ילקוט סופר)

שמירת הברית הוא יתד וקשר להיות נשמר מכל חטא

וזה כוונת המאמר, וכל ברך לך תכרע וכל קומה לפניך תשתחוה, כי מתחילה צריכין לכרוע הברכים ולהכניעם להיות שומר הברית, שהוא מכונה בשם רגלים וברכים,

וממילא אחר כך שכול קומת נפשי ישתחוה לו, לפי ששמירת הברית הוא יתד וקשר להיות נשמר מכל חטא, וגם להכנות קיום כל התורה ומצותיה שהוא קומת כל האדם.

(בית יצחק)

כל זמן שהאדם שומר בריתו, אין ליצר הרע שליטה עליו

טעם שהברית נחתם בשם **שדי**, לפי ששם תאות היצר גובר מאוד, שיצר זה גדול מכל תאות היצר, ובפרט שהוא פתח הגוף שהפתח פתוח, וכל מקום שהפתח פתוח יש שם שליטת החיצונים ויכולין ליכנס בה חס ושלוש, וצריך שמירה, ואם היה נתמלא היצר במילוי אחר מילוי שגם אותיות המילוי יתמלא במילואן לא היה תקנה לעולם עבור גדלות כחו, עד כאן. אמנם במילוי הראשון יוד צדי ריש הנה בסופי-תיבות עומד שם הקדוש **שדי** ואינו מניח לו עוד להתמלאות יותר, והוא שמירה שלא יתגבר היצר יותר מדי, ועל כן כל זמן שהאדם שומר בריתו, אין ליצר הרע שליטה עליו. אבל אם חס ושלוש פגם בריתו ונחסר ממנו שם שדי ונפחת החותם, אז אין לו שמירה, והיצר הרע מתגבר בכל יום ומרעיבו שבע, ואין לו תקנה רחמנא ליצלן.

על ידי מצות מילה מוכן ומזומן לקבל עול מלכות שמים

ועל ידי מצות מילה ושמירת הברית נעשה האדם מוכן ומזומן לקבל עליו עול מלכות שמים ויראת ה' ולקיים כל התורה. רמז לזה אחר אותיות מילה, הם אותיות מוכן, אחר מ' נ' אחר יוד כ' אחר ל' מ' אחר ה' ו'.

(עוללות אפרים)

ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה
 וישב משה את דברי העם אל ה'

(יתרו פרק י"ט פסוק ח')

סופי תיבות **מילה** לפי שאמרו רצוננו לראות את מלכנו
 כדכתיב ומבשרי אחזה אלוה^ה.

(ח) הנה ידוע שישנם הרבה דברים נפלאים בעניני מילה, דהיינו הרבה ילדים נולדים באופנים שונים שמקום החתך הוא מן הצד, ומוהלים הפשוטים אינם יודעים מה לעשות, והולכים אצל רופאים גדולים ועושים ניתוח שעולה לערך עשר אלפים דולר ויותר. ואינם מבינים ויודעים מפני מה באה עלינו הצרה הזאת. על כן באופן כזה הדבר הראשון צריכים לשאול אצל רבנים ומוהלים מומחים שהם יודעים איך לפתור הבעי' הזאת בלי ניתוח, והכל על מקומו יבא לשלום, בלי צער ובלי עגמת נפש, והנני מעיד בזה כי רופאים הכי גדולים בארצות הברית הודו ואמרו לאחד (אחר שפחד מאוד ולא רצה בשום אופן לעשות הניתוח, והיה להם קצת רחמנות על הבן אדם הזה, ואחר שלקחו ממנו הרבה כסף על הביקורת), שאם הוא באמת רוצה לפתור הבעי' הזאת ישאל למוהל מומחה הזה. וכדי להבין הענין, נעתיק מה שכתוב בספר שאלות ותשובות תורה לשמה (סימן תצ).

לאיזה ענין רומז השינוי הגדול שיש אצל

כמה בני אדם באבר ברית קודש שלהם

שאלה ילמדנו רבנו ענין שאנו מתפלאים בו כי הלא נודע שהאדם בכל אבריו וגידיו רומז לפרצופים העליונים, ואין באדם שום צורה שאין בה רמז לדבר עליון, וכן הכתוב אומר ומבשרי אחזה אלוה, והנה אנו רואים בענין אבר ברית קודש שבאדם, שיש בו שינוי גדול בין אדם לחברו. והוא כי רובא דעלמא העטרה שלהם עגולה קצת, וסתומה מכל צדדיה, והנקב שמוציא זרע ושתן הוא מונח בראש העטרה ממש, אך יש קצת בני אדם שעטרה שלהם היא מבוקעת כמו בקוע החיטה וכמו ביקוע גרעין התמר, ובתוך הבקוע ההוא יש סדק קטן ודק, והנקב שמוציא זרע, ושתן הוא תחת העטרה ממש בקצה הא' של הגיד, והדבר הזה

יפלא בעינינו, ולא ידענו מה ענין הבקוע הזה, ולא יזהר דבר רומז, על כן ילמדנו רבינו ענין זה כי תורה היא וללמוד אנו צריכין ושכמ"ה.

תשובה הנה רבינו זצ"ל בעץ חיים (שער הולדת או"א פ"ה), אמר דאיש ואשה אינם רומזים לתפארת ומלכות לבד, אך כל אדם נרמזים בו כל הי"ס מא"א עד המלכות, כי מין האדם כולל מציאות כל הי"ס ע"ש, וכן כתוב בספר מבוא שערים (ש"ה ח"ב פ"ג ע"ש), גם כתב עוד רבינו ז"ל בספר הקדוש מבוא שערים (ש"ה ח"א פ"ו), בענין יסוד דעתיק, דכשעלו כל האורות למעלה בעתיק עלו ב"פ אמצעיים דנו"ה שלו והלבישו לב"פ עליונים דנו"ה שלו ונתרבה שם האור מאד, ואין כח ביסוד דעתיק הנתון באמצע ב"פ עלאין דנו"ה דעתיק לסבול כ"כ אורות, ולכן נבקע ונסדק לאורכו מלמטה למעלה ומתגלים החסדים שבתוכו, דאז בין החסדים בין הגבורות שבו הם בגילוי, ואין ביניהם שינוי, ולכן עתה שכולם מגולים נעשה מהארת כל החסדים פרצוף שלם מאבא לבד, ונכלל עמו יש"ס ומהארת כל הגבורות נעשה פרצוף שלם מהבינה לבד, ונכלל עמו התבונה. ושמור כלל זה, דכל מקום שנאמר דאבא ויש"ס ובינה ותבונה נכללין יחד בפרצוף אחד להזדווג כנודע, הנה תמיד הוא באופן זה דנבקע יסוד דעתיק שבתוך א"א, ועי"ז נעשה הכל פרצוף אחד, וכמו שנבאר בענין זווג או"א לצורך מוחין דז"א דאז נכללין יחד בפרצוף אחד, וחכור הקדמה זו עכ"ל זלה"ה ע"ש. ולכן המקובלים מכוונים בתיבת אחד דקריאת שמע דעל ידי רבוי האורות נסדק היסוד דעתיק, ומתגלים כל החו"ג, ונעשים אבא וישראל סבא פרצוף אחד, ואימא ותבונה פרצוף אחד.

מיהו דע, כי כונה זו היא בפרצוף המוחין המתחדש תמיד על ידי כונתינו, אך פרצוף העיקרי הוא אינו משתנה, ושם היסוד דעתיק מעת שעלו האורות נבקע ונסדק ונשאר כך תמיד כי שם לא ישתנה דבר ורק בפרצוף המוחין מתחדשים העניינים בכל יום על ידי כונתינו, וכל כונות התפלה והקריאת שמע בכל יום הוא בתיקון פרצוף המוחין כנודע.

והשתא בזה הדבר מובן, כי אותם בני אדם שיש להם ענין זה, הוא רומז על מקום גבוה כזה, כי הגם דרובא דעלמא אין בהם רמוז זה רק יש בהם רמוז יסוד דז"א שאין בו ענין זה, עכ"ז צריך שימצא

**אמר אברהם אבינו עליו השלום אחר שמלתי
עצמי, הרבה גרים באו להידבק לזאת אות**

כתיב באיוב (פרק יט פסוק כו) ואחר עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה אלוה. ואיתא בבראשית רבה (פרשה מח), כתיב, "ואחר עורי נקפו זאת ומבשרי אחזה אלוה" (איוב יט כו) אמר אברהם אחר שמלתי עצמי, הרבה גרים באו להידבק לזאת אות, ומבשרי אחזה אלוה אילולי שעשיתי כן מהיכן היה הקדוש ברוך הוא נגלה עלי, וירא אליו ה' וגו'. (ועיין בזוהר חלק א' פרשת לך לך דף צד עמוד א', ומובא לעיל בפרשת ויחי על הפסוק, ויאמר יוסף אל אביו בני הם וגומר).

ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך כעב הענן כעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ה' (יתרו פרק י"ט פסוק ט')

סופי תיבות מילה

באיזה בני אדם גם רמוז זה שהוא במקום גבוה, מפני כי צריך להיות רמוז בבני אדם לכל מה שיש למעלה בפרצופים העליונים. וכמו כן תמצאו בענין תיקון השלישי דדיקנא דא"א שהוא ארחא פנוי בלתי שער תחת אמצע החוטם מה שאין כן בדיקנא דז"א. והנה כל העולם בזה הם כדמיון ז"א, ורק המצא ימצא לפעמים איזה אדם שיש לו תחת אמצע החוטם ארחא פנוי בלא שער, והיינו כי בזה האדם נעשה רמוז למה שיש למעלה בפרצוף א"א, מיהו דבר זה לא שכיח הרבה בבני אדם כי אם מעט מן המעט, ואולי הואיל ומקום הדיקנא הוא מגולה לא נעשה רמוז זה הרומז במקום עליון כי אם במעט מן המעט, אבל רמוז זה דאות ברית קודש הוא מצוי הרבה מפני כי הוא במקום מכוסה, ולו יתברך נגלו כל תעלומות למה רמוז זה מצוי וזה אינו מצוי גם למה מצוי באדם זה ולא באדם אחר כי ודאי הכל בהשגחה והטעם כמוס. והיה זה שלום ואל שדי ה' צבאות יעזור לי.

כ"ד הקטן יחזקאל כחלי נר"ו

(עיין ש"ך על התורה פרשת משפטים)

והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי
ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני
(יתרו פרק י"ט פסוק י"א)

סופי תיבות **מילה**. שהיה להם התגלות אלקות כנזכר לעיל
בפסוק וישב משה.

וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרץ בהם ה'
(יתרו פרק י"ט פסוק כ"ב)

סופי תיבות **מהול**.

השומר בריתו זוכה לעבוד העבודה
בבית המקדש אפילו אם הוא ישראל

במסכת כלה אמר ר' אחאי ברי' יאשי' כל המפנה עצמו
מעבירה ולא עשאה אפילו הוא ישראל ראוי הוא
להעלות עולה ככהן גדול^ט על המזבח.

עוד איתא באלשיך הקדוש סוף פרשת ברכה. תנא דבי אליהו
כל מי ששומר בריתו מלטמאו ומזרע לבטלה אנכי ערב
בעדו שישמש בכהונה גדולה לעתיד אפילו שיהיה ישראל.

איתא בילקוט שמעוני על פסוק (שמות פרק כ"ד פסוק ה')
וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות. תנא דבי
אליהו זה שאמר הכתוב אין כא-ל ישורון **אשרי אדם שיש בו**
דברי תורה לאמתו ולא יצא ממנו שכבת זרע לחנם, ואפילו
הוא ישראל ראוי הוא להעלות עולה על גבי המזבח ככהן גדול,

(ט) ויש עוד לרמז בזה, כתיב (שמות פרק י"ט פסוק כ"ב)
והכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו סופי-תיבות **מהול**, לרמז כי גם
שומרי הברית ראויים להיות כהנים כנזכר לעיל. (משכיל אל דל)

שנאמר וישלח את נערי בני ישראל על שמירת הברית, דכתיב **ושמרתם את בריתי**, ועל ידי זה אתם תהיו לי ממלכת כהנים⁷.

לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל
ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ
(יתרו פרק כ' פסוק ג')

איתא בזוהר חלק א' (פרשת ויחי דף רלט עמוד א), פתח⁸
ההוא ינוקא ואמר (תהלים ל"ז) לדוד את תתחר
במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדוד אי שירתא לא קאמר, אי
תפלה לא קאמר, אלא בכל אתר לדוד סתם, רוח הקדש אמרו.
אל תתחר במרעים⁹. מאי אל תתחר במרעים, אל תתחבר
מבעי ליה. אלא אל תעביד תחרות במרעים, בגין דלא
ידעת יסודא דגרמך, ולא תיכול ליה. דילמא איהו אילנא דלא
אתעקר לעלמין, ותדחי קמיה.

ואל תקנא¹⁰ בעושי עולה, דלא תשגח בעובדיהון, ולא תיתי
לקנאה עלייהו, **דכל מאן דחמי עובדיהון ולא קני**

(י) ויש לרמוז בזה, כתיב (שמות פרק ל"ב פסוק כ"ט) מלאו
ידכם היום לה', ראשי-תבות **מילה** לפי ששמרו בריתם, על כן
נתחנכו ונתמלאו ידיהם להיות כהנים לה', ולעמוד לשרת ולעבוד
העבודה בבית המקדש, ולתת עליכם היום ברכה, שתהיו נושאים
כפיכם לברך את ישראל. (משכיל אל דל)

(יא) **פירוש הזוהר**: פתח אותו ילד ואמר לדוד אל תתחר
במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדוד, אם שירה לא אומר, אם
תפלה לא אומר. אלא בכל מקום לדוד סתם, רוח הקודש אמרו.

(יב) **פירוש הזוהר**: אל תתחר במרעים. מהו אל תתחר
במרעים, אל תתחבר היה צריך לומר. אלא על תעשה תחרות
במרעים, מפני שלא ידעת יסוד עצמך, ולא תוכל לו. שמא הוא
אילן שלא נעקר לעולמים, ותדחה לפניו.

(יג) **פירוש הזוהר**: ואל תקנא בעושי עולה, שלא תשגיח
במעשיהם, ולא תבוא לקנא עליהם, **שכל מי שרואה מעשיהם ולא**

לקודשא בריך הוא אעבר על תלת לאוין, דכתיב (שמות כ') לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא תשתחוה להם ולא תעבדם, כי אנכי ה' אלהיך אל קנא.

בגין כד^ט בעי ליה לבר נש לאתפרשא מנייהו ולמסטי אורחיה מנייהו על דא אתפרשנא וסטינא ארחאי, מכאן ולהלאה דאשכחנא לכו אימא הני קראי קמיכון.

מאן דמשקר בהאי ברית משקר בקודשא בריך הוא

ואיתא בזוהר חלק ב' (פרשת יתרו דף פז עמוד ב), תניא אמר ר' יצחק^{טו} לא תעשה לך וגומר. דבעי בר נש דלא לשקרא בשמא דקודשא בריך הוא, (ס"א דבר אחר, לא תעשה לך פסל וגומר. דבעי בר נש דלא לשקרא בשמא דקודשא בריך הוא, ומאי איהו, דא ברית את קיימא קדישא. דמאן דמשקר

מקנא לקדוש ברוך הוא, עובר על שלש לאוין, שכתוב לא יהיה לך אלקים אחרים על פני, לא תעשה לך פסל וכל תמונה, לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא.

(ד) פירוש הזוהר: משום כך צריך לומר לבן אדם להפרד מהם ולהטות דרכו מהם, על כן פרשתי והטתי דרכי. מכאן ולהלאה שמצאתי אתכם אומר אלו פסוקים לפניכם.

(טו) פירוש הזוהר: שנויה בבריתא, אמר רבי יצחק, לא תעשה לך וגומר. שצריך בן אדם שלא לשקר בשם של הקדוש ברוך הוא (ס"א דבר, אחר לא תעשה לך פסל וגומר. שצריך אדם שלא לשקר בשם של הקדוש ברוך הוא, ומה הוא, זו ברית אות הקיום הקדוש. שמי שמשקר בזו הברית, משקר בשם של הקדוש ברוך הוא). שקשר ראשון שמתקשרים ישראל בקדוש ברוך הוא, כאשר נימולים, וזה הוא קיום ראשון של הכל להכנס בבריתו של אברהם. שהוא קשר השכינה, וצריך בן אדם שלא לשקר בזו הברית, שמי שמשקר בזו הברית משקר בקדוש ברוך הוא. מה שקר הוא, שלא יכנוס זו הברית ברשות אחרת. כמו שאתה אומר ובעל בת אל נכר.

בהאי ברית משקר בשמא דקודשא בריך הוא, דקשרא קדמאה דאתקשרו ישראל בקודשא בריך הוא, כד אתגזרו, ודא הוא קיומא קדמאה דכלא למיעאל בברית דאברהם. דהוא קשרא דשכינתא, ובעי בר נש דלא לשקרא בהאי ברית, **דמאן דמשקר בהאי ברית משקר בקודשא בריך הוא. מאי שקרא הוא, דלא ייעול האי ברית ברשותא אחרא. כמה דאת אמר (מלאכי ב) ובעל בת אל נכר.**

רבי יהודה^{טז} אמר מהכא (הושע ה) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. מאן דמשקר בהאי ברית, משקר בקודשא בריך הוא. משום דהאי ברית בקודשא בריך הוא אחידא, וכתוב לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל וגומר.

זכור את יום השבת לקדשו

(יתרו פרק כ' פסוק ח')

עיינ רש"י ד"ה זכור : זכור ושמור בדבור אחד נאמרו.

(עיינ זוהר בראשית ל"ב)

לא תשתחוו להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך א-ל קנא
פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי

(יתרו פרק כ' פסוק ה')

איתא ברש"י מסכת מכות (דף כג עמוד א) : **מתני'**. על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו, דמדה טובה מרובה ממדת פורענות אחד מחמש מאות דבמדת פורענות כתיב (שמות כ) פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים ובמדה טובה כתיב (שם שמות כ') עושה חסד לאלפים ומתרגמינן לאלפין דרי ארבעה דורות כנגד אלפים דורות היינו אחד מחמש מאות

(טז) פירוש הזוהר: רבי יהודה אמר מכאן בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. מי שמשקר בזו הברית, משקר בקדוש ברוך הוא. משום שזו הברית בקדוש ברוך הוא אחוזה, וכתוב לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל וגומר.

מיעוט לאלפים אינו פחות משני אלפים וכל שכן אם כפשוטו דמשמע אלפים עד סוף כל הדורות. דכתיב, אחר כל העריות ונכרתו הנפשות העושות הרי חייב כרת על הנכשל בהן ונתן חיים למונע ובדל מהם, דכתיב קודם העריות ושמרתם את חוקותי ואת משפטי וגו'.

איתא בזוהר חלק ב' (פרשת שמות דף ג עמוד ב), רבי אבא אמר^י מאי נגד השמש, נגד הברית דאקרי שמש. ועליה אתמר (תהלים פ"ד) כי שמש ומגן ה' אלהים. שמש ומגן, (רכ"ד ב') דא ברית קדישא. מה שמש זרח ואנהיר על עלמא, אוף הכי ברית קדישא זרח ואנהיר גופא דבר נש, מגן, מה מגן איהו לאגנא עליה דבר נש, אוף הכי ברית קדישא מגן עליה דבר נש, ומאן דנטיר ליה, לית נזקא בעלמא ויכיל למקרב בהדיה, ודא הוא נגד השמש.

רישי עמא^י יתפסון בכל דרא ודרא בחובא דא, אי ידעין ולא מקנאין ליה. בגין דחובא דא עליהו לקנאה ליה

(ז) פירוש הזוהר: רבי אבא אמר מהו נגד השמש, נגד הברית שנקראת שמש. ועליה נאמר כי שמש ומגן ה' אלקים. שמש ומגן, זו ברית קודש. מה השמש זורח ומאיר על העולם, אף כך הברית קודש זורחת ומאירה גוף האדם. מגן, מה מגן הוא להגן על האדם, אף כך הברית קודש מגינה עלה אדם. ומי ששומר אותה, אין נזק בעולם שיכול להתקרב אליו, וזה הוא נגד השמש.

(ח) פירוש הזוהר: ראשי העם יתפסו בכל דור ודור בעבירה זו, אם יודעים ולא מקנאים לה. כי עבירה זו עליהם לקנא לו להקדוש ברוך הוא בזו הברית. מי שמכניס קדושה זו ברשות אחרת עליו כתוב לא יהיה לך אלקים אחרים על פני [וגומר] לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא, והכל קנאה אחת. ועל כן נדחית השכינה מפניו. מי שמשקר בברית קודש שחתונה בבשר האדם, כאילו משקר בשם של הקדוש ברוך הוא, מי שמשקר חותם המלך משקר בו במלך. אין לו חלק באלקי ישראל, אם לא בכח תשובה תמידית(ס"א יתירה).

לקודשא בריך הוא בהאי ברית. מאן דאעיל קדושה דא ברשותא אחרא עליה כתיב (שמות כ') לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא, וכלא קנאה חדא. ועל דא אתדחייא שכינתא מקמיה. מאן דמשקר בברית קדישא דחתיים בבשריה דבר נש, כאילו משקר בשמא דקודשא בריך הוא, מאן דמשקר חותמא דמלכא משקר ביה במלכא. לית ליה חולקא באלהא דישראל, אי לא בחילא דתיובתא תדיר (סי"א יתיר).

רבי יוסי^ט פתח ואמר (שי"א י"ב) וישכחו את ה' אלהיהם וגומר. ויעזבו את ה', מאי וישכחו ויעזבו דדחו מנייהו ברית קיימא קדישא, הוּו גזרין ולא פרעין, עד דאתת דבורה ונדיבת בהאי לכל ישראל כמה דכתיב (שופטים ה') בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

מאן דקטיל בנוי^ב, ההוא עוברא דמתעברא אתתיה, וגרים לקטלא ליה במעהא, דסתיר בניינא דקודשא בריך הוא ואומנותא דיליה. אית מאן דקטיל בר נש, והאי (בראשית רי"ט ב') קטיל בנוי.

תלתא בישין^{כא} עביד דכל עלמא לא יכיל למסבל, ועל דא עלמא מתמוגגא זעיר זעיר ולא ידיע, וקודשא בריך

(ט) **פירוש הזוהר**: רבי יוסי פתח ואמר וישכחו את ה' אלקיכם וגומר. מהו וישכחו שדחו מהם ברית הקיום הקדוש, שהיו מלים ולא פורעים, עד שבאה דבורה ונדבה בזה את כל ישראל כמו שכתוב בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

(כ) **פירוש הזוהר**: מי שהורג בניו, אותו עובר שמעוברת אשתו, וגורם להרוג אותו במעיה, שסותר בנין הקדוש ברוך הוא ואומנות שלו. יש מי שהורג בן אדם, וזה הורג בניו.

(כא) **פירוש הזוהר**: שלש רעות עושה שכל העולם לא יכול לסבול, ועל זה העולם מתמוטט מעט מעט ולא ידוע, והקדוש ברוך הוא מסתלק מהעולם, וחרב ורעב ודבר באים על העולם. ואלו

הוא אסתלק מעלמא, וחרבא וכפנא ומותנא אתיין על עלמא. ואלין אינון. קטיל בנוי, סתיר בניינא דמלכא, דחיא שכינתא דאזלא ומשטטא בעלמא ולא אשכחת נייחא. ועל (דא) אלן רוחא (ס"א רוחין) דקודשא (עביד) בכיה, ועלמא אתדן בכל הני דינין, ווי לההוא בר נש ווי ליה, טב ליה דלא יתברי בעלמא.

זכאין אינון^{כב} ישראל, דאף על גב דהוו בגלותא דמצרים, אסתמרו מכל הני תלתא, מנדה, ומבת אל נכר, ומקטול זרעא, ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה. דאף על גב דגזרה אתגזרת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, לא אשתכח ביניהון מאן דקטיל עוברא במעהא דאתתא, כל שכן לבתר, ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא.

מנדה, דתני רבי חייא^{כג}, מאי דכתיב (שמות ל"ח) ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות, מפני מה זכו נשין להאי, בגין דאסתמרו גרמייהו בגלותא דמצרים,

הם. הורג בניו, סותר בנין המלך, דוחה השכינה שהולכת ומשוטטת בעולם ולא מוצאת מנוח. ועל (זה) אלה רוח (ס"א רוחות) הקודש (עושה) בוכה, והעולם נדון בכל אלו הדינים. אוי לאותו בן אדם אוי לו, טוב לו שלא יברא בעולם.

(כב) **פירוש הזוהר**: זכאים הם ישראל, שאף על פי שהיו בגלות מצרים, נשמרו מכל אלו השלשה, מנדה, ומבת א-ל נכר, ומהרג הזרע, והשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה. שאף על פי שגזרה נגזרה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, לא נמצא ביניהם מי שהרג העובר במעי האשה, כל שכן לאחר מכן, ובזכות זה יצאו ישראל מן הגלות.

(כג) **פירוש הזוהר**: מנדה, ששונה רבי היא, מה שכתוב ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצובאות, מפני מה זכו נשים לזה, מפני ששמרו עצמן בגלות מצרים, שאחר שנטהרו היו באות מתקשטות ומסתכלות במראה עם בעליהן, ומעוררות אותם לפריה ורביה.

דלבתר דאתדכיין הוו אתיין מתקשטן ומסתכלן במראה
בעליהון, ומעוררן לון בפריה ורביה.

מבת אל נכר^ט, דכתיב (שם י"ב) יצאו כל צבאות ה' וגומר.
וכתיב (תהלים קכ"ב) שבטי יה עדות לישראל, עדות
לישראל ודאי, ואלה שמות בני ישראל, שבטי בני ישראל, דבר
אל בני ישראל.

לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה ברעך עד שקר

(יתרו פרק כ' פסוק י"ג)

איתא בזוהר חלק ג' (פרשת ויקרא דף יב עמוד א), כתיב^ט
לא תנאף, וכתיב במעשה בראשית תוצא הארץ נפש
חיה למינה מכאן אוליפנא, **דלא ישקר בר נש באנתו אחרא**
דלאו איהי בת זוגיה ועל דא כתיב תוצא הארץ נפש חיה
למינה, דלא תוליד אתתא אלא ממינה, ומאן איהו מינה דא בן
זוגה.

וכן איתא בזוהר חלק ג' (פרשת קדושים דף פד עמוד ב), **לא**
תענה ברעך עד שקר, מות יומת הנואף והנואפת, לא
תנאף.

אמר הקדוש ברוך הוא אתה מקיים **לא תנאף לא תגנב**
שביעית ושמינית, חייך אני פורע לך בחנות המזבח.

(מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקא ו')

(כד) **פירוש הזוהר:** מבת אל נכר, שכתוב יצאו כל צבאות ה'
וגומר. וכתוב שבטי י-ה עדות לישראל, עדות לישראל ודאי. ואלה
שמות בני ישראל שבטי בני ישראל, דבר אל בני ישראל.

(כה) **פירוש הזוהר:** כתוב לא תנאף, וכתוב במעשה בראשית
תוצא הארץ נפש חיה למינה. מכאן למדנו, שלא ישקר בן אדם
באשה אחרת שאין היא בת זוגו, ועל כן כתוב תוצא הארץ נפש
חיה למינה, שלא תוליד אשה אלא ממינה, ומי הוא מינה, זה בן
זוגה.

כל העובר אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא

וכל העובר אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא, פירוש אם רגיל בכך לפי שבא לידי ניאוף וסופו יורד לגיהנם.

(תוספות ברכות דף סא)

ואם מזבח אבנים תעשה לי ולא תבנה אתהן גזית

כי חרבך הנפת עליה ותחלליה

(יתרו פרק כ' פסוק כ"א)

(עיין זוהר פרשת אחרי')

מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך

ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר

אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך

(יתרו פרק כ' פסוק כ"א)

זו מילה דכתיב סוד ה' ליראיו וכו'.

בכל המקום אשר אזכיר את שמי,

מהו אזכיר את שמי (את) דא מילה

איתא בזוהר חלק א' (פרשת לך לך דף צה עמוד א): **בכל**

המקום¹⁰ אשר אזכיר את שמי, מהו אזכיר את שמי,

(את) דא מילה, דכתיב בה (תהלים כ"ה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

האי מזבח אדמה¹¹ ודאי כמה דאמינא. בתריה מה כתיב

ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז לגיורא כד אתגיייר,

(כו) פירוש הזוהר: בכל המקום אשר אזכיר את שמי, מהו

אזכיר את שמי, זה (אות) מילה שכתוב בה סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא, האי אקרי מזבח אבנים.
לא תבנה^{כח} אתהן גזית, מה הוא. דבעי לאעלא ליה בפולחנא
 דקודשא בריך הוא, (בגין) ולא יגזר יתיה עד דינשי
 פולחניה אחרא דעבד עד הכא, ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא.

**אם נימול, ופוגם בריתו, אותה מילה לא
 מועלת לו, והוא כמו פסל האבן**

ואי אתגזר^{כט} ולא עדי מניה ההוא קשיא דלבא למיעל
 בפולחנא קדישא דקודשא בריך הוא. הרי הוא כהאי
 פסילא דאבנא, דגזרי ליה מהאי גיסא ומהא גיסא, ואשתאר
 אבנא כדבקדמיתא, בגין כך לא תבנה אתהן גזית, דאי
 אשתאר בקשיותיה, כי חרבך הנפת עליה ותחלליה. כלומר
 ההוא גזירו דאתגזר לא מהניא ליה.

כדי לבאר קצת הענין מה שכתוב בזוהר הקדוש וברוקח:
 "סוד ה' ליראיו", ראה בתוספתא דר"י בן דורמסקית
 ורבי אליעזר, בגמרא חגיגה (דף ג' ע"ב), שהוא כמשמעו, שסוד
 ד' מתגלה ליראיו ברוח הקודש להאיר עיניהם לכוין את

(כז) **פירוש הזוהר:** זה מזבח אדמה ודאי כמו שאמרת. אחריו
 מה כתוב ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז לגר כאשר מתגייר,
 שהוא מעם קשה עורף וקשה לב, זה נקרא מזבח אבנים.

(כח) **פירוש הזוהר:** לא תבנה אתהן גזית. מה הוא שצריך
 להכניס אותו בעבודת הקדוש ברוך הוא, (בגלל) ולא ימול אותו
 עד שישגח עבודה אחרת שעשה עד כאן, ויסיר ממנו אותה קשיות
 הלב.

(כט) **פירוש הזוהר:** ואם נימול ולא סרה ממנו אותה קשיות
 הלב להכניס בעבודת הקדוש של הקדוש ברוך הוא, הרי הוא כמו
 פסל האבן, שמסתתים אותו מזה הצד ומזה הצד, ונשאר אבן
 כבתחלה, משום כך לא תבנה אתהן גזית, שאם נשאר בקשיותו,
 כי חרבך הנפת עליה ותחללה. כלומר אותה מילה שנימול לא
 מועלת לו.

האמת להלכה, עיין עוד שאלות ותשובות בית שלמה (ח"א סי' קיב) ובתוספתא ידים פ"ב הוסיף על זה את הפסוק **כי לא יעשה ד' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים**. הרי הדברים מכוונים לענין שמגלים מן השמים. (עיין מכות דף כג, סנהדרין דף צג, מנחות דף סז, עירובין ס').

וראה במרדכי (עבודה זרה פרק ה' הגהה לסימן תתנ"ח), בשנת תתק"ב אירע מעשה שחתני אליקים הוציא יין מן החבית לכלי קטן ששתה העו"כ ממנו יין כשר, ושאלני אם היין כשר, ואמרתי לו יודע אתה אם הכלי נגוב, ואמר הן והתרתיו, ויום שבת היה. ולאחר אכילה ישנתי, ובא אלי מורי חמי בחלום וקרא השותים במזרקי יין ואוכלי בשר חזיר, ובהקיצותי הבנתי כי הודיעני על היין שהוא נסך, שלא היה נגוב, ונסיתי ולקחתי אותו כלי עצמו, והנחתי ב' ימים ולילה א' ולא ניגב, וידעתי שלא יפה התרתיו ואסרתי את היין שבחבית, והתעניתיו והתעניתי ב' ימים להשותה אותו.

ובהגהות אשרי רא"ש (ע"ז דף פ"ב סימן מא): פעם א' התיר רבינו אפרים הדג שקורין בורביטא ואמרו לו בחלום שהתיר שרצים, וחזר בו ואסרו.

הרמב"ן במלחמות (כתובות פרק י') כתב: וה' יצילנו משפת יתר וירים מכשול מדרכנו וכו' סמוכים על מה שחלקן לנו מן השכל ובטוחים על ידי מקרא שכתוב "סוד ד' ליראיו ובריתו להודיעם".

(ל) בשאלות ותשובות הרדב"ז (ח"ו ב' אלפים רפ"ו): נשאלתי על זה (אם יש חשש איסור לשנות לעשות מתפילין לדעת ר"ת לעשותם לדעת רש"י), והוריתי שהדבר מותר, ובאותה הלילה הראוני בחלומי שלא הוריתי יפה, וחזרתי בי ועיינתי בדבר וראיתי שיש בזה זלזול בכל גאוני עולם, ולכן אני גוזר אומר שאסור לעשות כן מן הדין מהטעמים שכתבתי.

ולכל הנ"ל לא זכו רק מפני שהיו צדיקים קדושים וטהורים שומרי ברית קודש, ועל ידי זה זכו למאמר הכתוב (עמוס פרק ג' פסוק ז'), כי לא יעשה ה' דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

בעזרת השם יתברך
סדר משפטים

צריך להתחיל מדרף צ"ב

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם
(משפטים פרק כ"א פסוק ב')

בגין דכל בר ישראל דאתגזר דאית ביה רשימא קדישא, אית
ליה ניחא בשמיטה.

(זוהר חלק ג' פרשת בהר דף ק"ח עמוד א')

מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי
(משפטים פרק כ"ב פסוק כ"ח)

השמטה A B 247 מעותק

הוא התיקון הגדול לפגם הברית

צריך להיות מתוך שמחה, ורמז לזה, בכי"ה ר"ת בשמך
יגילון כל היום (תהלים פרק פ"ט פסוק י"ז). רזא
דמלתא איהו דכר תאבו ישראל בההוא עובדא (בפגם הברית)
אתפשט מסאבותא בעלמא, ולהכי הוו משה ואהרן בכאן פתח
אהל מועד, דאיהו כנסת ישראל לתקנא בהאי בכיה מאי
דפגמו בה הנהו רשיעי וכו'.

(מגיד משרים פינחס)

איתא שאותן שתי נשים זונות שהיו בימי שלמה המלך
עליוה שלום המה מחלת ולילי. ובשמחה של מצוה
מכניעין למחלת וכשמתאבל אדם בצורך מצוה מכניע ללילית.
וזה פירוש הפסוק הזורעים בדמעה ברנה יקצורו. רצה לומר
אלו שהיו מזריעים ומוציאים זרע לבטלה יש להם שתי
תיקונים להעביר החטא ולתקנו או בדמעה או ברנה יקצורו
הם מכריתין את הסטרא אחרא. אך אם הלך ילך ובכה על

החטא ומוריד דמעה אז נושא משך הזרע אז הקדוש ברוך הוא מוחל לו על ההוצאת זרע לבטלה. ואם בא יבא ברנה על ידי שמחה של מצוה או הבכיה תהיה מתוך שמחה כנזכר לעיל, אז נושא אלומותיו נהפך עונותיו לזכיות. והנה ידוע כי הבאת הביכורים היה אז בשמחה גדולה, וזהו פירוש הפסוק מלאתך ודמעך לא תאחר זו הביכורים שהוא נקרא מלאתך, כשהפירות מבושלים אז מביאים ביכורים בשמחה, ודמעך הם הדמעות, לא תאחר ובהם אתה מכניע שתי נשים הנזכרות לעיל שלא יהיה להם שליטה ורשות להביאך לידי חטא, ואם כן בכור בניך תתן לי ואנשי קודש תהיון לי שהוא סמוך לו. רצה לומר טיפה הראשונה שלך יהיה בקדושה, ומי ששומר הברית נקרא קדוש, לכן מי שפגם בריתו חס ושלוש יראה להוריד^א דמעות בתפלתו, ואז הוא מכניע נגעי בני אדם כי שערי דמעות לא ננעלו, וכן מצינו בדוד המלך עליוה שלום שאמר מטתי בדמעתי ערשי אמסה. ואומר היתה לי דמעתי לחם.

(קב הישר)

והקרב והכרעים ירחץ במים, שישתדל אדם לרחוץ היטב במי הדמעות מעיניו את הכרעים פגם הידוע המכונה ברכים ורגלים.

כתיב (תהלים נ"ו) נודי ספרת אתה נוד, רמז על הקשת שהוא כמו נאד, ולמעלה ספורים כל הטיפות זרע לבטלה רחמנא ליצלן, לכן מבקש אחר כך שימה דמעתי וכו' כי כל הדמעות הקדוש ברוך הוא סופרן, והטיפין של הדמעות הם מבשמים ומתקנים הטיפות של זרע לבטלה להוציאם מהקליפא ולהחזירם אל הקדושה. כי על ידי שחטא בקרי ועל

(א) ויש לרמזו בזה פסוק (איכה ב') הורידני כנחל דמעה יומם ולילה אל תתרי פוגם לך וגו' סופי-תיבות מילה, כי על ידי הבכיה ודמעות מתקן מה שפגם בברית (ס"י).

ידי זה ברא רוחות רעות ומחבלים שהם הבל וריק, דין הוא שיתקן במה שעוות להיות זועק בתורה ובתפלה בדמעות, ובצעקתו יוציא הבל ורוח דקדושה ומבטל ההבלים ורוחות הטומאה, וסימניך וברוח שפתיו ימית רשע. ועל זה מרמז בכה תבכה בלילה וכו', רצה לומר מי גרם לה שאין לה מנחם בשביל שבכה תבכה. אבל דמעתה על לחייה נשארה על לחייה שאינה משימה על מצחה ועל כן העון אינו נמחה.

(קרבן שבת, דובר שלום)

ביומא דדינא (ראש השנה) בא השר של ישראל הוא מיכאל המלאך לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לו, עד מתי לא תרחם על עמך ישראל, ואומר לו הקדוש ברוך הוא יבא הס"מ ויטעון טענותיו נגדך, מיד בא הס"מ וטוען אכתי לא מעלי, ועדיין אינן ראויין לגאול, וטוען מיכאל לפני הקדוש ברוך הוא עשה למען הטובים שבהם למען הצדיקים שבהם, מיד נשתתק הס"מ וקורא הס"מ לזוגתו לילית הרשעה, והיא מביאה כל הסדינים של ישראל המלוכלכין בטיפות רע לבטלה רחמנא ליצלן לפני הקדוש ברוך הוא, מיד יבואו מלאכי דין גונדא דיליה גונדא גונדא ואז נשתתק השר שלנו הוא מיכאל המלאך, ורמזו זאת במאמר הכתוב כי ינצו אנשים יחדיו היינו המלאך מיכאל והס"מ, וקרבה אשת האחד (לילית) להציל את אישה (הס"מ) מיד מכהו (מיכאל השר הגדול שיש לישראל), ומה תעשה היא והחזיקה במבושיו רחמנא ליצלן להראות העון המר הזה של הוצאת זרע לבטלה רחמנא ליצלן. אז אמר הכתוב וקצותה את כפה, ובמה תקוץ את כפה לא תחוץ עיניך, רצה לומר שלא תחוס על עיניך רק לבכות הרבה ותרגנה העין דמעה על זה החטא החמור והמר הזה, על ידי זה יכול להיות לו תיקון, ועל ידי הדמעות הוא מתרצה לפני השם יתברך כי הוא מלך מתרצה בדמעות.

(אהל יעקב בדרוש ימים נוראים)

מלאתך ודמעך לא תאחר וגוי (שמות פרק כ"ב פסוק כ"ח)
 אם מלאת חס ושלום אותך בתאוות ובאת חס
 ושלום לידי הוצאת זרע לבטלה, ודמעך לא תאחר, על ידי זה
 יש תקוה, דמעות עיניך לא תאחר כי אם לא, חס ושלום בכור
 בניך תתן לי כדאיתא במסכת דף י"ד.

(אור פני משה)

שפתי כהן על התורה פרשת תצא. כי תהיין לאיש שתי נשים
 האחת אהובה והאחת שנואה וגוי יש לפרש פרשה זו
 על אשתו הראשונה של אדם, ועל לילית הרשעה הן שתי נשים.
 ולפי שאחד מן אלף ניצול מחטא זה הוצאת זה לבטלה באה
 התורה להזהיר שלפחות טיפה הראשונה ישמור אותה, וזה
 והיה הבן הבכור לשניאה כדי שביום הנחילו את בנו שהוא
 יום המיתה יהיה הוא גובר על אותן שדין ורוחין ולילין
 שבאים מחמת אותן טיפות של זרע שהן נגעי בני אדם, והם
 רוצים להתחבר בעת הקבורה, ואין יכולין מפני שהתגבר
 עליהם הבן הבכור. וזהו **סוד הפסוק פלגי מים ירדו עיני על**
לא שמרו תורתך כי עינים דמעו דמעה שפגמו בברית בראיות
 עין רואה, והלב חומד, וכל מעשיך, הכל בגרם ראייתה עין
 שמביא את האדם לידי קרי, והדמעות הם תיקון קרי, כי הזרע
 בא ממות, וכן הדמעות באים מן המות, לכן צריך אדם
 להתפלל דוקא בדמעות וכן כשהוא בוכה על חורבן בית
 המקדש.

(קב הישר)

וזה כוונת הפסוק פני ה' בעושי רע הם המוציאים זרע
 לבטלה והוא נקרא רע, ותיקונו צעקו וגוי להתפלל
 בזעקה ובכיה, ועל כן דוד המלך עליו השלום שהיה ראש
 המתקנים חטא אדם הראשון שחטא ופגם בברית קודש,
 שהיה כל תפלותיו בבכיה כמו שכתוב סורו ממני כל פועלי און
 (הידוע זרע לבטלה) כי שמע ה' קול בכי.

מצאתי בספר קרבן שבת שכל עונותיו של אדם נרשמים הם על מצחו של אדם ומסתלקות בהגיע נשמה יתירה בשבת, חוץ מהחוטא בהוצאת זרע לבטלה, שעון זה נרשם על המצח, ואין מסתלק מעליו אפילו בשבת, ועל כן איתא בשלי"ה כי החטא בחטא זה יאמר בוידוי שלו לך ה' הצדקה² ולנו בשת הפנים. כי הוא הדבר אשר דברנו, שאף בשבת יש לו על הפנים הרשימה מעון זה, ולא נסתלק ממנו עד שיעשה תשובה. אבל כשמתפלל בדמעות ובכי ירחיץ את מצחו בדמעות הללו ואז ימחוק עונו ושב ורפא לו.

(יסוד יוסף)

ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אותו
(משפטים פרק כ"ב פסוק ל')

רמז אם אתם תהיו גדורים מן העריות ותהיו משומרי הברית, אז לא יאונה לצדיק כל און ורגלי חסידיו ישמור לבלי יהיו נכשלים חס וחלילה במאכלות אסורות, כי מי שפוגם בריתו נכשל חס וחלילה במאכלות אסורות.

מי שנכשל בפגם הברית נכשל במאכלות אסורות

מי שנוטר את הברית, הקדוש ברוך הוא שומרו ומשגיח עליו

(ב) ראה פירוש רש"י (דניאל פרק ט פסוק ז): לך ה' הצדקה, כלומר משפטיך ופורענות שהבאת עלינו הדין והצדק עמך. ולנו בושת הפנים, כדי אנו להתבייש על המאורע לנו כי אנחנו גרמנו לעצמנו. כיום הזה, כאשר אנחנו רואים היום.

ואיתא במסכת סנהדרין (דף צג עמוד א): אמר רבי תנחום בר חנילאי: בשעה שיצאו חנניה מישראל ועזריה מכבשן האש באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהן של ישראל על פניהם, אמרו להם: יש לכם אלוה כזה, ואתם משתחווים לצלם? מיד פתחו ואמרו (דניאל ט'), לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים כיום הזה.

שלא יכשל במאכל של איסור וטריפה, כי אי אפשר לזכות שיהיה האכילה בקדושה כראוי אם לא מתקן מקודם קדושת הברית כראוי, שכן מצינו ביחזקאל הנביא (ד' י"ד) שאמר הנה נפשי לא מטומאה לא הרהרתי ביום, ובאתי לידי טומאה בלילה. ונבילה וטריפה לא אכלתי (וחולין דף ל"ו), נשמע מזה, דמי שנכשל בפגם הברית נכשל במאכלות אסורות.

וזהו פירוש הזוהר פרשת משפטים (דף קכ"א) טרף נתן ליראיו, מדה זו (פרישה מטריפה) לא יהיבנא לאזדהרא כו' אלא לאינן דחלי חטאי דחלי שמיא ודחלין ליה וכו', רצונו לומר שהקדוש ברוך הוא שומר את חסידיו ויראיו שלא יהיו נכשלין חס ושלום במאכל של איסור וטריפה, כידוע שאין הקדוש ברוך הוא מביא מכשול לצדיק בעניני אכילה, וכן כתיב ואנשי קודש תהיון לי, אם תהיון לי אנשי קודש נזהרין בשמירת הברית, אז ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, והקדוש ברוך הוא שומרו לבל יאונה אליו רעה חס ושלום. וזה טרף נתן, פרישת טריפה נתן הקדוש ברוך הוא ליראיו שלא יכשלו בו חס ושלום, לפי שיזכור לעולם בריתו, ששמר בריתו לעולם.

(נועם מגדים)

בספר אמרי צדיקים, דברי גאונים (עמוד ה'), **דאם השוחט כשר אליהו הנביא בעיר, שוחט רע מלאך המות בעיר,** אם השוחט ירא שמים כדבעי, אז אליהו הנביא בעיר, ואם אינו כהוגן, אז מלאך המות בעיר, ובסי אור ישראל בפתיחה פירוש בזה דבר נפלא מה שאמרו חז"ל **כלבים שוחקין אליהו בעיר, כלבים בוכין מלאך המות בעיר,** דהיינו כשהשוחט ירא שמים אז הכשרות לאכילה והטריפות להכלבים שזה מנת חלקם כמו שנאמר "לכלב תשליכון אותי", ועל כן שוחקין, ואם כן הרי זה סימן שאליהו בעיר, כיון שאכילת הבשר כהוגן, אבל אם שוחט שלא כהוגן ומאכיל

נבילות וטריפות לישראל חס ושלום אז גוזל חלק הכלבים ועל כן הם בוכין, ואז מלאך המות בעיר, חס ושלום.

ואם הרב אינו כשר ומעמיד שוחט שאינו כשר אז אומרים עליו ארור המן וזה טוב על הרב המכשיר (או הרב שאינו מעורר את אנשיו על ענין כשרות הבשר) דהרב הוא בבחינת המן שמאכיל לעם ישראל טריפות. גם אסור לילך על הלוי שלו ולהתעסק בקבורתו, כמו דאיתא **בטבח שהאכיל נבילות וטריפות מת במיתה משונה וכלבים לקקו דמו**, כדאיתא בירושלמי וזה לשונו:

המוכר טריפות בחזקת כשרות ומת בלי תשובה אסור לילך על הלוי שלו ולהתעסק בקבורתו

מעשה בטבח בציפורין שהיה מאכיל לישראל נבילות וטריפות, פעם אחת שתה יין ערב שבת עלה לגג ונפל ומת והיו כלבים מלקקין דמו, שאלו לרבי חנינא אי מותר להעביר המת משם, אמר להם כתיב **ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו**, וזה הי' גוזל הכלבים ומאכילן לישראל ועל כן הניחו אותו שם כי משלהן אוכלין (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ג, ילקוט פרשת אמור). וכן נפסק בהגהות אשר"י שמוכר טריפות ומת בלי תשובה אין מתעסקין בקבורתו, וזה לשונו:

המוכר טריפות בחזקת כשרות ומת בלי תשובה אסור להתעסק בקבורתו (הג"ה אשר"י פרק גיד הנשה סי' ט"ז). ואם רוצים לדעת מה יהיה עם הרב הצדיק הזה לאחר פטירתו ובמה יגולגל אפשר לראות **המעשה נורא שאירע בסלאווקיי מקצב שהיה מאכיל טריפות.**

(שחיטת ואכילת בשר כהלכתה חלק ב')

ידוע המעשה הנורא שאירע בתקופתנו לפני כארבעים שנה בסלאוואקיי בישוב סמוך לווישניץ, שהקצב דשם הי' מוכר לאחד מחשובי בעלי הבתים ולבסוף נחלה במחלה

מסוכנת ואז קרא לפני גסיסתו את הדיין של הקהלה והודה לפניו שהרבה שנים מכר בשר טריפה לישראל ואמר שזה בשר כשר. ואח"כ מת. וכשהחברה קדישא התחילו לחפור הקבר נתמלא הקבר עכברים. ורצו להבריא את העכברים ולא יכלו בשום אופן. וחפרו קבר אחר וגם זה נתמלא עכברים. וזרקו לתוך הקבר קש ועצים ועשו שריפה גדולה ושמעו קולות בכי ומרוב פחד ברחו משם החבריא קדישא ואח"כ שוב נתמלא הקבר עכברים ובאו לפני הרב ושאלו אותו מה לעשות והשיב שישכיבו את המת כך בקבר ושמו את המת בתוך הקבר מתוך בכיות על החרפה של המת ותכף שהשכיבו אותו בתוך הקבר התנפלו עליו העכברים ואכלוהו כולו רח"ל. המעשה הזאת נתפרסמה בכל הסביבה ורבים עשו תשובה.

(נפש ישעי' על מאכלות אסורות)

צער גלגול - למאכילי טריפות

בספר הגלגולים של האר"י ז"ל (דפוק פראנקפורט דף ל"ט ע"א ד"ה והמדבר) כתוב שזה המאכיל טריפות ליהודים מגולגל בעלי העצים, וכשהרוח נושבת ומכה עליה זהו צער גדול, וסופו של העונש שהעלה נופל על הרצפה, והצער הוא בדיוק כמו המות, זה יכול לחזור על עצמו 100 פעם ויותר, כל זה לפי כמה שנים שהוא האכיל טריפות.

(שכר ועונש חלק א' פרשת ויגש, ברוקלין תשס"א)

לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמם

(משפטים פרק כ"ג פסוק א')

לא תקבל לשון הרע אז אל תשת ירך עם רשע, אז לא יהיה לסמ"ך מ"ם הרשע שליטה עליך להביאך לידי עבירה זו.

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך

לא תבשל גדי בחלב עמו

(משפטים פרק כ"ג פסוק י"ט)

אם תהיה זהיר שלא תאבד טיפה הראשונה חס וחלילה אז לא תבשל גדי בחלב אמו. רצה לומר, לא תגרום שימותו חס וחלילה בנים הקטנים.

(זוהר חלק ב' פרשת משפטים דף קכ"ה עמוד א', ועייין לעיל על הפסוק מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי, עיין שם)

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו

ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך

(משפטים פרק כ"ג פסוק י"ג)

רצה לומר, מדת היסוד שנקרא כל, כידוע, תהיו נשמרים שלא תפגמו בה חס וחלילה ואז ושם אלקים אחרים לא תזכירו.

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדן ה'

(משפטים פרק כ"ג פסוק י"ז)

ראה בזוהר (חלק ג' פרשת שלח לך דף קסה עמוד ב', (וראה לעיל בפרשת נח על הפסוק, את אלוקים התהלך נח), כל מי ששומר ברית קודש מתחברת בו השכינה ושורה עליו, ועל כן כתוב את האלקים התהלך נח. וכי מי יכול ללכת עמו. אלא כל מי ששומר ברית קודש מתחברת בו השכינה ושורה עליו.

עוד שם: כל אלו שומרים הקיום הקדוש צריכים להראות לפני המלך, שהרי לא נראים אלא כדי להראות שהם בני מילה קדושה, ועל כן יראה כל זכורך, אלו בני הקיום הקדוש. דייק גדול הישיבה זכורך, ולא זכרך, שהרי זכר כתוב ולא זכור, מהו זכורך, אלא כל אלו ששמרים קיום קדוש ולא חוטאים בו, אלו הם בני המלך, שבכל יום משתבח בהם וזוכר

אותם תדיר. ועל כן זכורך, אותו שיש בו קיום קדוש. שזוכר אותם המלך בכל יום, שאין שבח לפני מלך עליון (אלא) כמי ששומר ברית זו, ועל כן צריך שיראו שלש פעמים בשנה לפניו.

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא

(משפטים פרק כ"ג פסוק כ"ו)

ימיך בגימטריא **המילה** בזכות שמירת הברית, הקדוש - ברוך - הוא ממלא שנותיהם של צדיקים, כי אם חס ושלום פוגם הברית קודש, כתיב (צפניי ג'), והכרתי את האדם מעל פני האדמה, **סופי תיבות מילה**, וכן כתיב במבול "אמחה את האדם מעל פני האדמה, סופי תיבות **מילה**, וכן כתיב שם וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם וגו', סופי תיבות **מילה**. ולכן אמר הכתוב לא תהיה משכלה ועקרה בארצך אם בתנאי את מספר ימיך אמלא שתשמור על הברית קודש. ה'

עוד אפשר לרמז דהנה בתיבת **ימיך** יש ב' יודין ואותיות **מ"ך**, בא לרמז, דהנה ב' יודין הם כנגד ב' עינים, ואותיות **מ"ך** לרמז שיסתכל למטה ולא למעלה. (ועיין לעיל בפרשת בראשית באריכות).

ויקח את ספר הברית

ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע

(משפטים פרק כ"ד סימן ז')

הוא סוד המילה וכו'.

(עיין ש"ך על התורה)

ויקח את ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו

כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע

(משפטים פרק כ"ד סימן ז')

נעשה ונשמע הוא סוד מילה ופריעה, כאשר ביארנו לעיל

מספר ש"ך על התורה.

ויכתוב משה את כל דברי ה' וישכם בבקר ויבן מזבח תחת
ההר ושתיים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל

(משפטים פרק כ"ד פסוק ד')

סופי תיבות מילה. וכמו שכתוב בפרשת וילך (פרק לא פסוק
ד"ט), ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את
בני ישראל שימה בפיהם, סופי תיבות מילה, לרמז כי שמירת
הברית הוא סיבה לקיום כל התורה, כמבואר בזוהר, שמדת
היסוד נקרא כל כידוע.

ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית
אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה

(משפטים פרק כ"ד סימן ח')

ראה ספרי זוטא (פיסקא ט), במדבר רבה (פרשה ט), על
הפסוק "והשביע אותה הכהן": זה שבועה שהשביעים
שיקיימו את התורה כמה דתימא (שם שמות כד) הנה דם
הברית אשר כרת ה' וגו', ואין ברית בלא שבועה וכך אמר להם
משה אם קיימתם שבועת הברית, אם לא שכב וגו'. (ראה זוהר
חדש חלק ב' (מגילת שיר השירים דף כא עמוד א, יבמות (דף מו עמוד ב).

איתא בתלמוד ירושלמי מסכת נדרים (פרק ג דף לז טור ד):
דבר אחר: גדולה מילה שאילולא היא לא ברא
הקדוש ברוך הוא את עולמו שנאמר כה אמר ה' אם לא בריתי
יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתני דבר אחר: גדולה
המילה שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה שנאמר הנה
דם ברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה.

ונסיים בדברי סדר רב עמרם גאון סדר מילה, וכך אמר מר
רב צדוק גאון ז"ל, מביאין לפנינו מים ובהם הדס
ומיני בשמים שריתן נודף יפה יפה, ומוהלין את התינוק על

המים שיפול דם המילה לתוך המים, ורוחצין בהן ידיים כל הנועדים. כלומר זה דם הברית שבין המקום לאברהם אבינו.

וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל

משה ביום השביעי מתוך הענן

(משפטים פרק כ"ד פסוק ט"ז)

סופי תיבות מילה. כי בזכות שמירת הברית נכנס למחנה שכינה נכנס בענן ונתקדש בענן.

על ידי שמירת הברית הוא זוכה להיות מרכבה

ליסוד דקדושה, ולהיות גם כן מרכבה לשכינה,

ולהיות עבד נאמן לה'

כתיב (בראשית פרק מ"ה פסוק מ"ג) והגדתם לאבי את כל

כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם. וצריך להסבר

מהו כוונתו בזה, דהרי בתיבת כל כבודי נכלל הכל. ואפשר

לומר כי אצל יעקב הצדיק לא יהא לו זאת נחמה מה שבנו הוא

מלך, ויש לו עושר ונכסים, כי עדיין יהיה לבו נאנח ודואג

מיראה אולי כבר משוקע בטומאות מצרים מה שפגם ביסוד,

משום הכי אמר להם "והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים"

רצה לומר כבוד השכינה, ואת כל אשר ראיתם שהשכינה

שורה עלי. ובמה ידעו שהאמת אתו לפי שהראה להם שהוא

מהול רצה לומר שהראה להם סימן על זה שראוי שהשכינה

תשרה עליו², והוא סימן שלא פגם ביסוד, ועדיין עומד בצדקו

ובזה יתנחם מדאגתו.

ג) כדכתיב (דברים פרק כ"ג פסוק ט"ו) והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, כי על ידי פגם הברית השכינה תסתלק מעליו, ומכלל לאו אתה שומע הן אם נזהר בשמירת הברית אז השכינה שורה עליו. (ועיין בשאלות ותשובות משיב דבר חלק א' סימן מ"ד).

ויש לרמוז בזה (בראשית פרק כ"ח פסוק מ"ז) אכן יש ה' במקום הזה, בגימטריא ברית. שאם לא פגם בריתו, אז יש ה' במקום הזה, והשכינה שורה עלי. ועל כן היה י"ג דברים בתרומת המשכן, כנגד י"ג בריתות שנכתרו על המילה, לרמוז, כי כמו שהמשכן שם היה השראות השכינה, כן מי ששומר הברית נעשה מרכבה וגופו נעשה משכן להשראות השכינה, ונעשה מרכבה לצדיק ת"י עלמין[ווערט מען לעבעדיג פרוס].
(זכר לצדיק)

(ד) כדכתיב (תהלים פרק ק"א פסוק ו') עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי, הולך בדרך תמים הוא ישרתני, מי שהוא שומר הברית נקרא תמים, הכוונה על ידי שיקיים שמירת היסוד כראוי, יש לו יתד נאמן לזכות להיות עבד נאמן לה', ולקיים כל תרי"ג מצות, כי הולך ראשי-תיבות לשמור ולעשות ככל התורה.

בעזרת השם יתברך

סדר תרומה

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה
מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי
(תרומה פרק כ"ה פסוק ב')

"לי תרומה" אותיות **מילה תר"ו**. על ידי שמירת הברית
זוכה לקיים תר"ו מצות נוסף על ז' מצות בני נח.
(ייטב לב, ועיין בעוללות אפרים ובילקוט סופר)

י"ג דברים בתרומת המשכן

(עיין רש"י), כנגד י"ג בריתות בפרשת המילה. כי השומר
בריתו זוכה להיות משכן ומרכבה לשכינה. (עיין לעיל
בפרשת משפטים על הפסוק וישכון כבוד ה' על הר סיני (משפטים פרק כ"ד פסוק
ט"ז).

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם
(תרומה פרק כ"ה פסוק ח')

עיין זוהר רעיה מהימנא (חלק ד' פרשת פנחס דף רל"ז עמוד ב').
ואיתא בילקוט שמעוני (מלאכי רמז תקפז), וראו כמה
חבבתי אתכם שהנחתי כלם, ואמרתי לכם עשו לי יריעות עזים
שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כי תאמר אדום
רוששנו, פילוסוף אחד שאל את ר' אליעזר לא כך אמר הנביא
המה יבנו ואני אהרוס, והלא כל הבנינים קיימין, אי"ל רבי
אליעזר לא דבר הכתוב כנגד הבנין אלא כנגד העצות כל מה
שאתם יושבין ומחשבין בלבבכם לבנות עלינו ולכלותנו הוא
הורס עצתכם, אמר לו חייך כך הוא, יושבים בכל שנה לבא
ולכלות אתכם וחד סב אתי ומבטיל ליה. **בן יכבד אב, זה**
בלאדן בן בלאדן, ועבד אדוניו נבוזראדן (כתוב במלכים ברמז
רמ"ג).

תאות השכינה לשרות על גופי הצדיקים

מובא באלשיך על הכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וזה תכלית הבריאה שכל אחד מישראל יעשה עצמו כסא ומרכבה לשכינה.

יאמר אפילו אלף פעמים ביום,
הריני עושה את עצמי כסא ומרכבה לשכינה

"קבלתי ממורי (הוא רבי ר' אלימלך מליזינסק זי"ע), בכל עת שהוא לומד יחשוב הריני עושה את עצמי כסא ומרכבה לשכינה, כדאיתא בישערי ציון בתקון הנפש, ואפילו אלף פעמים ביום יאמר כן, ואמר מורי ורבי נרו יאיר כי הגוף מתקדש מאד בזה, וכשירגיל עצמו בזה יטהר מחשבתו ויסור ממנו הרהורי עבירה ויזכה להתפלל במחשבות קדושות ומקדש עצמו כמו בתעניות וסגופים.

(דרכי צדק)

"לעולם יהא תפלה זו שגירה בפי כל אדם, רבונא דעלמא זכני להיות כסא לשכינה".

(ספר הקדוש יסוד יוסף, רבו של מחבר הספר הקדוש קב הישר)

"כי כשהגוף הוא בקדושה נעשה כסא לשכינה", **כי זה הוא חשק ותאות השכינה, לשרות על גופי הצדיקים.**

(קב הישר פרק נ"א)

בטבעות הארון יהיו הכדים לא יסורו למנו

(תרומה פרק כ"ה פסוק ט"ו)

ראשי תיבות מילה. עיין זוהר פרשת אחרי שעל ידי שמירת הברית אתקשרן דא בדא אורייתא וקודשא בריך הוא הלוחות והשכינה.

ויהיו תאמם מלמטה ויחדו יהיו תמים על ראשו **אל הטבעת**
האחת כן יהיה לשניהם לשני המקצעת יהיו

(תרומה פרק כ"ו פסוק כ"ד)

דא טבעת^נ דאות ברית מילה, דאיהו שיעור לכל ערין לתתא.
 (זוהר תיקונים תיקון נ"ו)

ונתתה אותה **על ארבעה עמודי שטיים** מצפים זהב וויהם זהב
 על ארבעה אדני כסף

(תרומה פרק כ"ו פסוק ל"ב)

סופי תיבות **מילה**. לפי דכתיב והבאת שמה מבית לפרוכת
 את ארון העדות וגו' כי השומר בריתו נקרא קדוש
 וזוכה לרוח הקודש ולעבוד העבודה לפני ולפנים ככהן גדול.

השמטה 271

השומר ברית זוכה לראות בנין בית המקדש בימיו

כדכתיב (ישעיי פרק נ"ו) כל שומר שבת מחללו ומחזיקים
 בבריתי, ושומר ידו מעשות כל רע, בשמירת
 הברית, אז מיד והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית
 תפלתי וגו'.

איתא במסכת זבחים (דף קי"ב) קדשים קלים ומעשר שני
 שהיה במשכן שילה, היו נאכלים בכל הרואה, כי
 משכן שילה היה תחלת הקדושה בחלקו של יוסף. ואמרו
 חכמינו זכרונם לברכה עין שלא ראתה ליהנות וליזון מדבר
 שאינו שלו תזכה ותאכל בכלה רואה במלא עינים. רבי יוסי בר
 חנינא אומר וכו' תזכה ותאכל בין השנואים, שקדשי משכן

(א) פירוש הזוהר: זו טבעת של אות ברית מילה, שהוא שיעור
 לכל עריות למטה.

שילה שבחלקו של יוסף היה נאכל אף בגבול שאר השבטים
ששנאוהו.

(פרי צדיק)

ויש לרמז בזה פסוק (זכריה פרק ו' פסוק ט"ו) ורחוקים
יבאו ובנו בהיכל ה' וידעתם כי ה' שלחתני, סופי-תיבות
מילה, עיין מצודת דוד שפירש שקאי על בנין העתיד, ואמר
שכוונתו **שבזכות שמירת הברית יזכו לבנין הבית היכל ה'**
הוא הבית המקדש.

עוד רמז (יחזקאל פרק מ"ה) כתיב לכהנים משרתי המקדש
יהיה ראשי-תיבות **מילה**, כי שומרי הברית יזכו לעתיד
ג"כ להיות כהנים משרתי המקדש ולהקריב קרבנות.

(בית יצחק)

בעזרת השם יתברך

סדר תצוה

ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון
(שמות כ"ח, י"ב)

כתיב (שמות כ"ח, י"ב) ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון. שמותים לפני ה' עיל סופי תיבות מיל"ה, לפי שהאפוד היה בא לצורך פרנסה טובה על כן מרומז בו מילה, כי על ידי שמירת הברית בא פרנסה.

ועל כן איתא במסכת סוטה (דף ל"ו ע"ב) שאמר לו יעקב ליוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני האפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות דכתיב רועה זונות יאבד הון עד כאן לשונו. וקשה הא על אבני החושן נמי היו כתובין כל השבטים, ומדוע התרה בו רק על אבני האפוד. אך משום דהאפוד בא על פרנסה ואם חס ושלום יהיה רועה זונות יאבד לו ענין הפרנסה.

(העמק דבר)

והטור השני נפך ספיר ויהלם

(תצוה פרק כ"ח פסוק י"ח)

אותיות מילה. רמז מי שהוא שומר בריתו הוא תחת כסא הכבוד.

(ש"ך על התורה)

והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משוכצים יהיו במלואותם

(תצוה פרק כ"ח פסוק כ')

רצה לומר, מלו אותם, היינו שהזהב שהוא מורה דין נעשה משובץ בחסד וברחמים בזכות שמירת הברית.

(ש"ך על התורה)

ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אותם על שתי כתפות האפוד
מלמטה ממול פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב האפוד
(תצוה פרק כ"ח פסוק כ"ז)

סופי תיבות **מילה**. גם אפד גימטריא **מילה**. ידוע כי כל
ישראל נקראו על שם יוסף (עמוס ה' ט"ו) שארית
יוסף. ולכן היו מפותח על שתי אבני שהם (שהם אבני יוסף ולכן הם
אבני יוסף לפי שה"ם אותיות הש"ם, כי ויהי ה' את יוסף, והשם מעיד עליו
שמר בריתו, כדכתיב (תהלים פרק כ"א פסוק ו'), עדות ביהוסף שמו) שנים
עשר שבטי ישראל שנקראו על שם יוסף לפי **שבזכות שגדר**
עצמו מן הערוה, גדרו עצמן כל ישראל במצרים מן הערוה,
ולכן נרמז במלת אפד גם כן מילה, לפי שהאפוד מכפר על
עבודה זרה. ועיין בזוהר הקדוש מובא לעיל, שהפוגם בריתו
עובר על לא תעשה לך פסל.

ועיין עוד בעקידה שער ששי, כי עבודה זרה מכונה לניאוף³,
ולכן נרמז ענין שמירת הברית כמה פעמים בפרשה זו.
ופתחת עליהם שמות בני ישראל ששה משמותם וגומר סופי
תיבות מ"ל.ה. וכן בחשן, והאבנים תהיין על שמות בני
ישראל שתיים עשרה, סופי תיבות מ"ל.ה. וכן ונשא אהרן את
שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון, סופי תיבות מילה.

ועוד שכל בגדי כהונה באים לכפר ולתקן עון פגם הברית,
דאיתא בגמרא ערכין (דף ט"ז) כתונת מכפרת על

(א) ראה זוהר חלק ב' פרשת יתרו (דף ע"ד עמוד א'), ושם
בפרשת פקודי (דף רכ"א עמוד ב'), ובחלק ג' פרשת ויקרא (דף י"ד
עמוד א'), ובפרשת פנחס (דף רי"ג עמוד ב'), ובמדרש הנעלם חלק
א' פרשת וירא (דף ק"ו עמוד ב'), אמר רבי יהודה למה זכה יוסף
לאותה המעלה והמלכות, בשביל שכבש יצרו דתנינן כל הכובש
את יצרו מלכותא דשמיא אחיל עליה, וכו'.

(ב) ראה זוהר מגילת רות דף ל"א עמוד א', וכן מובא במדרש.

תיקון סדר תצוה הברית קג

שפיכות דמים, מכנסים מכפרים על גילוי עריות. מצנפת מכפרת על גסי הרוח, אבנט מכפר על הרהור הלב, חשן מכפר על עוות המשפט, שנסתמו ממנו השגות התורה ואפילו הפשט אינו מבין. אפוד מכפר על עבודה זרה כנזכר לעיל, מעיל מכפר על לשון הרע, ציץ מכפר על עזי פנים.

וירכסו את החשן מטבעתו אל טבעת האפוד בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפוד

(תצוה פרק כ"ח פסוק כ"ח)

ראשי תיבות **מילה**. כי לכן היה מלפניו החשן ומאחוריו האפוד, והיה מוקף מלפניו ומאחוריו בשמות השבטים, ובזכותם היה שורה עליו השכינה, ועל כן היה צריך הכהן הגדול להיות שמור וזהיר מאחוריו שלא יפגום בריתו חס וחלילה, ושלא ישלוט עליו מלפניו ומאחוריו, כמו שאנו מתפללין והסר שטן מלפנינו ומאחורינו.

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חותם קודש לה'

(תצוה פרק כ"ח פסוק ל"ז)

רמז שבא לכפר על שמירת הברית שנקרא **חותם קודש**.

(עוללות אפרים, ועיין בספר טהור רעיונים)

וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם לכהן לי לקח פר אחד בן

בקר ואילם שנים תמימים

(תצוה פרק כ"ט פסוק א')

באיזה זכות היה אהרן נכנס לבית קדשי הקדשים, אר"ח

בנו של ר"י זכות המילה נכנס עמו שמירת הברית.

(מדרש מצוה)

ונועדתי **שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי**

(תצוה פרק כ"ט פסוק מ"ג)

בסופי תיבות "שמה לבני ישראל" יש אותיות **מילה** ובתיבת

הברית

סדר תצוה

קד תיקון

"ונקדש בכבודי" יש אותיות **שד-י** בסופי תיבות כידוע בזכות שמירת הברית שנרמז בשם **שד-י** הקדוש-ברוך-הוא שורה בתוך בני ישראל, (ראה לעיל בסדר בראשית).

בעזרת השם יתברך סדר כי-תשא

העשיר לא ירבה והרל לא ימעיט **ממחצית השקל**
לחת את חרומת ה' לכפר על נפשתיכם
(תשא פרק ל' פסוק ט"ו)

ראשי תיבות **מילה**. ידוע כי המחצית השקל היה לכפר עון
מעשה עגל, ושם היה השחתת הברית כדרשת חכמינו
זכרונם לברכה ויקומו לצחק.

ויאמר ה' אל משה קח לך סמים **נטף** ושחלת וחלבנה סמים ולבנה
זכה בד בכר יהיה
(תשא פרק ל' פסוק ל"ד)

נטיפת דם המילה וכו'.

(עיין חומת אנך)

ושמרו בני ישראל את השבת **לעשות את השבת**
לדרתם ברית עולם
(תשא פרק ל"א פסוק ט"ז)

ר"ח אמר לעשות את השבת דבר שהברית כרותה לו ואיזה
זה **המילה**, (ילקוט שמעוני), רצה לומר, ששמירת השבת
היא תיקון לפגם הברית.

השמטה ABC 277

אם שומר אות ברית ואות שבת איהו
בצלמנו כדמותנו ואם לאו לאו

איתא בתיקוני זוהר (תיקון ט"ז) אם נטר אות ברית
בתרווייהו (בערלה ובפריעה) איהו בצלמנו כדמותנו

ואם לאו לאו. אי מקיים זכור ושמור בשבת איהו בצלמנו כדמותנו ואם לאו לאו.

וכן מצינו בנחמיה (י"ג) כשהיו נכשלים וחוטאים ונשאו נשים נכריות, וחללו את השבת במקח וממכר, וכאשר נחמיה רצה שיתקנו עון פגם הברית, צוה להם ראשית לקדש את יום השבת (שם י"ג כ"ב) ואחר כך הפריש מהם אתה נשים הנכריות (שם י"ג כ"ה ל').

לכל אחד מישראל יש שלשה אותות: אות תפילין ואות שבת ואות ברית קודש

ידוע שלכל אחד מישראל יש שלשה אותות: אות תפילין ואות שבת ואות ברית קודש. ואות תפילין נחתם באות שדי כידוע, וכן אות ברית נחתם בשם שדי כדאיתא בתיקונים, דברית מילה שדי מלבר והוי' מלגאו. לפי שהשם הזה הוא המגרש ומכניע כל החיצונים הרצים אל האדם לפגוע בו, ועל כן מי שהוא נושא תפילין על ראשו, נושא חותם המלך מלכי המלכים עליו, ומי הוא אשר לא ייראו ויזיע ויתבהל ויתפחד מחותם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולכן נחתם גם כן שם שדי בכל פתחי בתי בני ישראל שלא יקרב זר אל בתי בני ישראל, והוא ראשי-תיבות שומר דלתות ישראל שלא יכנס בהם ערל וטמא כי הוא אות וחותם המלך.

הטעם שהשם שדי נרשם בבשרנו

ועל כן הוא נרשם גם כן בבשרנו שיהיו הכל מתפחדים ויראים מחותמו יתברך, המורה שאנחנו עבדיו והוא אלקינו ואין לזר אתנו. וגם זה כשהוא בשליחות שלא יפגום אות בריתו בביאות האסורות או בהוצאת זרע לבטלה חס ושלום במזיד או בשוגג כי אז חס ושלום אם פגם בריתו נאבד ממנו השמירה הזאת, בסוד שמלתך לא בלתה מעליך, כל זמן שרגלך לא בצקה. כי בעת שאדם נימול נותנין לו לבוש מן

השמים להתלבש בו, והוא לבוש אורה לנשמתו מאור קדושתו יתברך שיסייעו לעבודת בוראו, וזה הלבוש מתקיים עליו כל עוד שלא פגם בבריתו, וכאשר הוא פוגם בבריתו נאבד ממנו הלבוש הזה. וכן בשמירת שבת אות ברית הוא לנו שהוא עבדא דמלכא ונחתם בחותמו, ולא ישלוט בו אומה ולשון בשום פנים, וכן כל בחי' החיצונים והקליפות יראים ממנו ולא יגשו אליו ואין להם אחיזה בשום פנים.

מה שנרשמו ישראל בשלשה אותות האלו ולא די באחד מהם

ואמנם מה שנרשמו ישראל בשלשה אותות האלו ולא די באחד מהם, נראה כי ידוע שכל הדברים שבעולם מקטן ועד גדול בכל הבחי' כולם נכללו בכלל בבחי' שלש קוין שהם ימין ושמאל ואמצע, ועל כן ביטול הקליפות והכנעתם הצריך בכל יום ויום ורגע ורגע צריך להיות בשלש בחינות שהם ביטול דכר ונוקבא ודכר הממצע אותם [הם סמך מ"ם ולילית ונחש הממצע אותם]. ונגדם הם שלש אותות האלו, כי אות ברית הוא ביטול הנחש הממצע אותם, כי גם הוא בבחי' הממוצע שהוא המשים שלום בבית לחבר דכר ונוקבא [וידוע כי הנחש בא על חוה והטיל בה זוהמא, ולכן תאוה זאת גברה על כל התאות] ועל כן אות הזה אות ברית קודש נחתם בבשר אדם שלא יזוז ממנו לעולם רגע כמימרא תמיד כל היום, בחול ובשבת לא יזוז ממנו חותם הזה, לצד שהאדם צריך בביטולם בכל יום תמיד בכל רגע ורגע, וחותם הזה של שם שדי הנרשם באות ברית, הוא ביטול נחש הממצע, שכח שלשתן בו.

החותם הזה כחומה על ישראל מכל סביבם, שלא יקרב זר בהיכלם

על כן החותם הזה אותיות חומת, שהמה כחומה על ישראל מכל סביבם, שלא יקרב זר בהיכלם, ולכן הם שני אותות

בכל יום להיות חותם בתוך חותם אחד מבפנים ואחד מבחוץ כדי לבטלם בכי הארתו על ידי הממוצע הכלול מכולם. ונוסף לזה נתן לנו שמו יתברך עוד שני האותות שהם עיקר ביטול הקליפה מדכר ונוקבא. ובימי החול הוא ביטול הדכר ביחוד ובשיתוף ביטול הממוצע שגם כח הנוקבא בו. ובשבת הוא עיקר ביטול הנוקבא, וכח הדכר נכלל בכח הממוצע, כי בקליפה כח הנקבא גדול וחזק מכח הזכר (ועיין באור החיים פרשת ויחי על פסוק אוסרי לגפן) ולזה אין כח בחול להכניע הנוקבא דקליפה כל כך ואינה נכנע רק הזכר והנוקבא מרחיק על ידי הממוצע. מה שאין כן בשבת קודש שאור הקדושה גדול מאוד מאוד ואז כח להכניע הנוקבא דקליפה, וממילא נכנע גם הזכר היותר קל ממנה, ובפרט שהכל נכלל בהממוצע, ועל כן אין צריכין לתפילין בשבת.

והנה בשבת קודש יש ג' זמנים: ערבית, שחרית ומנחה, ובכל זמן נמצא קדושה יתירה, עד שבזמן המנחה נמצא הבהירות של הקדושה יותר מהזמנים שלפניו, ולכן נקרא רעוא דרעוין, כי בימות החול הוא בזמן המנחה דינין תקיפין, ובשבת הוא להיפך שאז הוא עת רצון ורעוא דרעוין, ואז הזמן היחוד הגמור כמו שאומרים אתה אחד וגוי וינוחו בס דכר ונוקבא, ועל כן אז העת המוכן יותר להכניע ולבטל הדכר והנוקבא דקליפה והנחש הממצע אותם. ועל כן אומרים ישו להון בנוקביהון היינו בנוקבא שלהם, ויטמרון בגו כיפין היינו בתוך הסלעים כי סלע אינו מצמיח. היינו שיחליטו בטומאותם ולא יהי' בס שום צמיחה ושום נקודה של אור של חיות הקדושה המחיה אותם, ומכוון שיהא נעקר מהם הנקודה של אמת, ויהי' כולו שקר, ולא יהיה להם שום עמידה וקיום, כי שקר לבד אין לו רגלים ולכן אז תיכף יתבטלו ויאבדו ויהיו נחלטים בטומאותם ולא יזיקו לישראל ולכל ישראל יהי' אור גדול.

ובאמת העולם צריך תמיד לשני בריתות, כי אז מוכרח הקדוש ברוך הוא להזכיר בריתו שכרת עם נח ועם בניו, ואחר כך עם אברהם יצחק ויעקב והוא ברית אבות. וזה שאמר את קשתי נתתי בענן וגוי, וראיתיהו לזכור ברית עולם והקשת מרמז לאות ברית, ולזה רמז הכתוב על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת, כי האותות האלה הם עדות לישראל שהם עבדי ה' הרשומים בחותמו, ועל כן על פי שנים עדים הנרשמים בכל יום ויום בישראל, או על פי שלשה עדים כי לעולם הם שלשה יומת המת כי הקליפה נקראת מת כנודע כי עיקר המיתה מהם ובהם הוא ובעדים הללו מתבטל ונכנע כחהמת (ששבירתן זו מיתתן) לא יומת על פי עד אחד כי בעד אחד לבד לא יומת הקליפה, וחס ושלום תתגבר כחה להתגבר על ישראל חלילה.

(באר מים חיים)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת

לדרתם ברית עולם

(תשא פרק ל"א פסוק ט"ז)

זו המילה. לדור תם שהם תמים בלא פגם וזה יהיה ברית עולם.

ביני ובין בני ישראל **אות היא לעולם** כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש

(תשא פרק ל"א פסוק י"ז)

אות ברית המילה אות דשבת אות דימים טובים אות דתפילין.

(תיקוני זוהר, ועיין לעיל בסדר בראשית)

הפסוק הזה שייך לפרשת יתרו

זכור את יום השבת לקדשו

(תשא פרק כ' פסוק ז')

איתא ברש"י שמות (פרק כ פסוק ז), **זכור**, זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. וכן (שמות לא יד) מחלליה מות יומת, (במדבר כח ט) וביום השבת שני כבשים, וכן (דברים כב יא) לא תלבש שעטנז, (שם יב) גדילים תעשה לך, וכן (ויקרא יח טז) **ערות אשת אחיך**, (דברים כה ה) **יבמה יבא עליה**, הוא שנאמר (תהלים סב יב) אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי. זכור לשון פעול הוא, כמו (ישעיה כב יג) אכול ושתו, (שמואל ב ג טז) הלוך ובכה, וכן פתרונו תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה, תהא מזמינו לשבת.

ואיתא בשמות רבה (פרשה כח), וכן דבור זכור את יום השבת לקדשו, ואומר (במדבר כח) וביום השבת שני כבשים בני שנה, דבור (ויקרא יח) **ערות אשת אחיך לא תגלה** (דברים כה) **כי ישבו אחים יחדו, וכלן אמרן בבת אחת הוי** וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר.

הפוגם בחילול שבת פוגם בברית

איתא בזוהר חדש^נ פרשת כי תשא, **זכור את יום השבת לקדשו ברזא דברית דאיהו יסוד דאחיז ביה יוסף ועל דא איקרי שבת**, דהא יוסף כל איקרי ושבת נמי איקרי כל, ועל כן הפוגם בחילול שבת פוגם בברית, וידוע כי חילול שבת הוא המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים כי רשות היחיד מקום הקדושה (רחב ארבעה אבות עשרה כמו שם הוי"ה שיש בו ארבע אותיות ומילואו עשרה אותיות יו"ד ה"י וי"ו ה"י) ורשות הרבים מקום החיצונים עלמא דפרודא. והנה המוציא זרע לבטלה גם כן מוציא מרשות היחיד ממוח מקום הקדושה

(א) זוהר חדש חלק א' פרשת כי תשא דף ע"ג עמוד ב'.

תיקון סדר כי-תשא הברית קיא

קדושת הנשמה למקום הטומאה והחיצונים שהם רשות הרבים ועל כן מאן דעביד הא עביד הא.

ויש לרמז בזה פסוק (ישעי' נ"ו ד') כי כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגוי' ומחזיקים בבריתי, אם ישמרו את שבתותי ישמרו את בריתי, ומכלל הן אתה שומע לאו באם לא ישמרו את שבתותי לא ישמרו את בריתי.

עוד רמז דאיתא בתיקוני זוהר, בראשית ירא שבת בראשית ברית אשהרי ששניהם מרומזים בתיבת בראשית.

בהרבה דברים שוה שבת למילה

עוד רמז דכתיב (שמות י"ט) ושמרתם את בריתי וכתיב (ל"א) ושמרתם את השבת. וכתיב (בראשית י"ז) זאת בריתי אשר תשמרו. וכתיב (ויקרא י"א) את שבתותי תשמרו. ועוד כי בהרבה דברים שוה שבת למילה, שבת נקרא אות וברית מילה נקרא אות, שבת שמא דקודשא בריך הוא והמילה שמא דקדושא בריך הוא חתום עליה ומרומז בפרשת נצבים (ל') נ"י **יעלה לנו השמימה** ראשי-תיבות **מילה** וסופי-תיבות **הוי"ה**, ושני אלו הם רק לבני ישראל כי עכו"ם ששבת וכו' וכן מילת עכו"ם אינו נחשב מילה אם לא גייר את עצמו ושניהם ניתנו במרה קודם מתן תורה.

(מפרשים)

וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים **לא ידענו מה היה לו**

(תשא פרק ל"ב פסוק א')

ראשי תיבות **מילה**. ידוע כי מעשה העגל היה גם כן פגם הברית כנזכר לעיל. והערב רב שלא שמרו בריתם הם עשאוהו עג"ל ר"ת יעריות יגזל ילשון-הרע. של"ה. **בכת גדול וביד חזקה**, רצה לומר, בזכות שמירת הברית וכו'.

(עייך בעוללות אפרים)

למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים

ולכלותם מעל פני האדמה

שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך

(פרק ל"ב פסוק י"ב)

סופי תיבות מילה.

המוציא זרע לבטלה נכרת מעל פני האדמה, ולא ישאר לו

לא נין לו, ולא נכד בעמיו

איתא זוהר (תיקון ס"יו) פוקד עון אבות על בנים³. מהכא

אשתמודע דבהווא אות דברית מילה חטא אדם וכל

(ב) הערה הזאת שייך להערה מספר 279 בתיקוני זוהר, התיבות של הפסוקים להדפיס מחדש הפסוקים בלי הנקודות. כתיב, שמות (פרק לד פסוק ז'), פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים.

הנה פסוק הזה, נמצא ד' פעמים בתורה:

א. שמות (פרק לד פסוק ז'), נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים.

פירוש רש"י: שמות (פרק לד פסוק ז'): **נצר חסד** - שהאדם עושה לפניו: **לאלפים** - לשני אלפים דורות: **עון ופשע** - עונות אלו הזדונות. פשעים אלו המרדים, שאדם עושה להכעיס: **ונקה לא ינקה** - לפי פשוטו משמע, שאינו מוותר על העון לגמרי, אלא נפרע ממנו מעט מעט. ורבותינו דרשו מנקה הוא לשבים ולא ינקה לשאינן שבים: **פוקד עון אבות על בנים** - כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, שכבר פירש במקרא אחר (שמות כ ד) לשונאי: **ועל רבעים** - דור רביעי, נמצאת מדה טובה מרובה על מדת פורענות אחת לחמש מאות, שבמדה טובה הוא אומר נוצר חסד לאלפים:

דרא דאתי בתריה, ודא הוא דקאמר פוקד עון אבות וגוי
כתיב (איוב פרק ל"א פסוק ט"ו) אם נפתה לבי על אשה וגוי
 ואחר עיני לבי הלך וגוי³, כ הוא זימה והוא עון פלילה,

פורענות אחת לחמש מאות, שבמדה טובה הוא אומר נוצר חסד
 לאלפים:

הרמב"ן בביאורו פירוש: (בראשית פרק ד פסוק יז): ונכתבו
 תולדות קין ומעשיו, להודיע כי השם ארך אפים והאריך לו, כי
 הוליד בנים ובני בנים. והזכיר כי פוקד עון אבות על בנים ונכרת
 זרעו. ורבותינו אמרו (שמות רבה לא יז) שחיה שנים רבות ומת
 במבול, ולא הוריד שיבתו בשלום שאול רק ראה בהכרת הוא וכל
 זרעו אתו:

ב. במדבר (פרק י"ד פסוק י"ח), ה' ארך אפים ורב חסד נשא
 עון ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים.

ג. דברים (פרק ה' פסוק ח'), לא תשתחוה להם ולא תעבדם
 כי אנכי ה' אלוך א-ל-קנא פקד עון אבות על בנים ועל שלשים
 ועל רבעים לשנאי.

ד. (דברים פרק ה' פסוק ט') ועשה חסד לאלפים לאהבי
 ולשמרי [מצותו], מצותי.

(ראה זוהר חלק ב' (פרשת יתרו דף צא עמוד ב), ובזוהר חדש
 תיקונים (חלק ב' דף צח עמוד ב').

ג) ועיין מסכת סוטה דף י' עמוד א'.

איתא בילקוט שמעוני (איוב רמז תתקיח), ברית כרתי לעיני
 ומה אתבונן על בתולה, בוא וראה צדקו של איוב, ומה אם בתולה
 שכל אדם רשאי להסתכל בה שמא ישא אותה, או ישיאה לבנו או
 לאחד מקרוביו, לא היה איוב מסתכל בה, על אחת כמה וכמה על
 אשת איש שאינו רשאי להסתכל בה, לפיכך אמרו חז"ל שאסור
 לאשה לצאת בתכשיטיה אף בחול לרשות הרבים, לפי שהעם
 מסתכלין בה, לפי שלא נתן הקדוש ברוך הוא תכשיטין לאשה
 אלא שתהא מתקשטת בהן בתוך ביתה, שאין נותנין פרצה לפני
 הכשר, וכל שכן לפני הגנב. אם נפתה לבי על אשה, אמר רבי
 יוחנן כל המזנה על אשתו אשתו מזנה תחתיו, שנאמר, אם נפתה

כי אש הוא עד אבדון תאכל, ובכל תבואתי תשרש, כי הבנים נקראים תבואתו של אדם.

וזה כוונת הפסוק (תהלים ל"ד) פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם. וקשה הרי הוי"ה הוא רחמים, אלא כי אין לך רחמים יותר מאב על בניו, והמה אכזרים לא ירחם, והורגין את בניהם בידיהם אשר זימה עשו, לא לבד שמידת הדין יענוש אותם אלא אף מדת הרחמים מסכים לזה ליתן דין עליהם, ועל כן פני ה' בעושי רע הרשעים האלה שחוטאין בעון זרע לבטלה שנקרא רע, ועל ידי כן המה רוצחי נפשות⁷ וגורמין להכרית מארץ זכרם דהיינו להמית את בניהם, ויהיה שם וזכרם נמח מן הארץ שלא יהא לו נין ולא נכד בעיו.

ורמז לזה כתיב (פרשת נצבים פרק כ"ט) פן יש בכם איש וגוי ללכת לעבוד את אלהי הגוים וגוי ומחה ה' את שמו מתחת השמים. הכוונה שלא יהיה לו נין ונכד כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה בספרי ריש פרשת תצא על פסוק כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים שלא יהא לו נין ונכד, אף המפר בריתו הרי הוא כעובד עבודה זרה. (עיין בזוהר שמות פרק ו').

(משכיל אל דל)

ד) ועיין ילקוט פרשת כי תשא, על הפסוק ורב חסד, וילקוט פרשת כי תבא, דהבא על נשג"ז עובר על י"ד לאוין וחייב כרת בידי שמים. זה מה שנאמר בתהלים (פרק ל"ד...) פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם. וכן כתוב (בתהלים פרק נ"ח...) אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם והמוציא זרע לבטלה נקרא אנשי דמים ששוחטים ילדיהם כמבואר בחז"ל. וכן כתיב בדור המבול אמחה את האדם מעל פני האדמה, סופי-תיבות מילה.

ביאור הסתירה שכתוב בתורה בפרשת יתרו בעשרת הדברות, כתיב פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים מוכח שגם האב בכלל המספר של דורות ובפרשת תשא כתיב על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים

איתא בשאלות ותשובות מהרש"ם (חלק ו סימן רלד), וזה לשונו: מכתבו הגיעני ומה ששאל סתירה בתורה, בפרשת יתרו בעשרת הדברות כתיב, פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים, מוכח שגם האב בכלל המספר של דורות, ובפרשת תשא כתיב, על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים, כבר ביאר הרמב"ן על התורה פרשת יתרו, דעל שלשים ועל רבעים שבפרשת תשא הוא פירוש של בני בנים וגם הוא בכלל, וכמו שכתוב באהבת ציון דרוש ד' מסברא עיין שם.

ומזה אני תמה על מה שכתוב בנו"ב (מ"ק חו"מ סי' ל"ח), במי שצוה ליתן עד דור רביעי מזרעו, איך יחשוב דור הרביעי, והשואל הביא ראיה מדכתיב דור רביעי ישובו וכו', והוכיח הנו"ב שדעת הרמב"ן שאין יעקב בכלל שהרי פירוש מה שכתוב, כי לא שלם עון האמרי עד הנה, לפי שהקדוש ברוך הוא פקד עון על שלשים ועל רבעים, והרי כתיב בפרשת תשא על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים הרי שהבנים דור ראשון, ובמחילת כבוד תורתו הרמה נעלם ממנו דברי רמב"ן פרשת יתרו הנ"ל, וגם במה שחשב הנו"ב בזה שפירוש האי"ע דקהת הוא הראשון מיורדי מצרים ובני משה ואהרן דור רביעי נכנסו לארץ אין לו חבר. והנה הרמב"ם בפירוש המשניות סוף פרק ב' דעדיות פירוש כהראב"ע, וע"ש בתוספות שאנץ מהמכילתא שאם היו זוכים היו נגאלים לדורות ולא לשנים, והיי ראובן מבאי הארץ, והיינו משום דס"ל דמאברהם נחשבין הדורות, ומוכח גם כן דאברהם גם כן בכלל. ובגוף ספיקו של הנו"ב יש לתמוה שלא הביא מדברי מבי"ט שהביא בש"ך (ח"מ סי' רנ"ז) שנסתפק בזה ובתשובות שבות יעקב (ח"א סי'

קע"ג) האריך בראיות, (ועי'ע בסי' י"ש ליו"ד סי' ר"פ סק"ב ואכמ"ל. ועי'ן עוד בהגהת ח"ש (לחוי"מ בהשמטות לסי' מ"ב) שהביא גם כן מיבמות ע"ח והעלה דגם המדבר הוא בכלל המספר.

סך הכל מה שנשאר מכל ימי חייו של האדם הוא:
כל ימי חייו עד סמוך למיתתו יודע שלא השיג חצי תאוותו
מעולם, הגם שכל ימיו יגע בזעת אפו לרדוף אחר ההבל
להשיג הון, ובכל פעם נדמה לו שאם ישיג עוד סך כזה
וכזה, ישבע עונג

ומצאתי במדרש פרשת תשא פרק מ"ד דמפורש דחשבון אלפים דור גם הראשון בכלל ע"ש גבי אברהם ועי'ן עוד במדרש קהלת בפסוק תן חלק לשבעה ובמתנות כהונה שם. ומה שכתב מהמדש רבה קהלת אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, וקשה הא לא נשאר בידו מאומה במותו, וכמו שכתב באהבת ציון הנ"ל, ורו"מ הקשה, **דכיון דמבקש מאתים אם כן יש חצי תאוותו דהיינו מנה בידו**, והנה קושיית רו"מ כבר העיר בזה המרמ"ש בליקוטיו ותירוץ, **דהוא מבקש עוד כפלים חוץ ממה שבידו**, והמגיה פירוש דרצה לומר, **שמנה השני' חביב בעיניו ככפלים**.

ובקו' הא"צ יש לומר, פשוט דהכונה **שכל ימי חייו עד סמוך למיתתו יודע שלא השיג חצי תאוותו מעולם**, הגם שכל ימיו יגע בזעת אפו לרדוף אחר ההבל להשיג הון, ובכל פעם נדמה לו שאם ישיג עוד סך כזה וכזה, ישבע עונג, בכל זאת אחר שהשיג חוזר ומתאוה, וכן עד יום מותו, **ובפרט שנודע דכל עמל אדם לבניו**, כמו שכתב הרא"ש (לנדריס ל"ד) ומה שנשאר לבניו הוא כאלו נשאר בידו.

ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מ' ל'ה' אלי
ויאספו אליו כל בני לוי
(תשא פרק ל"ב פסוק כ"ו)

ראשי תיבות וסופי תיבות **מילה** אלו בני לוי ששמרו בריתם.

על ידי שמירת הברית ניכר מי הוא חלק לה'

מי לה' אלי סופי תיבות **מיל"ה**, שאינו ניכר מי שהוא חלק לה' אלא על ידי שמירת הברית. ולזה כשאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל שבט לוי, כי היה הכוונה על מי שמחזיק את עצמו בשמירת הברית, וידוע ששבט לוי שמרו את בריתם, כדכתיב כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו.

(ש"ך על התורה)

ויאמר להם כה אמר ה' אלקי ישראל **שימו איש חרבו על ירכו** עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו
(תשא פרק ל"ב פסוק כ"ז)

(ע"ן זוהר ויחי דף ר"ט וזוהר שמות פרק א')

אין התאוה הזאת טובה לאדם כי אם להקים בה זרע, וכמו שנאמר ואתם פרו ורבו

איתא בספר האמונות והדעות (מאמר י) וזה לשונו: (שער השלישי שער המשגל), ראו אנשים כי המשגל ראוי שיהיה נבחר על כל אהבות העולם, וכי יש לו ערבות יותר גדול מכל ערבות שבעולם; כי לכל יש דבר שיעמוד במקומו, וזה אין דבר שיעמוד במקומו; והוא מוסיף בשמחת הנפש ויחזקנה, ומקל מלאות כל שכן מן הראש ומן המוח; והוא מניח כעס האדם ומעביר מעליו הדאגות, ומועיל מחלי המרה השחורה הנקרא מלאנכוליא; והגדול שבדברים שהוא סבת היות האדם המדבר החכם, ואין סבת התחברות בני האדם ורעותם כי אם בו;

ואלו היה דבר מגונה, היה הבורא מונע ממנו נביאיו ושלוחיו, הלא תראה כי קצתם אמר הבה את אשתי (בראשית כ"ט כ"א) מאין בשת, ואחר אמר ואקרב אל הנביאה (ישעי' ח' ג') מאין הכלם. וחקרתי דברי אלה, ומצאתי בהם טעות; ועוד כי הניחו נזקיו וגנותו מהם, כי הוא מזיק לעינים, ומסיר תאות המאכל והמשתה, ומפיל הכת, והרבה פעמים מביא השחפת וכאב החלצים וחלל הבטן, והורס הגוף ומכלהו מהרה וימהר הזקנה, ובו נאמר (משלי ל"א ג') אל תתן לנשים חילך.

ואיה טרדת הלב ובלבול הדעת ועמימות העינים והמית הנפש כי אם עמו, וכמו שכתוב (הושע ד' י"א) זנות יין ותירוש יקח לב. ומי שלבו עליו לא ינוח להב אשו כי אם בעת הגעתו אל חפצו בלבד, וכאשר יעשה חפצו תבער אשו כבתחלה, כמו שכתוב (שם ז' ד') **כלם מנאפים כמו תנור בוערה מאופה. ואיה הטנוף והלכלוך, עד אם ירגיש ויהיה לו מעט דעת, יהיו שלמותיו מתעבים אותו, אפילו אם התרחץ כל ימיו, כמו שאמר (איוב ט' ל' ל"א) אם התרחצתי במי שלג וגוי אז בשחת תטבלני ותעבוני שלמותי.**

ואיה החרפה והבוז והנגע, ומה שישאר זכרו עד אחרית הימים וסוף הזמנים, וכמו שאמר (משלי ו' ל"ב ל"ג) נואף אשה חסר לב וגוי נגע וקלון ימצא וחרפתו לא תמחה. ואיה שיחשוב כל בני אדם עורים וחרשים עד שיחשוב כל גנות בגלות, ויחשוב שאינם יודעים, וכמו שאמר (ירמ' י"ג כ"ז) נאופיך ומצהלותיך זמת זנותך. ואיה שישים ביתו מעון לכל לץ ולכל נואף ולכל לסטם ומשחית ואיננו שוער, וכמו שאמר (שם ה' ז') ואשביע אותם וינאפו ובית זונה יתגודדו, וגורם לעצמו ולבניו שלא יהיה לו בן כשר, כמו שגרם הוא לזולתו מעצמו כזה, שהוא מדה כנגד מדה, וכמו שאמר (איוב ל"א ט' י') אם נפתה לבי על אשה, תטחן לאחר אשתי ועליה יכרעון אחרין. ואין התאוה הזאת טובה לאדם כי אם להקים בה זרע, וכמו

תיקון סדר כי-תשא הברית קיט

שאמר (בראשית ט' ז') ואתם פרו ורבו, וישלחנה בדעת בעת שהיא ראויה, ויעצרנה מהרבות, עד כאן לשונו.

ויאמר משה מלאו ידכם היום לה' כי איש בבנו
ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה
(תשא פרק ל"ב פסוק כ"ט)

ראשי תיבות **מילה**. כי על ידי ששמרו בריתם זכו להיות
משרתי ה' ולהיות כהנים עובדי עבודה. (עיין לעיל בפרשת
תרומה על הכתוב "ונתתה אותה על ארבעה עמודי שטים")

ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה **מלאכי ילך**
לפניך וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם
(תשא פרק ל"ב פסוק ל"ד)

ראשי תיבות **מילה**. כי על ידי שפגמו בריתם אי אפשר
שאלך עמהם בעצמי.

ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה **מלאכי ילך** לפניך
וביום פקדי ופקדתי^ה עליהם חטאתם
(שמות פרק ל"ב פסוק ל"ד)

פירוש רש"י שמות (פרק לב פסוק לד), וביום פקדי וגומר,
עתה שמעתי אליך מלכלותם יחד, ותמיד תמיד
כשאפקוד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה
עם שאר העונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת
מפרעון עון העגל.

וברש"י במדבר (פרק יד פסוק לג), פירוש, ארבעים שנה, לא
מת אחד מהם פחות מבן שישים, לכך נגזר

(ה) כתיב בירמיהו (פרק טו פסוק ג'), ופקדתי עליהם ארבע
משפחות נאום ה' את החרב להרג ואת הכלבים לסחב, ואת עוף
השמים ואת בהמת הארץ לאכול ולהשחית.

ארבעים, כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים. שנה ראשונה היתה בכלל, ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזהו שנאמר (שמות לב, לד) **וביום פקדי, במרגלים, ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם, ולא עונתכם, שתי עונות של עגל ושל תלונה. וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככולה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים: ונשאו את זנותיכם, כתרגומו ויקבלון ית חוביכון.**

כל פקידות הבאות על ישראל מקצת מעון העגל בהם

רש"י פירוש בירמיהו (פרק ב פסוק כב): **עונך, על עון העגל** נאמר שהוא קיים לעולם כמו שנאמר **וביום פקדי ופקדתי עליהם (שמות לב) כל פקידות הבאות על ישראל יהיה מקצת עון העגל בהם.**

ביאור הפסוק פוקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל על רבעים

איתא ברמב"ן (שמות פרק כ פסוק ד) וזה לשון קדשו: **פוקד עון אבות על בנים, אמר ר"א כי טעם פקידה כטעם זכירה, כמו וה' פקד את שרה (בראשית כא א), שהוא כמו ויזכרה ה' (שמואל א' י"ט). והטעם, כי השם יאריך לרשע אולי ישוב ויוליד בן צדיק, אבל אם הלך הבן בדרכי אביו, גם הדור השלישי, גם הדור הרביעי, יאבד זכרם. כי השם יזכור מה שעשו האבות, ולא יאריך עוד. וכזה אמרו כל המפרשים. ואם כן לא יפקוד עון אבות על בנים ועל שלשים, רק על רבעים, וראוי היה שיאמר פוקד עון אבות ובנים ושלשים על רבעים. ואולי יאמרו שהוא זוכר העון על הבנים לאמר אתה ואביך חטאתם, וכן יעשה עם השלשים ועם הרבעים, ואז ינקם מהם ולא יפקוד להם עוד כי יכריתם בעון כולם.**

ואין פירושם נכון, שיאמר הכתוב הזכירה בכלם בשוה, ולא יזכיר הנקמה שתהא ברבעים בסוף. ולשון פקידה עם מלת "על" לא תבא על זכירה, אבל היא הנקמה, וכן וביום פקדי **ופקדתי עליהם** חטאתם (להלן לב לד), וכן יפקוד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לויתן נחש בריח ועל לויתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים (ישעיה כז א), וכן יפקוד ה' על צבא המרום במרום (שם כד כא), כלם¹ הנקמה והעונש.

ו) יסודות בעניני אמונה והשגחה
פרטית על כל פרט ופרט

בשאלות ותשובות מהר"ם אלשקר (סימן קיז) וזה לשונו: אמר הכותב אין בפיהו נכונה ולא צדק ויושר ולמה השמיט מה שכתב שם רבי הרב באותו פרק עצמו ז"ל, והוא שאני מאמין שההשגחה האלהית אמנם היא בזה העולם התחתון באישי מין האדם לבד. וזה המין לבדו הוא שכל ענייני אישיו ומה ששיגים מטוב או רע נמשך אחר הדין, כמו שכתוב כי כל דרכיו משפט וגו'. ועוד כתב שם, וכבר באו פסוקים מפורשים בתורה, בהיות ההשגחה בבני אדם כולם ובפקודת כל מעשיהם היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ואומר אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וגומר, ואמר עוד, כי עיניו על דרכי איש וגומר, וכבר זכרה התורה ההשגחה בבני אדם והפקד מעשיהם אמר וביום פקדי ופקדתי עליהם וגו', ואמר מי אשר חטא לי אמחנו מספרי ואמר והאבדתי את הנפש ההיא וכו'.

ועוד כתב שם רבינו הרב ז"ל קודם לזה, זה לשונו, וכן מכלל פינות תורת משה עליו השלום, כי הוא יתברך לא יתכן בדרכיו שום עול בשום צד מהצדדין ושכל מה שיבוא לאדם מן הרעות, או ישיגו מן הטובות לאיש אחד, או לכלל הקהל, הכל הוא על צד האמת והדין והראוי במשפט היושר שאין עול בו כלל, ואפילו אם נכנס קוץ בידו והוציאו מיד לא היה אלא על צד העונש שלו. גם אם השיג מעט הנאה, הנה זה שכר לו, וזהו שאמר כי כל דרכיו

והנכון בעיני שיאמר, כי הוא פוקד העון אשר עשה האב, על בניו ומכריתם בעון אביהם, כענין שנאמר (שם יד כא) הכינו לבניו מטבח בעון אבותם, וכן יפקוד אותנו על שלשים, כשלא יהיה עונם שלם בשני הדורות, כענין כי לא שלם עון האמורי עד הנה (בראשית טו טז). ופעמים יפקוד עון כלם על הרבעים שנתמלאה סאתם ויכריתם, אבל בדור חמישי לא יענש הבן בעון אביו הראשון. והוסיף במשנה התורה (דברים ה ט) ועל שלשים ועל רבעים לשונאי, כטעם או. ואמר ר"א כי בני הבנים נקראים בנים (יבמות ס"ב עמוד ב'), על כן אחז דרך קצרה, כי ממלת שלשים ורבעים יתבונן זה. ואיננו כן, אבל שלשים, הדור השלישי בעון, ורבעים כן, כי הם ארבע חטאים. והכתוב שאמר בשלש עשרה מדות (להלן לד ז) פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים, יפרש על בני בנים השלשים והרבעים. ולפיכך חזר משה במרגלים ואמר על בנים על שלשים ועל רבעים (במדבר יד יח), ולא הזכיר בני בנים, והכל אחד. ואמר הכתוב לשונאי, כשיהיו הבנים שונאי השם, שאם הוליד בן צדיק לא ישא בעון האב, כמו שפ"י יחזקאל (יחזקאל יח כ):

ומדברי רבותינו (מכילתא כאן) נראה כפירוש הזה שפירשתי, שלמדו מכאן שמדה טובה מרובה על מדת פורענות, שמדת פורענות לארבעה דורות וכו', ואם היה כפירוש הראשון הזה שפירשתי, היתה מדה טובה מרובה אם

משפט, וכל זה בדין, אלא שאנחנו נסכל אופני הדין ההוא וכו' עד כאן.

ועוד כתב בהלכות תשובה פרק ט' הקדוש ברוך הוא נתן לנו תורה עץ חיים, וכל העושה כל הכתוב בה ויודעה דעה גמורה נכונה, זוכה בה לחיי העולם הבא, ולפי גודל מעשיו וגודל חכמתו הוא זוכה וכו' עד כאן. וכל ספריו מלאים מזה הפך דברי האיש הלזה.

יארִיךְ גם דור עשירי. ויתכן שתהיה המדה החמורה הזאת בעבודת גלולים בלבד, כי בה יזהיר, אבל בשאר המצות איש בעונו ימות (ירמיה לא כט). והסוד הנסתר בפקוד עון אבות על בנים בתחלת ספר קהלת (א ד) תמצאנו, וכבר כתבתיו (בראשית לח ט):

מאד מאד מידה נאה היא לאדם שיהא מלא רצון ומבטל דעתו מפני דעת חבריו, ודבר זה גורם שהוא נאהב לכל כשהוא עושה כרצון איש ואיש. והאיש הזה קרוב מאד לדרכי התשובה, כי כשהוא אוהז במעשה הרע ובא חבירו להוכיחו, הוא מתרצה מיד לעזוב הרע וחוזר למוטב. נמצא, שיש לו נחת רוח בעצמו כשהוא מודה ועוזב דרכיו הרעים, וגם יש נחת רוח לחביריו המתחברים אתו. וכן אמר שלמה (משלי יב טו): "שומע לעצה חכם", לא רצה לומר לשמיעת האוזן לבד, אלא "שומע" פירושו - שהוא שומע לעצת חכם ומתרצה לעשות כאשר יגיד לו החכם. נמצא, שכל התורה כלולה במידת הרצון. וכן כל התוכחות וכל הברכות. כיצד? בשעת מתן תורה כתוב (שמות יט ה): "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים, פירוש של "שמוע תשמעו" - תקבלו עליהם ותתרצו להם, השיבו (שמות יט ה, כד ז): "נעשה" ונתרצה.

(אורחות צדיקים שער הרצון)

הטעם שבדרא דעקבתא דמשיחא תלמידי חכמים נשמעים לנשותיהם

איתא בכתבי האריז"ל שהדור דעתה, דהיינו, דרא דעקבתא דמשיחא, הוא גלגול של דור המדבר:

בדור המדבר היי חטא העגל, שבו נאמר "ויתפרקו . . את נזמי הזהב אשר באזניהם" - האנשים דוקא, ולא

קכד תיקון סדר כ"תשא הברית

הנשים, שלא רצו ליתן עבור העגל; ולעומת זאת, בנדבת המשכן נאמר "ויבאו האנשים על הנשים", "עם הנשים וסמוכין אליהם", היינו, שהנשים קדמו.

ועל זה איתא בפרקי דר"א ש"נתן להן הקב"ה שכרן . . . שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים", שזהו מ"ש בירושלמי פסחים "נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא . . . יומא דירחא, מנהג" (כמנהג טוב הוא), שצריכים לקיימו.

וזהו הטעם שבדרא דעקבתא דמשיחא תלמידי חכמים נשמעים לנשותיהם - שבזה מתבטאת העובדה שהנשים שבדור המדבר (שהגלגול שלו הוא בדרא דעקבתא דמשיחא) התנהגו כדבעי, משא"כ האנשים.

(לקו"ש ה'תשט"ז)

ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע נער **לא ימוש נתוך האהל**

(תשא פרק ל"ג פסוק י"ב)

ראשי תיבות **מילה**. כי ידוע שיהושע היה משומרי הברית כי לפיכך ניתוסף בו יו"ד על שמו כדי שיהיה שם י"ה בשמו מעיד עליו שלא פגם חס וחלילה בו, ועל כן לא ימוש מתוך האהל, והיה שומע תורה מפי משה ומשיג השגות גדולות ונפתחו לו שערי בינה, כמו שכתוב בספר רוקח, כתיב (עמוס פרק ג פסוק ז'), "**כי לא יעשה ה' אלוקים דבר כ" א** גלה סודו **אל עבדיו הנביאים**" סופי תיבות **מילה**. כי הקדוש ברוך הוא מגלה סודו למי שהוא שומר הברית, ולא לערלים ולא לפוגם בריתו, עד כאן לשונו. (וראה זוהר חלק א' פרשת וירא (דף ק"ד עמוד ב'), ושם בפרשת וישב (דף קפ"ג עמוד ב'), ובחלק ב' פרשת שמות (דף ו' עמוד ב'), ובחלק ג' פרשת ויקרא (דף ט"ו עמוד א').

**לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם
גלה סודו אל עבדיו הנביאים**

איתא בתוספתא מסכת ידים (פרק ב הלכה טז), אמר ר' יוסי בן דורמוסקית אני הייתי עם זקנים הראשונים כשבאין מיבנה ללוד ובאתי ומצאתי את ר' אליעזר שהיה יושב בחנות של נחתומין בלוד אמר מה חידוש היה לכם בבית המדרש היום אמרתי לו תלמידיך אנו ומימיך אנו שותין אמר לי אף על פי כן מה חידוש היום אמרתי לו את ההלכות ואת התשובות במינין וכשהגעתי לזה זלגו עיניו דמעות אמר סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם ואומר כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים צא אמור להן אל תחשו למניניכם מקובלני מרבן יוחנן בן זכאי שקיבל מן הזוגות והזוגות מן הנביאים ונביאים ממשה הלכה למשה מסיני שעמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית.

ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאה אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עשה עמך
(תשא פרק ל"ד פסוק י"א)

רמז לברית מילה וכו'.

(עוללות אפרים)

כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו א-ל קנא הוא
(תשא פרק ל"ד פסוק י"ד)

מאן דמשקר בברית מילה גרם לאסתלקא מיניה שכינתא וכו'. (זוהר, ועיין בהקדמה לספר תיקון הברית חלק א').

**שומר הברית שורין עליו ד' מדות
הקדושות נצח הוד יסוד מלכות**

איתא בזוהר (חלק ב' דף ס' ע"ב) אשתמע דכל מאן דנטיר להאי

רשימא קדישא (פירוש, מכל זה משמע כי כל מי ששומר להרושם הקדוש של הברית קודש), מניה סליק עד מלכא קדישא עילאה (על ידי זה עולה עד המלך הקדוש העליון שהוא הת"ת) וכו'.

אמר רבי יצחק ודאי מאן דזכי בצדיק זכי בנצח והוד (פירוש, ודאי מי שזוכה ביסוד זוכה גם בנצח והוד, לפי שהיסוד כולל את נצח והוד בתוכו), ואלין אינון תלתא דאתברכא בהו כנסת ישראל (פירוש, ואלו הם השלשה ספירות נצח הוד יסוד שהמלכות מתברכת על ידם), ומאן דזכי בהו זכי במלכא קדישא (פירוש, **ומי שזוכה בהם זוכה גם בתפארת**) ועאל בכולהו ארבעה (ומלבד התפארת הוא נכנס בכל די ספירות **נצח והוד ויסוד ומלכות**).

ולקבלי ארבעה אלין נטירו להאי רשימו קדישא מארבע מילין (פירוש: **כנגד אלו הד' שהם נצח והוד ויסוד ומלכות צריך לשמור את הרושם ברית קודש מד' דברים**), נטירו דכנסת ישראל אסתמרותא דנדה (השמירה של המלכות להיות נשמר מאיסור נדה), נטירו דצדיק אסתמרותא דשפחה (השמירה של היסוד להיות נשמר מאיסור שפחה) נטירו דנצח אסתמרותא דבת עכו"ם (השמירה של נצח להיות נשמר מאיסור בת נכרי), נטירו דהוד אסתמרותא דזונה (השמירה של הוד להיות נשמר מאיסור זונה) וכו'.

והישר בעיניו תעשה, דא צדיק (דהיינו היסוד, וראיה לדבר) כמה דכתיב (תהלים ל"ד, ט"ז) עיני ה' אל צדיקים (הרי שנזכר עינים אצל צדיק, ורצה לומר לפי שהם עשו את הישר בעיניו ולא פגמו במדת היסוד, והאזהרה בפסוק והישר בעיניו תעשו היא) לאסתמרא משפחה (להיות נשמרים מאיסור שפחה הפוגם במדת יסוד כני"ל), והא אוקימנא מלי (והרי העמדנו הדברים) דכתיב (משלי ל', כ"ג) ושפחה כי תירש

גבירתה, דגרים לצדיק דאתדבק בשפחה (שעל ידי עון שפחה גורם ליסוד שיתדבק בשפחה והיא תירש מקום גבירתה המלכות, ועל ידי זה היא תקבל מהיסוד את השפע הראוי למלכות).

והאזנת למצותיו, דא נצח (פירוש, זהו הנצח שאזהרתו היא) לאסתמרא דלא יעול רשימא דא בבת אל נכר (פירוש, להשמר שלא יכניס את רושם ברית קודש בבת אל נכר), ולא ישקר ביה בנצח (ולא ישקר בזה במדת הנצח), דכתיב (שמואל א' ט"ו כ"ט) וגם נצח ישראל לא ישקר (הרי ענין הרחקת השקר הוא בנצח והוא נפגם על ידי ביאת בת אל נכר), ומאי דנטיר האי (פירוש, ומי ששומר בריתו בזה) קיים מצותיו, דכתיב (שמות ל"ד י"ד) כי לא תשתחוה לאל אחר (פירוש, **כי מי שבא על בת אל נכר, נחשב לו כאילו השתחוה לאל אחר, וכופר בכל מצות ה' ומשקר בהם**, מה שאין כן השומר עצמו בשעת נסיון הרי הוא כופר בעבודה זרה ונחשב לו כאילו קיים כל מצות התורה, לכן נרמז ענין זה במלת מצותיו). ושמרת כל חקיו דא הוד, לאסתמרא מן זונה (פירוש, להיות נשמר מאיסור זונה אפילו ישראלית, ודרש זאת ממלות ושמרת כל חקיו, כי שמירת החוקים הם בקו שמאל בגבורה והוד), עד כאן לשונו.

והנה זה עצם בקשת דוד המלך עליו השלום מלפני השם יתברך פעמי הכן באמרתך ואל תשלט בי כל און, רצה לומר דברים הנאמרים ונזכרים בתורה בלשון אמירה, כמו שנאמר ויאמר אם שמוע תשמע וגו', והיינו באמרותיך זאת תכין פעמי בהם וממילא לא ישלוט בי כל און, שהם מנגדים לאמרת קדוש אלקי ישראל. וזה מרמז נעים זמירות ישראל באומרו פעמי הכן באמרתך, היינו שהם פעמי רגליו הרומז למדות הללו נצח הוד יסוד מלכות. והנה ד' מדות הללו הקדושים עולים תשל"ט, ועל כן ביקש גם כן להכין פעמיו

בהם ולהשליטן בהם, ועל כן ביקש גם כן להכין פעמיו ואל תשלט בי כל און, רצה לומר הן הנה המדות הקדושים תשלט עלי. ואמנם זה לעומת זה עשה וגוי היפך מדות הקדושות הנ"ל בבקשה ממך רבונו של עולם אל תשלט בי כל און שהם נקראים פועלי און, וכמו שכתב בליקוטי תורה פרשת יתרו על פסוק כהן מדין כהן און, כי הטיפה הנזרעת שלא בקדושה שהוא חלקי הסטרא אחרא סטרא דמסאבותא נקרא און.

(עומר התנופה)

שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך

את פני האדן ה' אלקי ישראל

(תשא פרק ל"ד פסוק כ"ג)

עיין לעיל בפרשת משפטים בזוהר (שמות דף קכ"ד עמוד א') שקאי על שמירת הברית ולכן בזכות זה כי אוריז גוים מפניך וגוי. וכדכתיב (ישע"י פרק נ"ו פסוק ב' ופסוק ו') אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בהכל שומר שבת מחללו ומחזיקים בברית¹ ושומר ידו מעשות כל רעה, עיין לעיל שנדרש על שמירת הברית, אז והביאותים. (עיין זוהר חלק ב' פרשת תצוה דף קפ"ג עמוד א', ובזוהר חלק ג' פרשת שלח לך דף קס"ה עמוד ב').

ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה

כי על פי דברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל

(תשא פרק ל"ד פסוק כ"ז)

סופי תיבות מילה.

(עיין נדרים ל"א)

---

1) וכתיב פעם ב' שם, בפסוק ו', ובני הנכר הנלוים על ה' לשרתו ולאהבה את שם ה' להיות לו לעבדים, כל שומר שבת מחללו ומחזיקים בבריתי.

השומר ברית קודש נקרא צדיק

זה לשון הזוהר, (בראשית דף קס"ב עמוד א') צדיק איהו רישא לכל ברכאין בגין דכל ברכאן ביה שריין (פירוש, לפי שהוא הראש שכל הברכות הנשפעות מהבינה דרך הת"ת מתקבצות ושורות בו כדי להשפיעם אל המלכות, ופירוש הפסוק הוא ברכות יחולו על ראש שהוא היסוד הנקרא צדיק).

השומר ברית זוכה לבנים קדושים וצדיקים

תו (פירוש, עוד יש לפרש מה שכתוב ברכות לראש צדיק, שנאמר על) ההוא בר נש דזכי למנטר את קיימא קדישא (פירוש אותו האדם שזכה לשמור אות ברית קודש שלא פגמו אפילו בהרהורים רעים, שלזה צריך זריזות מרובה, ומה גם אם בא לידו נסיון כעין הנסיון של יוסף הצדיק ועמד בו), ועביד פקודא דאורייתא (פירוש, וגם זכה לעשות ולקיים את שאר מצות התורה, והשלים את רמ"ח אבריו על ידי קיום רמ"ח מצות עשין) צדיק איקרי (הוא נקרא צדיק), ומרישיה ועד רגלוי הכי איקרי (ומראשו ועד רגליו נקרא צדיק, לפי שתיקן כל רמ"ח אבריו), וכד ברכאין נגדין לעלמא (פירוש, וכשהברכות נמשכות לעולם הזה) שריין על רישיה (פירוש, הם חלים תחילה על ראשו קודם לכל העולם, לפי שהוא גורם למשוך הברכות מלמעלה, לכן נעשה בסיס בעולם הזה אל הברכות, וזהו שאמר ברכות לראש צדיק), ומיניה קיימי ברכאן לעלמא (פירוש, וממנו ימצאו הברכות לעולם) בבנין קדישין זכאין דאוקים (בכח בנים קדושים וצדיקים שהעמיד בעולם).

(זוהר בראשית דף קס"ב ע"א)

מה שכתב כאן בזוהר שנקרא צדיק, היינו הגם שלא עשה שום מצוה רק ששמר את בריתו זה לבד, עם כל זה כולו נקרא צדיק מראשו ועד רגליו. והא דקאמר דעביד פקודוי דאורייתא, רצונו לומר מראשו ועד רגליו איקרי ראש בעבור

קל תיקון סדר כי-תשא הברית

שמירת בריתו זהו ראש צדיק כלומר כל הצדיק, או רצונו לומר אף על פי ששמר הברית לבד נקרא צדיק מכל מקום אם עשה ושמר גם כל שאר מצות נקרא כולו צדיק לא על שם הברית לבד.

(ניצוצי אורות שם)

בעזרת השם יתברך

סדר ויקהל

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם
 קדש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת
 (ויקהל פרק ל"ה פסוק ב')

סגולות שמירת השבת לרפואות וישועות

שבת. השבת קודש בעצמו הוא רפואה בדוקה לכל החולאים, וכן מקובל בשם הרב הקדוש ר' משה ליב זללה"ה מסאסוב, ומובא ספר תפלה למשה פרשת ויקהל שסיפרו להרב הקדוש הרבי מלובלין זכותו יגן עלינו על הקמיעות של הרב הקדוש רבי ר' משה ליב זכרונו לברכה היה כתוב בה **שבת** וכו', והיא קמיע של תחלואים עיין שם, וכתב בספר רצון ישראל (מאמר וא"ו אות א') שהדבר זה רמוז בפסוק **רק שבתו יתן ורפא ירפא**, ואיתא על זה בגמרא מכאן שניתן רשות לרפוא לרפאות.

ויש לומר כי השם מ"ב דאנא בכת נגד כל הז' ימים והשם של שבת היא שקוצי"ת [שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות] ומספרו רשו"ת, וזה פירוש רק שבתו יתן, שאין צריך ליתן שום שם אחר רק השבת ובזה ורפא ירפא. וזהו אומרים שניהן רשו"ת שם של יום השבת שקוצי"ת שבכחו יוכל לרפאות והבן.

גם שבת ראשי תיבות בזכות שבת תתרפא. ואמו של הרב הצדיק מדינאב זכרונו לברכה שאלה את בנה הפירוש של שבת קודש ואמר לה דער הייליגער שבת, והיא אמרה לו שבת קודש, דער שבת היילט דרך [השבת מרפה אותך] כי שבת הוא מלזעוק וקל להבין (ס"ו).

ועל פי זה אפשר לפרש הפסוק והחכמה תחיה את בעליה, על פי מה שכתב הרמב"ן (וזכרנו לברכה בפרשת בראשית על פסוק ויברך בשם הראבי"ע זכרנו לברכה), כי הברכה תוספות טוב שיתחדש הגופות יתרון השכל עיין שם. ועיין עוד מה שכתב הראבי"ע זכרנו לברכה בפרשת יתרו על פסוק **על כן ברוך עיין שם**. ועיין מה שכתב בספר בני יששכר (מאמר חודש השני אי' בי' אות כ' בשם הרב הקדוש מורנו הרב ר' פנחס מקאריץ ובהג"ה שם).

והנה נודע דשבת היא בחינת ארץ ישראל, דכמו שיש ז' אקלימים וארץ ישראל היא אקלים הז', או אקלים הד', כמו כן יום השבת הוא יום הז', או יום הד', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בגמרא ג' ימים הוא אחר השבת, ונודע דארץ ישראל הוא מובחר האקלימים, ולכן אמרו זכרונם לברכה אורא דארץ ישראל מחכים, (עיין שם מה שכתב הר"מ ביטריל בסי' פ"ד משנה וא"ו עיין שם), כמו כן יום שבת היא יום המחכים, ושפיר אמר הראבי"ע זכרנו לברכה והבן, ואם כן בשבת שיש יתרון הכשר החכמה על כן נקרא שבת בשם חכמה, וזה שכתוב והחכמה תחי' את בעליה והבן.

(סגולות ישראל)

תוספות שבת היא סגולה גדולה להרחיב גבול הקדושה ומקצר גבול הטומאה

סגולה וסוד למוסיף מחול על הקודש, עיין להרב **סידורו של שבת** (והרב שערי ג"ע וס' סודות למהר"י גיקטליא זכרנו לברכה שדבריהם באו בארוכה וסוף דבריהם זכרנו לברכה) הם אמרו: **בשכר זכות המוסיף מחול על הקודש שמקצר גבול הסטרא אחרא ומרחיב גבול הקדושה, והיה שכרו אתו בהיותו קורא לד' בצרה מרחיב לו ד' גבול הקדושה ומקצר גבול הצרה וזוכה לנחלה בלי מצרים,** ועל זה כתיב הרחיב לנו ופרינו בארץ וזהו סוד רחובות הנהר וכו' עיין שם.

(ספר בית הבחירה בדיני הדלקת הנר ביום טוב)

תיקון סדר ויקהל הברית קלג

ויבואו האנשים על הנשים כל גדיב לב הביאו חח וגזם וטבעת וכומז כל
כלי זהב וכל איש אשר הניף תגופת זהב לה'
(ויקהל פרק ל"ה פסוק כ"ב)

לפי שעשו תשובה על מעשה העגל ותיקנו פגם הברית, וידוע
שתשובה מאהבה זדונות נעשו זכיות, עכשיו היו
האנשים במעלה יתירה על הנשים, כי עד עכשיו היו הנשים
במעלה יתירה מן האנשים, שהם לא רצו לתת נזמיהם לעגל,
והאנשים נתנו, אבל עכשיו נעשו אנשים במדריגה ובמעלה
יתירה מן הנשים.

בעזרת השם יתברך

סדר פקודי

והאבנים תהיין על שמות בני ישראל הנהו שתיים
עשרה על שמתם פתוחי חתם איש על שמו לשנים עשר שבט
(פקודי פרק ל"ט פסוק י"ד)

עיינ לעיל פרשת תצוה, סופי תיבות **מילה**, וכן התיבות
עשרה על שמותם פתוחי חותם, סופי תיבות **מילה**.

ביום החדש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד
(פקודי פרק מ' פסוק ב')

ג' פעמים נזכר בפרשה זו לשון הקמה: תקים, הוקם, ויקם,
וכו'. על ידי שבזכות שמירת הברית הוקם המשכן לשרות
בו השכינה וכו'.

(עוללות אפרים)

עצות להנצל מהרהורים רעים רחמנא לצלן

וזה דבר השמטייה להנצל מכבד העון הזה, תן לחכם ויחכם
עוד, ונבון תחבלות יקנה: באם יבוא במחשבתו איזה
הרהור מענין זה, רחמנא לצלן, יפנה לבבו ומחשבתו תיכף
ומיד אל מחשבות קדושות, או ישים על לבו מעניני גיהנום
ויציר במחשבתו היסורים של חובה בגיהנום, בכדי שיסורו
מלבבות ההרהור עברה. ויזהר האדם מאד ומאד מלהסתכל
בכל מקום שאינו צריך למקומו, וביותר מלהסתכל בנשים, חס
ושלום, ובבגדיהם אפילו אינם עליהם, ויתרחק מקולות
שלהם, כי קול באשה ערוה כמבואר בגמרא הקדושה (ברכות
כ.ד.).

יש אלפים ורבבות ממונים להסית לאדם להסתכל בנשים

ואיתא בזהר הקדוש, שיש אלפים ורבבות ממונים להסית לאדם להסתכל בנשים וכיוצא, ואחר פטירתו מוסרין אותו בידיהם ודנין אותו ביסורים קשים ומרים. וזה לשונו פרשת פקודי (דף רסג):

היכלא קדמאה^א שירותא דסטרא דיצר הרע וכו'. ותחות האי ממנא קימא חד ממנא אחרא, די אלף ורבבן תחותה, והאי ממנא אקרי פתו"ת, דא הוא דאיהו קימא לפתאה בני נשא, והאי איהו שרי לגבה ואסטי לה לאסתכלא ולעינא במה דלא אצטרך לה, בכמה זנונין ובכמה נאופין. וכל אנון דעמה, כלהו קימין לגבה ואזלין קמה ואכריחן לה לאסטאה עינוי לאסתכלא במה דלא אצטרך. והאי איהו סרסרים, דאיהו סרסורא בישא לכל אנון בישין. האי קאם על קברא בזמנא דאתדן ההוא גופא, ותבר לה עינוי, בגין דאיהו רוח לון כד איהו בהאי עלמא ודילה אנון. ובהאי אתר אתדנת נשמתא עד דעלת להאי אתר דאקרי בור, וכמה נחשים

(א) פירוש הזוהר: היכל הראשון הוא התחלת הצד של היצר הרע... ותחת הממונה הזו [דומה] עומד ממונה אחר, אשר אלף ורבבות תחתיו, וממונה הזו נקרא פתו"ת, זה הוא העומד לפתות בני אדם, וזה הוא השורה אצלו ומטה אותו להסתכל ולעיין במה שלא צריך לו, בכמה זנונים ובכמה נאופים. וכל אלו [המלאכים] שעמו, כולם עומדים אצלו והולכים לפניו ואונסים אותו להטות עינוי להסתכל במה שלא צריך. והוא הוא "סרסרים", כי הוא [פתו"ת] סרסור רע לכל אלו הרעות, זה עומד על הקבר בזמן שנדון הגוף ההוא ומשבר את עינוי, מפני שהוא הרויח אותם בעוד שהגוף הי' בעולם הזה ושלו הם. ובמקום זה [בקבר] נדונית הנשמה עד שמכניסים אותו למקום זה שנקרא בור, וכמה נחשים ועקרבים יש בו [שהם מלאכי חבלה] שכולם עוקצים לנשמה הזו ואוחזים בה ודנים אותה.

הברית

סדר פקודי

קלו תיקון

ועקרבים אית בה, דכלהו עקצי לה להאי נשמתא ואחדי בה
ודינן לה. עד כאן לשון ספר יסוד ושורש העבודה פרק שלישי.